

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Olga Vlasova

**APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS VEIKIMO
PROBLEMINIAI ASPEKTAI (UAB „AURIVITA“ PAVYZDŽIU)**

Magistro darbas

Šiauliai, 2006

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

**APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS VEIKIMO
PROBLEMINIAI ASPEKTAI (UAB „AURIVITA“ PAVYZDŽIU)**

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03 S)

Magistro darbo autorė **Olga Vlasova**

Vadovė lekt. **dr. Jūratė Stankevičienė**.....

Recenzentas doc. **dr. Arnoldina Pabedinskaitė**.....

SANTRAUKA

Olga Vlasova

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimo probleminiai aspektai (UAB „Aurivita“ pavyzdžiu).

Magistro darbas.

Magistro darbe nagrinėjami aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimo probleminiai aspektai statybinėje įmonėje.

Konceptualiojoje dalyje yra supažindinama su aplinkos apsaugos vadybos sistema, principais, keliamais pagrindiniais reikalavimais, konceptuali modeliu, ekologine politika.

Analitinėje tiriamojoje dalyje trumpai aprašomas „Aplinkos apsaugos vadovas“, vaizduojamas aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimas ir UAB „Aurivita“ darbuotojų nuomonė apie ISO 14000.

Darbo gale yra pateiktos išvados ir rekomendacijos.

Rašant darbą buvo naudotasi įvairia mokslinė literatūra, standartais, įmonės duomenimis bei dokumentais.

SUMMARY

Olga Vlasova

Problematical Aspects of Environmental Management System in Action (JSC „Aurivita“). Master's work/paper.

This master's final paper contains a research for problematical aspects of Environmental management system in action in a construction company.

The conceptual part introduces the Environmental management system (EMS) on the whole, EMS principals, main requirements, conceptual model and environmental policy.

The analytic part contains an “Environmental Manual” and also discusses the Environmental management system in action while presenting the ISO 14000 in personnel's estimation.

The conclusions and recommendations are presented at the end of the present paper. Various scientific literature, standards, company's documentation and data recourses have been used while writing this work.

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	5
LENTELIŲ SĄRAŠAS	6
PRIEDŲ SĄRAŠAS	6
ĮVADAS.....	7
1. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS DIEGIMO ASPEKTAI	10
1.1. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS KONCEPTUALUS MODELIS.....	10
1.2. EKOLOGINĖ POLITIKA.....	16
1.3. STANDARTAI IR KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS.....	18
1.4. KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA ISO 9000 IR APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMA ISO 14000	19
1.5. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMA (AAVS).....	20
1.6. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS PRINCIPAI.....	22
1.7. SVARBIAUSI ELEMENTAI IR REIKALAVIMAI, KELIAMI AAVS.....	25
1.8. PRIELAIDOS APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMAI DIEGTI.....	26
1.9. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS KŪRIMAS.....	29
TEORINĖS DALIES IŠVADOS	33
2. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS TAIKYMO SRITIS	34
2.2. UAB „AURIVITA“ TIKSLINĖ RINKA	37
2.3. UAB „AURIVITA“ PAGRINDINIAI EKONOMINIAI-TECHNINIAI RODIKLIAI.....	37
2.4. UAB „AURIVITA“ VEIKLOS PERSPEKTYVOS	38
2.5. APLINKOS APSAUGOS POLITIKA.....	39
2.6. ASPEKTŲ IDENTIFIKAVIMO IR REIŠKŠMINGUMO ĮVERTINIMAS	39
2.7. DOKUMENTŲ PARENGIMAS IR VALDYMAS	40
2.8. TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PROGRAMOS	41
2.9. DARBAS SU PERSONALU.....	42
2.10. VEIKLOS VALDYMAS.....	43
2.11. PREVENCINIŲ IR KOREGAVIMO VEIKSMŲ VALDYMAS	45
2.12. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS AUDITAS.....	48
2.13. VADOVYBINĖS ANALIZĖS TVARKA	49
3. UAB „AURIVITA“ APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS	50
VEIKIMO PROBLEMINIŲ ASPEKTŲ TYRIMAS.....	50
3.1. ATLIKTO TYRIMO ESMĖ.....	50
3.2. TYRIMO IMTIES APIBŪDINIMAS	50
3.3. INTERVIU METODO DUOMENŲ ĮVERTINIMAS.....	69
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	71
LITERATŪRA	73
PRIEDAI	76

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Aplinkos apsaugos raidos istorija.	10
2 pav. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos modelis	15
3 pav. Organizacijos poveikio aplinkai vertinimo sritis	30
4 pav. UAB „Aurivita“ organizacinė struktūra	36
5 pav. UAB „Aurivita“ tikslinė rinka	37
6 pav. UAB „Aurivita“ atliekamų statybos ir remonto darbų apimtys 2003-2005 metais.	38
7 pav. Prevencinių veikslių algoritmas	46
8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį	51
9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių	51
10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį	52
11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą	52
12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį	53
13 pav. Respondentų atsakymai į pirmąjį teiginį- „Įmonė turi ekologinę politiką“	53
14 pav. Įmonė turi dokumentą, kuris nustato pareigų paskirstymą	54
15 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės vykdomą kvalifikacijos skatinimo politiką	54
16 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės vykdomą bendradarbiavimo politiką su suinteresuotomis grupėmis	55
17 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės atliekamą veiklos analizę	55
18 pav. Tiriamųjų žinios apie tikslų ir uždavinių siekimo programą	55
19 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje egzistuojančius veiklos rizikos kriterijus	56
20 pav. Žinios apie vykdomą aplinkos apsaugos vadybos sistemos kontrolės politiką	56
21 pav. Žinios apie vykdomą tiekėjų rezultatyvumo vertinimo monitoringo programą	57
22 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės subrangovų aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų laikymąsi	57
23 pav. Tiriamųjų žinios apie veikiančią dokumentavimo sistemą	57
24 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje veikiančią mokymo, audito ir vertinimo sistemą	58
25 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje egzistuojančią dokumentų administravimo politiką	58
26 pav. Tiriamųjų žinios apie audito tvarką įmonėje	59
27 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės audito planą	59
28 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės aplinkos apsaugos vadybos sistemos ir ISO 14000 keliamų reikalavimų atitikimą	59
29 pav. Tiriamųjų nuomonė apie aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikšmę įmonėje	60
30 pav. Tiriamųjų nuomonė apie aplinkos apsaugos dokumentų naudą įmonėje	61
31 pav. Tiriamųjų žinios apie aplinkos apsaugos vadybos sistemos sudėtinius dalykus	62

32 pav.	Tiriamųjų žinios apie tai, kas sudaro aplinkos apsaugos politikos vadovą	63
33 pav.	Tiriamųjų žinios apie įmonės vykdomą aplinkos apsaugos vadybą	63
34 pav.	Tiriamųjų žinios apie audituojamos veiklos sferas	64
35 pav.	Tiriamųjų žinios apie audito ataskaitos turinį	64
36 pav.	Tiriamųjų nuomonė apie veiksnius, darančius įtaką vertinimui	65
37 pav.	Tiriamojame žinios apie vertinimo ataskaitos turinį	65
38 pav.	Tiriamųjų nuomonė apie pokyčius darbe, įdiegus AAVS	66
39 pav.	Tiriamųjų nuomonė apie užsakovų požiūrio į įmonę kaitą, įdiegus AAVS	66
40 pav.	Tiriamųjų nuomonė apie vartotojų požiūrio į įmonę kaitą	67
41 pav.	Tiriamųjų žinios apie įmonės elgseną su tiekėjais	67

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė	Pagrindiniai UAB „Aurivita“ ekonominiai-techniniai rodikliai	37
2 lentelė	Darbininkų interviu rezultatų suvestinė	70

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas	Aplinkos apsaugos politika
2 priedas	Aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių forma
3 priedas	Aplinkos apsaugos vadybos programa
4 priedas	Planas dėl personalo mokymo
5 priedas	AAVS mokymų registracija
6 priedas	Mokymų registracija
7 priedas	Užsakovo reikalavimų analizė ir pasiūlymų ruošimas
8 priedas	Nenumatyto įvykio ar atsitikimo registracijos forma
9 priedas	Avarinių bei atsitiktinių situacijų atsakomųjų veiksmų ir prevencinių priemonių žurnalas
10 priedas	Koregavimo, prevencinių veiksmų planas-grafikas
11 priedas	Vidaus audito ataskaitos formos pavyzdys
12 priedas	Aplinkos apsaugos vadybos sistemos vidaus audito metinis planas
13 priedas	Vidaus audito klausimyno formos pavyzdys
14 priedas	Neatitikties akto formos pavyzdys
15 priedas	Vidaus audito ataskaita
16 priedas	Vadovybinės analizės ataskaita
17 priedas	Anketos pavyzdys
18 priedas	Interviu klausimų formuluotės

ĮVADAS

Dabartinei Lietuvos rinkai būdingas sudėtingas santykių formavimosi procesas. Konkurencijos sąlygomis statybų verslo vystymas turi būti orientuotas į vartotoją, kokybiškos statybinės produkcijos gamybos plėtrą, organizacijos konkurencingumo ir jos gaminamos produkcijos didinimą.

Reikia pastebėti, kad ūkinės žmonių veiklos intensyvėjimas sukėlė kokybinius aplinkos pakitimus, paveikė visos planetos ekologinę pusiausvyrą.

Žmogus savo gyvybinei veiklai užtikrinti priverstas naudoti ir vartoti produkciją, kurią tam tikslui gamina, ir gamtos išteklius. Tuo pačiu metu susidaro gamybos ir vartojimo atliekos, kurios daro didelį poveikį aplinkai. Gyventojų daugėjimas, pramonės, gamybos ir gamtos išteklių naudojimo intensyvėjimas sukėlė negrįžtamus aplinkos procesus, pasunkino suardytos ekologinės pusiausvyros atkūrimą. Tam, kad būtų atkurta pusiausvyra ir išspręstos ekologinės problemos, pirmiausia reikia įsisąmoninti, kad jos egzistuoja ir yra rimtos.

Šiandien daugeliui specialistų akivaizdu, kad kalbant apie gamybinius procesus, gaminamą medžiagą ir produkciją ekologinio aspekto iškelimas į pirmą vietą – tai ne mados reikalas, o gyvenimiška būtinybė. Todėl tarptautinė bendrija vis labiau domisi aplinkos apsauga, stabilaus šalių vystymosi užtikrinimu, būsimų kartų interesų gynimu.

Nuo 1970 metų ekonomiškai išsivysčiusios šalys ėmėsi įstatyminio ir normatyvinio pobūdžio aplinkos apsaugos priemonių, parengė ir įgyvendino aplinkos valdymo strategiją – aplinkos apsaugos vadybą.

Aplinkos apsaugos vadyba – tai ūkinės sferos pramonės organizacijos valdymo elementas, susijęs su įvairių gamtos išteklių ir ekologinių klausimų sprendimu. Esminis ekologijos vadybos tikslas – sumažinti statybinės veiklos poveikį aplinkai būtent tose organizacijose, kurios užsiima pramonine gamyba. Aplinkos apsaugos vadyba sąlygoja ne tik gamybos ekologinio saugumo didėjimą, bet ir finansinių gamybos rodiklių kilimą.

Aplinkos apsaugos valdymo koncepcijos realizacija atspindi sudarytuose tarptautiniuose 14000 serijos ISO standartuose¹. Standartai nustatė aplinkos apsaugos vadybos sistemų kūrimo ir funkcionavimo organizacijose metodus, reikalavimus tokioms sistemoms, reikalavimus ekologiniam auditui ir kt.

Aplinkos apsaugos sistema, būdama administracinio valdymo dalimi, turi daug bendrų bruožų su kokybės vadybos sistema ir tai atspindi ISO standartų 14000 serijos ir 9000 serijos

¹ ISO (International Organization for standardization) - Tarptautinė standartizacijos organizacija įkurta 1947 m. tam, kad pasauliniu mastu pradėtų užtikrinti tarptautinius prekių mainus ir tarpusavio pagalbą, plėstų bendradarbiavimą intelektualinėje, mokslinėje, techninėje ir ekonominėje srityse.

bendrumas. Skirtumas tarp įvardytų standartų yra tas, kad aplinkos kokybe suinteresuota visa visuomenė, o produkcijos kokybe suinteresuotas tik vartotojas.

Lietuvos įsitraukimas į ekonomiškai išsivysčiusių šalių bendriją reikalauja visiško bendrų normų ir taisyklių laikymosi kokybės sistemoje – kokybės ir aplinkos apsaugos vadyboje.

14000 serijos tarptautiniai ISO standartai labai paplito ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse. Tačiau ISO standartų įdiegimas Lietuvoje dar netapo masiniu reiškiniu. Dera pastebėti, kad aplinkos apsaugos vadybos sistemos įdiegimas statybų srityje yra gana sudėtingas procesas.

Didžiausią populiarumą pasaulyje, taip pat ir ES bei Lietuvoje, turi aplinkos apsaugos vadybos sistemos pagal ISO 14001:1996 (LST EN ISO 14001:1999) arba pagal Europos Parlamento ir Europos Tarybos reglamentą EB Nr. 761/2001, priimtą 2001 m. kovo 19 d., Ekovadybos ir audito schemą (EMAS). Tačiau šie būdai diegti aplinkos apsaugos vadybą pagal ISO 14001 arba EMAS reikalavimus smulkiose, vidutinėse bei amatais užsiimančiose įmonėse yra pakankamai sudėtingi ir brangūs. Šioms įmonėms reikia paprastesnių, parengtų praktiškai naudoti metodų, dažnai tiesiogiai susijusių su ekonomine nauda (pavyzdžiui, produktų gamybos sąnaudų mažinimas). Tokia aplinkos apsaugos gerinimo praktika plačiai naudojama ES atitinkamose įmonėse.

Temos aktualumas. Sparčiai pasaulyje plintanti visuotinės kokybės vadyba – vadovavimas organizacijai, kreipiant dėmesį į gaminamos produkcijos kokybę, visuotinį jos narių dalyvavimą vadyboje. Taip siekiama nuolatinės sėkmės. Visuotinės kokybės vadyba yra viena naujausių ir efektyviausių vadybos koncepcijų, todėl yra aktuali Lietuvoje ir visame pasaulyje. Šiuo metu labai plačiai naudojami įvairūs standartai, kuriuos įdiegus įmonė ima dirbti pagal visuotinės kokybės vadybos principus. Šie standartai kuriami visame pasaulyje, kiekvienoje valstybėje, tik pritaikomi pagal poreikius. Lietuvoje plačiausiai naudojamosi ISO 9000 ir ISO 14000 standartų serija. Kad būtų įgyvendinti šie standartai, būtina patenkinti kliento reikalavimus įgyti sertifikatą bei pagerinti veiklos kokybę, reglamentuoti ją procedūromis, instrukcijomis, standartais. Būtina reglamentuoti viską: nuo veiklos kokybės vadovybės požiūriu, visuotinės kokybės vadybos principų, visų produkto kūrimo procesų (sutartys, pirkimai, vartotojai, gamyba, taisymai, koregavimai) iki vidinio kokybės audito ir darbuotojų mokymų. Vadinasi, reikia kurti, siekti ir didinti įmonės sistemų, jos paslaugų lygį. Tik taip įmanoma patenkinti ir viršyti vartotojo lūkesčius. Tik kokybišką ir saugų produktą sukūrusi, klientui laiku jį pristatiusi įmonė gali tikėtis sėkmingos veiklos.

Tyrimo problema ir dalykas. Pasaulyje vis labiau taikomi visuotinės kokybės vadybos metodai. Vienintelis būdas pagerinti įmonių veiklos kokybę – visuotinės kokybės vadybos įgyvendinimas jose. Šio magistro darbo problema ir darbo dalykas apima UAB „Aurivita“ vykstančių procesų analizę ir neapsiriboja vien tik svarbiausios dalies – paslaugų kokybės – nustatymu bei rekomendacijų, kaip patobulinti šią veiklą, pateikimu.

Tyrimo tikslas. Atskleisti aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimą, perteikti jos privalumus ir trūkumus.

Tyrimo objektas. Aplinkos apsaugos vadybos sistema UAB „Aurivita“.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriniu aspektu išnagrinėti ISO 14000 vadybos sistemos diegimo svarbą ir privalumus.
2. Atlikti literatūros pasirinkta tema analizę.
3. Įrodyti aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimo svarbą bei teikiamą naudą.
4. Pateikti ISO 14000 vadybos sistemos veikimo procesą UAB „Aurivita“.
5. Pateikti įmonei išvadas, pasiūlymus ir rekomendacijas.

Tyrimo metodika:

1. Literatūros analizė.
2. Loginis tyrimo metodas, naudojant anketinę apklausą.
3. Kiekybinis tyrimo metodas, naudojant anketinę apklausą.
4. Vidinė kokybinė apklausa įmonės viduje.

1. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS DIEGIMO ASPEKTAI

1.1. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS KONCEPTUALUS MODELIS

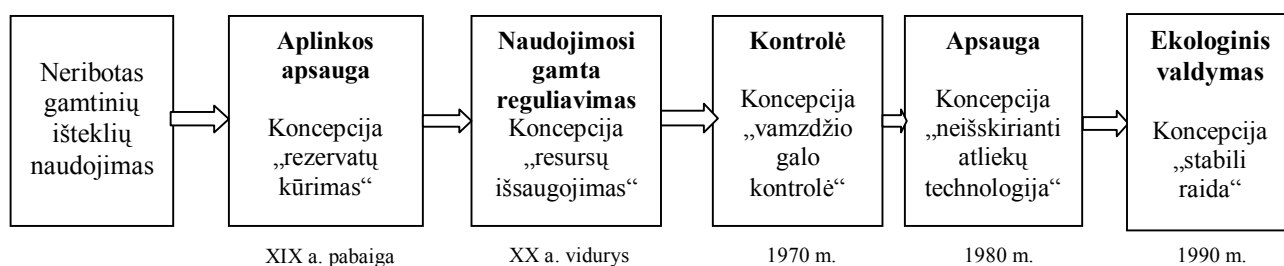
Gyvybinė žmogaus veikla glaudžiai susijusi su aplinka. Šis ryšys sąlygotas natūralia būtinybe sąveikauti su viskuo, kas supa žmogų. Žmogus savo gyvybinei veiklai užtikrinti priverstas naudoti gamtos išteklius ir tą produkciją, kurią, naudodamas išteklius, tam tikslui gamina. Tuo pačiu metu susidaro gamybos ir vartojimo atliekos, kurios taip pat veikia aplinką. Toks gyvybinės žmogaus veiklos pobūdis nuolat veikia aplinką. Per šimtus tūkstančių žmonių visuomenės vystymosi metų aplinkos būklė nekėlė rimto susirūpinimo. Laikui bėgant žmonijos santykiai su aplinka ėmė kelti nerimą, pirmiausia sunerimta dėl išlikimo sąlygų, o paskui ir dėl pačios galimybės egzistuoti.

Dabartinę aplinkos būklę didžia dalimi lemia ūkinė žmogaus veikla, kuri nuo XIX a. pabaigos nuolat intensyvėja ir savo neigiamu poveikiu aplinkai gali sukelti negrįžtamų pasekmių. Esant tokiai situacijai pasaulinė bendrija suvokė, kad būtina imtis priemonių aplinkai išsaugoti. Per paskutiniuosius 150 metų nuo pirmųjų pareiškimų apie būtinybę išsaugoti aplinką pasaulinės bendrijos veikla šioje srityje perėjo kelis etapus; jos vystymasis – tai lyg nuosekli koncepcijų kaita laikui bėgant (žr. 1 pav.).

Tik XX a. viduryje industrinių išsivysčiusių šalių visuomenėse ėmė įsigalėti požiūris, kad būtina reguliuoti gamtos išteklių naudojimą, siekiant saugoti aplinką.

Nuo XX a. vidurio pasaulio bendrija dėmesį kreipė ne tik į gamtinių išteklių vartojimą, bet ir į vis didėjantį aplinkos užterštumą.

1970 metais buvo iškelta koncepcija *vamzdžio galo kontrolė*. Vadovaujantis šia koncepcija neigiamą poveikį aplinkai buvo bandoma kontroliuoti kuriant įvairius valymo įrenginius. Tačiau tokia veikla nesumažino neigiamo poveikio aplinkai.

1 pav. Aplinkos apsaugos raidos istorija.

Šaltinis: Akimova (2001, psl. 16).

1980 metais industrinėse šalyse gamtos apsaugos veiklai būdinga tai, kad akcentuojami nebe *vamzdžio galo kontrolės* veiksmai, o bandoma išsiaiškinti priežastis, dėl kurių pramonės įmonės daro neigiamą poveikį aplinkai – technologiniai procesai, naudojimas gamta ir kt. Kitais žodžiais

tariant, buvo iškelta *neišskiriančios atliekų technologijos* koncepcija, kurios tikslas – sukliudyti pramonės įmonėms teršti aplinką.

Neįmanoma sukurti neišskiriančios atliekų technologijos, nes gaminant būtinai susidaro atliekos. *Neišskiriančios atliekų technologijos* koncepcija taip pat pasirodė esanti mažai efektyvi. Ir tai natūralu, kadangi vykdant pramoninę ir ūkinę veiklą, be nutekėjimų, dar susidaro didelis kiekis gamybos ir vartojimo atliekų.

Kalbant apie atliekas, būtina atsižvelgti į tai, kad visi per ūkinę ir pramonės veiklą sukurti produktai ir dirbiniai yra uždelstos atliekos, kadangi kiekvienas produktas turi savo galiojimo laiką: arba trumpą – trumpiau nei metus, kaip dauguma maisto prekių, arba labai ilgą, skaičiuojamą dešimtimis metų, pvz., įranga, arba tarpinį (Akimova, 2001; Bajdakov ir kt., 2002; Grinin ir kt., 2002).

Tačiau ne tik atliekų susidarymas ir kaupimasis kelia grėsmę aplinkai. N. F. Reimers (1998, 1999, 2000) padarė principinę išvadą, kad žmonija tapo po visą žemę paplitusia „**geologine jėga**“, sugebančia sugriauti savo gyvenamąją aplinką arba padaryti ją netinkamą gyventi. Atėjo metas, kai žmogų veikia jo pakeista aplinka – tai jau ekologinis pavojus. Šis pavojus tuo realesnis, kuo aukštesnis techninis, ekonominis potencialas ir žmonių skaičius.

Remiantis N. F. Reimers išsakytu apibūdinimu galima teigti, kad ekologinio pavojaus šaltinis – tai gamtiniai objektai su fizinėmis-cheminėmis, biologinėmis charakteristikomis ir savybėmis, pasikeitusiomis dėl gamtinių reiškinių ir stichinių nelaimių, technogeninių avarijų ir katastrofų; ilgalaikės ūkinės veiklos objektai, galintys sukelti pavojų.

Susidarius tokiai situacijai pasaulinė bendrija buvo priversta ieškoti naujų sąveikos su aplinka būdų ir formų. Paieškos rezultatu tapo 1992 m. Rio de Žaneire įvykusi II Pasaulinė aplinkos ir raidos konferencija (UNCED – 92) («Наше общее будущее», 2002, psl. 50; Agenda 21, 1992).

Baigiantis konferencijai buvo priimti trys svarbiausi dokumentai: Rio aplinkos ir raidos deklaracija, XXI a. darbotvarkė, principai Miškų klausimu.

Rio aplinkos ir raidos deklaracija akcentuoja ekologinio iššūkio globalumą – šis iššūkis buvo aktualus visoms šalims, nepriklausomai nuo jų socialinio-politinio lygio ir ekonominio išsivystymo. Šis dokumentas buvo vaizdingai pavadintas „Ekologiniu žmonijos kodeksu“.

Rio de Žaneiro konferencijoje priimtų dokumentų svarbą sunku deramai įvertinti. Priimti dokumentai yra atspirties taškas pereinant prie *ekologinio valdymo* etapo, pavaizduoto 1 pav.

Šis etapas, kurio pradžia tapo Rio de Žaneiro konferencija, grindžiamas *stabilių raidos* koncepcija. Jos esmė yra tai, kad valstybė mažiau kišasi į ekonomiką ir skatina įmonių veiklą.

Konferencijoje priimtuose dokumentuose pažymėta, kad vyriausybė turi įtvirtinti **nacionalinę stabilių raidos strategiją**.

Stabili Lietuvos raida, aukštas gyventojų ir gyvenimo lygis, nacionalinis saugumas gali būti garantuoti tik išsaugant gamtos sistemas ir palaikant atitinkamą aplinkos lygį.

Svarbiausia ekologinės krizės priežastis Lietuvoje ir daugelyje šalių – mažo efektyvumo gamtos apsaugos mechanizmų naudojimas. Kaip parodė praktika, vien tik administracinių metodų naudojimas, siekiant apsaugoti aplinką, pasirodė nepakankamai efektyvus. 1980 metais tai ir nulėmė administracinių vadybos metodų derinimą su ekonominiais ekologinio reguliavimo metodais. Tačiau rėmimasis ekonominiais metodais neleidžia pagerinti ekologinės situacijos.

1990 metų pradžioje pasaulinė bendrija Konsultacinės grupės vardu ISO/MEK dėl aplinkos apsaugos (SAGE) strateginių kryptų nustatymo padarė išvadą, kad būtina sukurti aplinkos apsaugos vadybos sistemas (Environmental Management Systems) ir šiuo tikslu sudaryti jų funkcionavimą reglamentuojančius standartus.

Ypatingo grupės narių dėmesio sulaukė britų specialistų bandymas kaip aplinkos standartus panaudoti 9000 serijos ISO tarptautinius standartus, reglamentuojančius organizacijų kokybės valdymą ir įdiegtus pasaulinėje praktikoje 1987 metais. Pirmas nacionalinis aplinkos vadybos BS 7750 sistemos standartas buvo priimtas Didžiojoje Britanijoje 1992 metais (Paškov ir kt., 1997; Svitkin ir kt., 2002).

Dalyvaujant daugiau kaip 500 įvairių pramonės šakų atstovams, Britanijos standartų institute sudarytas BS 7750 standartas, nusakantis reikalavimus, keliamus pramonės įmonei. Reikalavimai keliami šiems aplinkos vadybos elementams:

- ekologinei organizacijos politikai;
- personalo parengimui;
- organizacijos poveikio aplinkai registracijai ir vertinimui;
- tikslų ir uždavinių iškelimui aplinkos apsaugos srityje;
- gamtos apsaugos laikymosi operatyviai kontrolei;
- aplinkos apsaugos vadybos sistemos auditui;
- aplinkos apsaugos vadybos sistemos analizę atliekančiai vadovybei (British standart,

1992).

Esminė standarto idėja – nuolat tobulinti aplinkos apsaugos vadybos sistemos veiklą reguliariai vykdant jos auditą, t. y. vertinti siekiant nustatyti, ar derinasi sistemos funkcionavimas su suplanuotais tikslais, užduotimis, struktūra ir t. t., ar įdiegta sistema efektyvi ir atitinka ekologinę organizacijos politiką (Volkovinskij, 2001).

BS 7750 standarto struktūra tapo modeliu, kuriuo remiantis sudaryta Europinė ekologijos vadybos ir EMAS (Ecomanagement and audit scheme) audito schema.

Sudarius taisykles, pateiktas EMAŠe, organizacijos gavo galimybę sertifikuoti savo ekologijos vadybos sistemas.

EMAS sudarymo tikslas – sukurti sąlygas tam, kad būtų galima įvertinti pramonės įmonių ekologinius rodiklius ir jų pagerinimo galimybes.

Įdiegiant ekologijos vadybos sistemas siekta sukurti sąlygas, kurioms esant nuolat gerėtų organizacijos ekologiniai rodikliai. Tam, kad pagerėjimas įvyktų, reikia:

- sukurti ir realizuoti ekologinę politiką ir ekologines programas;
- periodiškai vertinti ekologinę organizacijos situaciją;
- vykdyti sistemos auditą;
- gyventojams arba kitiems suinteresuotiems asmenims teikti informaciją apie organizaciją.

Po Rio de Žaneiro konferencijos 1992 metų pabaigoje SAGE pateikė rekomendacijas dėl aplinkos vadybos sistemų tarptautinių standartų sudarymo ir pasiūlė tam tikslui įkurti Techninį komitetą (ISO/TK 207) tarptautinėje ISO standartizacijos organizacijoje.

1996 metais, po keturių metų nagrinėjimo, TK 207 pateikė 14000 serijos ISO standartus, skirtus aplinkos vadybos sistemoms.

Reikia pastebėti, kad 14000 serijos ISO standartai orientuoti ne į kiekybinius parametrus (nuotekų apimtis, pavojingų medžiagų koncentracija ir t. t.) ir ne į technologijų panaudojimą (reikalavimas naudoti arba nenaudoti tam tikrų technologijų). Ekologiniam efektyvumui standartai nekelia jokių reikalavimų, išskyrus tai, kad organizacija turi informuoti apie savo ketinimus remti nacionalinių aplinkos apsaugos įstatyminių aktų ir reglamentų reikalavimus (Buks ir kt., 1999).

14000 serijos ISO standartų objektas – ekologijos vadyba – tai **aplinkos apsaugos vadybos sistema** (Environmental Management Sistem), kurios pagrindą sudaro sukurtos organizacinės procedūros, būtinos norint sudaryti palankias sąlygas organizacijai pasiekti ekologinę ir ekonominę naudą.

Pagrindinis 14000 serijos ISO standartų privalumas – tarptautinio suderinto aplinkos vertinimo ir valdymo metodo sudarymas, informacijos kontrolė siekiant užtikrinti jos patikimumą, tikslumą ir tikrumą, informacijos, galinčios pašalinti prekybinius barjerus, valdymas. Ne veltui šiais standartais labai susidomėjo Pasaulinė Prekybos Organizacija (PPO) (Pachamova ir kt., 2003).

Tarptautiniai standartai, naudojami aplinkai valdyti, skirti aprūpinti organizacijas efektyvios aplinkos apsaugos vadybos sistemos elementais, kurie gali būti sujungti su kitais administracinio valdymo elementais tam, kad padėtų organizacijoms pasiekti ekonominius tikslus.

Tokiu būdu 14000 serijos ISO standartais grindžiama aplinkos apsaugos vadybos sistema yra bendros administracinio valdymo sistemos dalis, kurią sudaro organizacinė struktūra, planavimas, atsakomybė, metodai, procedūros, procesai ir resursai, būtini, kad ekologinė politika būtų įdiegta, realizuota, išanalizuota ir kt.

14000 serijos ISO standartai pirmiausia skirti sumažinti neigiamą trijų lygių organizacijos poveikį aplinkai:

- **organizacinis lygis** – gerinant ekologinę organizacijos veiklą;
- **nacionalinis lygis** – nacionalinėje aplinkos apsaugos bazėje sukuriant esminį papildymą, kuris būtų valstybinės ekologinės politikos dalis;
- **tarptautinis lygis** – gerinant tarptautinės prekybos sąlygas.

14000 serijos ISO standartai universalūs, todėl organizacija gali juos naudoti bet kokioje veikloje, bet kokio dydžio ir bet kokios formos nuosavybės srityse.

Statybų pramonės įmonėse aplinkos apsaugos vadybos sistemos naudojimas ypač aktualus, kadangi statybų kompleksas – vienas stambiausių šalies ūkio elementų, kuriam būdingos ir didelės gamybinės veiklos apimtys, sklaida šalies teritorijoje.

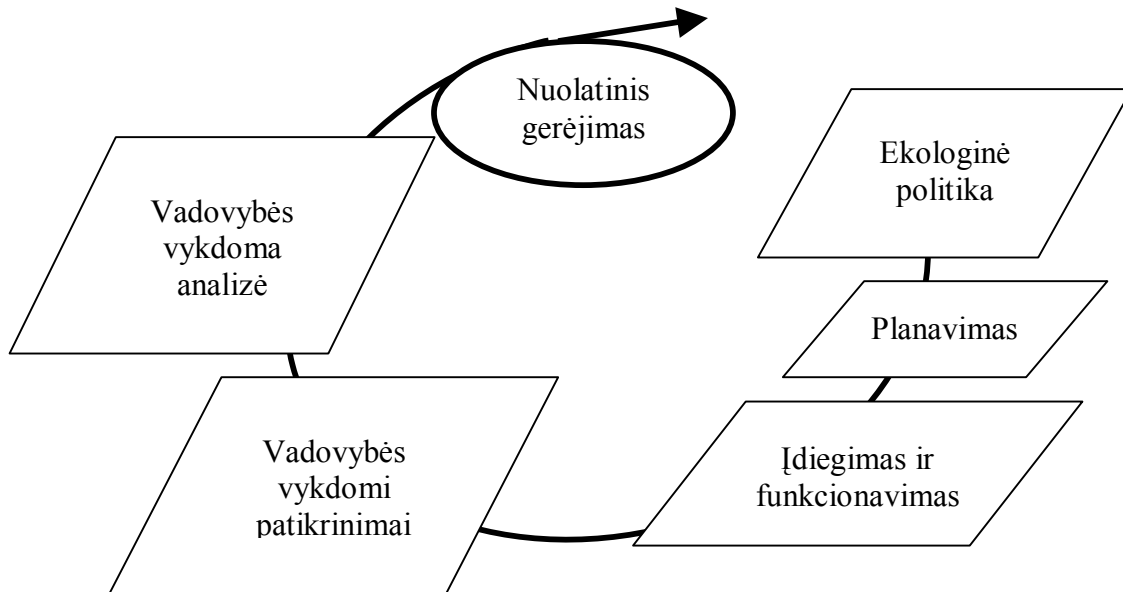
14000 serijos ISO standartai daugelyje šalių naudojami kaip nacionaliniai. Jie naudojami įvairiose organizacijose – tiek pramonės įmonėse, tiek paslaugų sferoje, tiek visai, atrodytų netikėtose veiklos srityse.

Įsijungdama į pasaulinę bendriją, Lietuva privalo paisyti tarptautinių standartų ir normatyvų, įtraukti juos į savo įstatymų leidybą, siekti, kad civilizuotomis formomis ir metodais būtų aptarta ir pasiruošta priimti ir užtikrinti normų ir taisyklių praktinį realizavimą.

14000 serijos tarptautiniai ISO standartai yra „geranoriški“: kuriant ir įdiegiant šiuos standartus atitinkančias aplinkos apsaugos vadybos sistemas organizacijose ir Lietuvos Respublikos įmonėse siekiama užtikrinti stabilų Lietuvos vystymąsi, todėl didinamas įmonių organizacijų gamtos apsaugos efektyvumas ir siekiama, kad gamtos išteklių būtų naudojami racionaliai.

Į apibendrintą aplinkos vadybos modelį, nustatytą 14000 serijos standartuose, įeina elementai, pavaizduoti 2 paveiksle.

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos modelio pagrindas – gerai žinomo kokybės vadybos ciklo modelis PDCA (Plan-Do-Check-Act): planavimas – įgyvendinimas – patikrinimas – koregavimas (žr. 2 pav.)

2 pav. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos modelis

Šaltinis: Davidavičius E. Aplinkos apsaugos vadyba (1999, psl. 33).

Pateiktas aplinkos apsaugos vadybos sistemos modelis parodo, kad organizacija pradeda nuo savo ekologinės politikos formavimo ir siekia nuolat gerinti sąveiką su aplinka.

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos formavimo procesas vystosi ir tobulėja spiralės principu. Kaip parodyta 2 pav., jis prasideda nuo organizacijos ekologinės politikos kūrimo, įtvirtinimo ir deklaravimo.

Ekologinė politika – svarbiausias dokumentas, kuriame organizacijos vadovybė pareiškia savo ketinimus, nusakančius bendrąsias kryptis, ir nustato organizacijos veiklos principus aplinkos atžvilgiu. Ekologinė politika – tikslinių ir planinių ekologinių rodiklių pagrindas.

Kaip pradiniai principai į ekologinę politiką turi būti įtraukti teiginiai apie besąlygišką įstatyminių aktų ir normatyvinių dokumentų reikalavimų vykdymą, apie nuoseklų nuolatinį sąveikos su aplinka gerinimą ir apie siekimą apsaugoti aplinką nuo neigiamo poveikio.

Analizuojant 2 pav. pateiktą modelį galima teigti, kad tolesnė tarpusavyje susijusių veiksmų seka aplinkos apsaugos vadybos sistemoje įtraukia planavimą, įdiegimą, ekologinės politikos reikalavimų pareiškimą, organizavimą ir praktinę realizaciją, patikrinimą, kuris vykdomas atliekant auditą ir tikrinant, ar veiklos valdymas atliekamas laikantis priimtos ekologinės politikos ir tikslų.

Svarbus aplinkos valdymo elementas yra jos auditas. Auditas – tai efektyvumo ir pasiektų rezultatų vertinimas, koreguojančių ir išpėjamųjų veiksmų atlikimas, periodiškasis sistemos peržiūrėjimas ir analizė, kurią atlieka organizacijos vadovybė.

Akivaizdu, kad jei kurio nors iš 2 pav. pateiktų sistemos elementų nėra arba jis nepakankamai išvystytas, tuomet visa aplinkos apsaugos vadybos sistema tampa neefektyvi.

Organizacija, administracinio valdymo sistema, turinti aplinkos apsaugos vadybos sistemą, gali tapti pranašesnė konkurencijos atveju.

Aplinkos apsaugos vadybos sistema gali padėti organizacijai įtikinti suinteresuotas šalis, kad:

- egzistuoja vadovybės įsipareigojimas laikytis savo ekologinės politikos įstatų ir siekti numatytų tikslų;
- pirmenybė suteikiama įspėjamiems, o ne atitaisomiems veiksams;
- sistema sudaryta siekiant nuolatinio progreso (Bregman, 1996).

14000 serijos ISO standartų sistema suinteresuoti asmenys gali būti: atskiras asmuo, asmenų grupė, suinteresuota organizacijos efektyvumu, arba asmenys, kuriems šis efektyvumas turi poveikį.

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos funkcionavimo efektyvumas priklauso nuo įsipareigojimų, kuriuos prisiėmė visų lygių ir visi organizacijos padaliniai, o ypač aukščiausia valdžia. Tokia sistema leidžia organizacijai užtikrinti, kad jos veikla atitinka aplinkos apsaugos srityse išskeltus tikslus, ir pademonstruoti tai plačiam suinteresuotų asmenų ratui.

Suinteresuotoms šalims galima priskirti produkcijos vartotojus, vietinės valdžios organus, organizacijos personalą, žmones, gyvenančius organizacijos veikimo plote, visuomenines organizacijas, aukščiausią organizacijos valdžią, gamtos apsaugos ir kitus prižiūrinčius organus, investuotojus, draudimo kompanijas, akcininkus, tiekėjus, užsakovus, masinės informacijos priemones (MIP).

Svarbiausias aplinkos apsaugos vadybos sistemos kūrimo tikslas – siekti subalansuoti aplinkos apsaugą bei vengti teršti aplinką (Company Environmental management, 1993).

1.2. EKOLOGINĖ POLITIKA

Ekologinė politika – vienas iš pagrindinių reikalavimų, keliamų aplinkos apsaugos vadybos sistemai. Organizacija turi nustatyti savo ekologinę politiką ir įsipareigoti nuolat gerinti aplinkos būklę. ISO 14001:96 apibrėžia ekologinę politiką (environmental policy) kaip organizacijos pareiškimą apie savo ketinimus ir principus, susijusius su bendru ekologiniu efektyvumu. Remiantis šiais principais nustatomi tiksliniai ir planiniai ekologiniai rodikliai (ISO 14001, 1996).

Ekologinę politiką lemia bendra organizacijos ūkinės veiklos kryptis, aplinkos būklė, įstatyminių ir kitų normatyvinių aktų reikalavimai, reglamentuojantys organizacijos veiklą aplinkos apsaugos srityje. Organizacijos atsakomybės už aplinkos būklę lygis ir organizacijos veiksmai turi būti atitinkamai vertinami.

Formuojant ekologinę organizacijos politiką, tikslinga vadovautis pagrindiniais veiklos principais, į kuriuos įtraukti stabilios raidos reikalavimai, išdėstyti ISO 14004:96 (ISO 14004, 1996).

Politika gali būti griežtai individualizuota, nes ji turi atsižvelgti į organizacijos specifiką.

Aukščiausia organizacijos vadovybė atsakinga už ekologinės politikos formavimą. Organizacijos vadovybė atsakinga už politikos įdiegimą, formavimą ir politikos aktualizavimą tinkamu laiku.

Ekologinei organizacijos politikai svarbūs šie aspektai:

- organizacijos veiklos tikslai ir kryptys;
- pagrindinių aplinkos apsaugos dokumentų, įstatyminių, normatyvinių aktų reikalavimų atitikimas, už kurių laikymąsi organizacija prisiima atsakomybę;
- suinteresuotų šalių nuomonė;
- siekimas išvengti dėl avarijos galimo aplinkos užteršimo;
- suderinamumas su kitais organizacijos administracinės politikos aspektais, pavyzdžiui, kokybės, sveikatos ir saugumo srityse;
- specifinės vietinės ir regioninės sąlygos (Cohen, 1995).

Formuojant ekologinę politiką reikia žinoti, kad bet kuri veikla, produkcija ar paslauga gali paveikti aplinką.

Kaip dokumentas, ekologinė politika formuluojama paprastu ir aiškiu pareiškimu – deklaracija. Dokumento apimtis ne didesnė nei vienas lapas. Jį pasirašo organizacijos vadovas. Būtinai nurodoma pasirašymo data. Ekologinės politikos statusas sumenkėtų, jei ją pasirašytų kiti pareigūnai (Croner's Environmental Management, 1993).

Ekologinė politika – pagrindas, kuriuo remiantis sukuriama, įdiegiama ir vykdoma organizacijos aplinkos apsaugos vadybos sistema. Ja remiantis nustatomi ilgalaikiai aplinkos apsaugos tikslai ir planuojama, kaip bus siekiama šių tikslų (Dajman ir kt., 2004).

Ekologinė politika – ne tik organizacijos vidaus dokumentas, ji yra viešas dokumentas, kuriame dėstomi įsipareigojimai, atsakomybė ir organizacijos galimybės palaikant santykius su aplinka. Teisinga nuostatų ir ekologinės politikos įsipareigojimų formuluotė turi sulaukti ypatingo dėmesio.

Vienas iš ekologinei politikai keliamų reikalavimų – ne tik personalo supažindinimas su politika, bet ir jos įsipareigojimų išaiškinimas kiekvienam darbuotojui. Būtina siekti to, kad kiekvienas darbuotojas suprastų savo vaidmenį realizuodamas įsipareigojimus, kuriuos prisiėmė organizacija.

Ekologinės politikos veikimas prasideda nuo įsakymo, su kuriuo pirmiausia supažindinami padalinių ir tarnybų vadovai, o jie vėliau supažindina kiekvieną darbuotoją ir išaiškina dokumento nuostatus.

Ekologinės politikos efektyvumą, jos ir egzistuojančių sąlygų atitikimą vertina organizacijos vadovas, remdamasis ataskaitomis, organizacijos gamtos apsaugos efektyvumo analize, kurią reguliariai jam teikia ekologinės tarnybos vadovas.

Atsižvelgdama į tokios analizės vertinimą ir rezultatus, organizacijos vadovybė gali priimti sprendimą aktualizuoti atskirus politikos nuostatus arba vykdomą politiką visiškai peržiūrėti. Šiuo atveju būtinas rekomendacijas sudaro ekologinė tarnyba, atsižvelgdama į pareigūnų ir organizacijos personalo pasiūlymus, taip pat ir į kitų suinteresuotųjų nuomonę.

Priežastimis, dėl kurių reikėtų peržiūrėti ekologinę politiką, gali būti įvairūs objektyvūs veiksniai – pasikeitimai įstatymų leidyboje, ekologinės situacijos pasikeitimas vietovėje, kurioje yra organizacija, ir kt. Esant tokioms sąlygoms išsipareigojimai negali būti realizuoti arba jie nepakankamai efektyviai vykdomi. Pakeitimai ekologinėje politikoje gali būti daromi ir tuomet, kai pasiekiami nustatyti tiksliniai ekologiniai rodikliai ir atsiranda galimybė nustatyti naujus ekologinius tikslus (Cohen, 1995).

1.3. STANDARTAI IR KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Standartas – tai susitarimu paremtas ir įstaigos patvirtintas dokumentas, nustatantis bendram ir daugkartiniam naudojimui tinkančias taisykles, bendruosius principus ar charakteristikas ir skirtas įvesti optimalią tvarką tam tikroje srityje.

Gaminiams, produktams ir paslaugoms įmonės gali taikyti Lietuvos standartus (LST) arba rengti įmonės standartus (IŠT). Įmonių veikloje pirmenybė turėtų būti teikiama Lietuvos standartams, kurie yra priimti remiantis tarptautiniais ir Europos standartais. Tarptautiniai bei Europos standartai Lietuvos standartais tampa, jeigu jie išverčiami į lietuvių kalbą ir juos priima atitinkamas standartų technikos komitetas.

Lietuvos standartų projektus rengia tam tikros veiklos srities Lietuvos standartizacijos departamento technikos komitetai, o tvirtina Lietuvos standartizacijos departamentas. Lietuvos standartai rengiami pagal standartų programą, kuri sudaroma ir tvirtinama Lietuvos standartizacijos departamento nustatyta tvarka. Pagrindinius nacionalinės standartizacijos tikslus ir principus, Lietuvos standartų rengimo ir taikymo tvarką, standartų ir techninių reglamentų ryšį reglamentuoja Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymas. Įmonės standartus ir jų keitimus tvirtina gaminanti gaminius arba teikianti paslaugas įmonė. Galiojančiais laikomi tie gaminių ir paslaugų įmonės standartai, kurie yra įregistruoti Lietuvos standartizacijos departamente (Lietuvos standartizacijos departamento biuletenis, 1997).

Lietuvoje standartai pasirenkami taikyti savanoriškai, išskyrus atvejus, kai galiojantys Lietuvoje teisės aktai, reglamentuojantys tam tikrą veiklos sritį, nurodo, kad toje veiklos srityje konkretų Lietuvos standartą arba jo dalį taikyti privalu. Subjektams, savanoriškai pasirinkusiems ir

teisės aktų nustatyta tvarka deklaravusiems produktų ar paslaugų atitiktį Lietuvos standartams, deklaruotų standartų techniniai reikalavimai tampa privalomi.

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. prekių techniniam reglamentavimui Lietuvoje pradėtos taikyti Europos Sąjungos direktyvos, skirstomos į dvi grupes: „senojo požiūrio“ direktyvos ir „naujojo požiūrio“ direktyvos. „Senojo požiūrio“ direktyvoms būdingas konkretus ir detalus įvairių produktų (maisto produktų, vaistų, sėklų, chemijos produktų, transporto priemonių, tekstilės, avalynės, kosmetikos, farmacijos gaminių) reikalavimų reglamentavimas. Techniniai reikalavimai reglamentuoja maisto produktų ir pramonės gaminių sudėtį, kokybę, veikimą, saugą, įpakavimą, ženklimą ir kt. „Naujojo požiūrio“ direktyvos reglamentuoja tik pagrindinius privalomus reikalavimus, pirmiausia susijusius su produktų sauga, galimu jų poveikiu vartotojų sveikatai ar aplinkai. Šios direktyvos nustato reikalavimus daugeliui gamybinės ir plataus vartojimo paskirties pramonės gaminių: elektrotechnikos gaminiams, įrengimams, žaislams, karšto vandens katilams, liftams, medicinos prietaisams, radijo ir telekomunikacijų įrangai. Produktų techniniai reikalavimai nustatyti darniuose (harmonizuotuose) standartuose, kurių taikymas nėra privalomas. Tačiau jeigu gaminant netaikomi darnieji standartai, gamintojui kyla papildomų problemų įrodant gaminio ir direktyvos reikalavimų atitikimą (prieiga per internetą: *Standartai ir kokybės užtikrinimas. Žiūrėta 2005-08-17*).

1.4. KOKYBĖS VADYBOS SISTEMA ISO 9000 IR APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMA ISO 14000

Vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių didinti prekių, paslaugų konkurencingumą, yra kokybė, jos stabilumas. Verslo klientus domina kiekvienos įmonės sugebėjimas tvarkytis ir organizuoti savo veiklą siekiant rinkai pateikti keliamus reikalavimus atitinkantį produktą. Todėl, renkantis tiekėją ar verslo partnerį, vertinamas ne tik tiekiamas produktas, bet ir tiekėjo patikimumas kokybės srityje, kuris labai priklauso nuo taikomų kokybės vadybos metodų bei aplinkos apsaugos vadybos sistemų (ISO 9000 ir ISO 14000) (prieiga per internetą: *Информационный сайт по системам экологического менеджмента. Žiūrėta 2005-08-17*).

Norint užtikrinti tinkamą prekių bei paslaugų kokybę, įmonėse diegiami standartai, reglamentuojantys kokybės vadybą ir kokybės užtikrinimą. Tarptautinės standartizacijos organizacijos išleista serija normų, reglamentuojančių kokybės sistemų įvairiose veiklos srityse įgyvendinimo reikalavimus, vadinama ISO 9000. Su ISO 9000 standartais tiesiogiai susijęs kokybės sistemų sertifikavimas. Vadybos sistemos sertifikavimas – tai nepriklausomų ekspertų organizacijos (sertifikavimo įstaigos) patvirtinimas, kad įmonėje įdiegta vadybos sistema atitinka jai keliamus reikalavimus. Tačiau reikia akcentuoti, kad ISO 9000 standartų taikymas ir įmonės kokybės sistemos sertifikavimas nėra tapatūs dalykai. Vadybos sistemų standartai nereikalauja sertifikuoti

įmonėje įdiegtos sistemos, todėl pati įmonė apsisprendžia, ar verta naudotis sertifikavimo įstaigos, galinčios patvirtinti vadybos sistemos ir standartų reikalavimų atitikimą, paslaugomis. Labai dažnai kokybės sertifikatas tampa vienu iš pagrindinių privalumų ar net būtina sąlyga, tiekiant produktus į ES ar kitas Vakarų šalis. Šių standartų dėka įmonė gali užtikrinti nuolatinę produktų kokybę bei įrodyti savo galimybes tai padaryti. Lietuvos standartizacijos departamentas kaupia informaciją apie tas įmones, kurios turi sertifikuotas kokybės sistemas, atitinkančias ISO 9000 serijos standartų reikalavimus.

Aplinkos apsauga šiuo metu įgauna vis didesnę reikšmę. Besikeičiantis požiūris į aplinkos apsaugos problemas ir jų sprendimo kelius atsispindi vis griežtesniuose aplinkos apsaugos įstatymuose bei standartuose. Tarptautinė standartizacijos organizacija yra parengusi ISO 14000 serijos aplinkos apsaugos standartus. Šiuose standartuose pateiktos priemonės ir būdai, kurie padėtų įmonėms valdyti aplinkai daromą neigiamą poveikį. ISO 14001:1996 skirtas įmonėms, norinčioms įdiegti ir gerinti aplinkos apsaugos vadybos sistemą, parodyti, kad įmonė laikosi aplinkos apsaugos politikos (Environmental management standards, 1997).

ISO 14000 vadybos sistemų diegimas pravartus aplinką teršiančioms įmonėms, kurių aplinkos apsaugos vadyba dar nėra gera. Įdiegiant šią sistemą (ir ypač siekiant sertifikavimo), atsiranda puiki galimybė iš esmės sutvarkyti savo santykius su aplinka (prieiga per internetą: Juozas Mikulis. *Kas yra ISO*. Žiūrėta 2005-08-17).

1.5. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMA (AAVS)

ISO 14000 ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos atsirado didėjant aplinkos apsaugos politikos reikšmei, siekiant sumažinti bei valdyti gamtą teršiančius pramonės ūkinės veiklos padarinius.

Aplinkos apsauga glaudžiai susijusi su ekonomikos plėtra. Viena vertus, ekonomikos plėtra reikalauja daugiau gamtos išteklių ir sukelia daugiau vandens, oro ir žemės taršos. Kita vertus, stipri ekonomika turi daugiau išteklių ir galimybių naudoti švaresnes technologijas bei geriau spręsti aplinkos apsaugos problemas (Environmental management standards, 1997).

Europos Sąjungos aplinkos apsaugos politika remiasi tokiais principais (Davidavičius, 1999):

1. Atsargumas. Nelaukti, kol paaiškės tikrasis problemos mastas, o nedelsiant imtis veiksmų. Ekologinės problemos formuojasi iš lėto, todėl joms išspręsti reikia daug laiko.
2. Už taršą moka teršėjas. Už taršos prevenciją ir išvalymą turi mokėti taršos sukėlėjas, o ne pati visuomenė.
3. Taršos prevencija. Mažiau kainuoja išvengti teršalų susidarymo, nei po to juos valyti ir naikinti.

Naujausias požiūris į aplinkos apsaugą atsispindi vis griežtesniuose aplinkos apsaugos įstatymuose, visuomenės nuostatose. Tarptautinė standartizacijos organizacija, pasitelkusi daugybę įvairių šalių aplinkos apsaugos specialistų, 1996 m. išleido pirmuosius ISO 14000 serijos aplinkos apsaugos standartus. Juose pateiktos priemonės ir būdai, kaip padėti įmonėms valdyti jų daromą poveikį aplinkai. Be to, sertifikavimu įmonės gali pademonstruoti suinteresuotoms šalims (vartotojams, valstybės institucijoms, bendruomenei, investuotojams, aplinkos apsaugos aktyvistams ir pan.) savo nuostatas aplinkos apsaugos atžvilgiu.

ISO 14000 serijoje išleista arba numatoma išleisti apie 20 standartų ir kitų dokumentų. Vieni šios serijos standartai (tokie kaip ISO 14001 ir ISO 14004) susiję su aplinkos apsaugos vadybos sistemomis (AAVS), kiti – su pagalbinėmis priemonėmis, kurių reikia įmonei, kad ji galėtų įgyvendinti AAVS normas (pvz., atlikti aplinkos apsaugos auditą, įvertinti produktų aplinkos apsaugos aspektus ir kt.) (prieiga per internetą: *Информационный сайт по системам экологического менеджмента*. Žiūrėta 2005-08-17).

Pagrindiniai AAVS standartai yra du:

1. ***ISO 14001:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo rekomendacijos.*** Šiame standarte išdėstyti reikalavimai, turintys padėti organizacijai suformuluoti aplinkos apsaugos politiką ir tikslus, atsižvelgiant į privalomuosius reikalavimus bei reikšmingus aplinkos apsaugos aspektus. Tinka įmonėms, norinčioms įdiegti ir pagerinti aplinkos apsaugos valdymo sistemą, įsitikinti pačioms ir parodyti kitiems, kad įmonė laikosi aplinkos apsaugos politikos, norinčioms sertifikuoti arba deklaruoti savo AAVS ir standarto reikalavimų atitiktį.

2. ***ISO 14004:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Principai, sistemos ir pagalbiniai metodai.*** Šiame standarte pateiktos rekomendacijos, skirtos padėti įmonėms sukurti ir įdiegti AAVS. Šios rekomendacijos yra platesnio požiūrio nei reikalavimai, išdėstyti ISO 14001.

Lietuvoje šie standartai išleisti su žymenimis LST EN ISO 14001:1996 ir LST EN ISO 14004:1996. Tai reiškia, kad Lietuvos standartas (LST) tapatus ES standartui (EN), o pastarasis – tarptautiniam standartui (ISO). Vadinasi, įdiegę vadybos sistemą pagal tokį plačiai taikomą standartą, galime būti tikri, kad įmonėje veikia tokia pati sistema kaip ir kitų šalių įmonėse, kurios įdiegė sistemas pagal šį standartą.

Aplinkos apsaugos srityje pagrindinė suinteresuotoji šalis yra visuomenė, savo poreikius išreiškianti per atitinkamus įstatymus ir kitus norminius reikalavimus, dar vadinamus privalomaisiais reikalavimais. Įmonės privalo jų laikytis bet kuriuo atveju.

Įmonių vadovai suinteresuoti neteršti aplinkos, kad nesulauktų baudų iš aplinkos apsaugos inspektorių. Tačiau apdairūs vadovai nebus linkę balansuoti ties privalomųjų reikalavimų vykdymo ar pažeidimo riba ir nerimauti, ar aplinkos apsaugos inspektoriai neatras problemų. Jie siekia kokybės garantijų visose savo įmonės veiklos srityse. Todėl rinkdamosi ISO 14000 standartuose

pateiktą vadybos sistemos modelį, įmonės susikurs priemonę, įgalinančią sistemingai valdyti ir gerinti aplinkai daromą poveikį, tenkinti privalomuosius reikalavimus. Be to, ISO 14000 serijos standartai pateikia ne tik reikalavimus ir rekomendacijas AAVS, bet ir papildomų priemonių, pvz., kaip įvertinti įmonės veiklos ir jos produktų poveikį aplinkai, kokiais būdais pateikti atitinkamą informaciją suinteresuotoms šalims.

3. ISO 14000 standartuose aprašytos AAVS modelis ir veikimo principai panašūs į ISO 9000 serijos standartuose (ypač 2000 metų redakcijos) aprašytas kokybės sistemas. Šis panašumas suteikia galimybę sujungti kokybės bei aplinkos apsaugos vadybos sistemas ir tokiu būdu sumažinti šių sistemų įdiegimo ir palaikymo sąnaudas, o sertifikuojant abi sistemas – ir sertifikavimo kainą (ISO 14001:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo rekomendacijos; ISO 14004:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Principai, sistemos ir pagalbiniai metodai; ISO 14001 Environmental management systems – Specification with guidance for use; ISO 14004 Environmental management systems - General guidelines on principles, systems and supporting techniques).

1.6. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS PRINCIPAI

AAVS prasideda nuo aplinkos apsaugos politikos, kuri apima ir įmonės nuostatas šioje srityje. Pagal standarto normas įsipareigojama tenkinti privalomuosius reikalavimus, neteršti aplinkos ir nuolat gerinti gamybos procesus. Tai atlikti padės vadybos priemonė – aplinkos apsaugos vadybos sistema. Stambiu mastu sistemos veikimas pasireiškia keliais žingsniais (prieiga per Internetą: *Системы экологического менеджмента для практиков*. Žiūrėta 2005-08-17).

Pirmasis žingsnis – planavimas. Įmonė turi nustatyti (ir periodiškai peržiūrėti) savo įtakos sferoje esančius vadinamuosius aplinkos apsaugos aspektus, t. y. veiklos, gaminių ar paslaugų elementus, galinčius veikti aplinką. Tam reikia aplinkos apsaugos požiūriu „perkratyti“ visą įmonės veiklą ir teritoriją, naudojamas medžiagas, vykstančius technologinius procesus, susidarancias atliekas. Neužtenka įvertinti tik kas vyksta įmonės teritorijoje; svarbu, kur dedamos atliekos, kokios naudojamos subrangovų paslaugos ir pan. Taip galima nustatyti veiksnius, galinčius daryti reikšmingą poveikį aplinkai. Tada, atsižvelgiant į galiojančius privalomuosius reikalavimus, reikšmingus aplinkos apsaugos aspektus, technologines galimybes, finansinius, veiklos ir verslo veiksnius bei suinteresuotų šalių nuomonę, nustatomi aplinkos apsaugos tikslai ir uždaviniai.

Antrasis žingsnis – AAVS įgyvendinimas ir veiklos vykdymas. Įmonėje turi būti sukurta ir įdiegta struktūra, pajėgi valdyti aplinkos apsaugos priemones. Vadovybė turi skirti reikalingus žmogiškuosius, techninius ir finansinius išteklius. Be to, reikia paskirti vadovybės įgaliotinį, kuris užtikrintų sistemos veikimą ir informuotų vadovybę apie sistemos efektyvumą.

Įgyvendinti sistemos negalima be tinkamo įmonės padalinių darbuotojų parengimo ir mokymo. Darbuotojai turi išmanyti aplinkos apsaugos politiką, suvokti savo pareigas ir įgaliojimus AAVS. Pagrindiniai AAVS elementai ir jų sąveika turi būti aprašyta. Nereikalaujama smulkiai nurodyti visus sistemos elementus ir su aplinkos apsauga susijusią veiklą – dokumentuose turi būti išdėstyti reikalavimai, užtikrinantys rezultatyvų sistemos veikimą, jos vientisumą bei aplinkos apsaugos politikos ir tikslų įgyvendinimą. Be to, reikia nustatyti procedūras, susijusias su tiekėjų ir subrangovų teikiamais gaminiais ir paslaugomis. Įmonė turi įvertinti ekologinių avarių ir kritinių situacijų atsiradimo tikimybę bei pasiruošti galimiems neigiamiems padariniams arba sumažinti su tuo susijusį poveikį aplinkai. Turi būti paruoštos, nuolatos peržiūrimos ir periodiškai išbandomos atitinkamos prevencinės procedūros.

Trečiasis žingsnis – tikrinimas ir koregavimas. Įmonė turi nustatyti reguliarias procesų ir veiklos, galinčių reikšmingai paveikti aplinką, stebėjimo ir matavimo procedūras bei įrašyti atitinkamus duomenis. Be to, reikia reguliariai įvertinti aplinkos apsaugos rodiklių ir atitinkamų privalomųjų reikalavimų atitiktį, t. y. pati įmonė turi stebėti, ar nenukrypsta nuo valstybės reglamentuojamų su aplinkos apsauga susijusių normatyvų. Be šių veiksmų, įmonė pati periodiškai turi atlikti AAVS vidaus auditą. Be tikrinimo procedūrų, sistemoje turi būti numatytos su aplinkos apsauga ir su AAVS susijusių įvykių ir neatitiktį (įvykusių ir galimų) procedūros – pareigos ir įgaliojimai tvarkyti neatitiktis, mažinti dėl to susidariusį poveikį aplinkai, aiškintis priežastis, nustatyti ir atlikti reikiamus ir adekvačius koregavimo ar prevencinius veiksmus. Šių veiksmų pagrindinė paskirtis – patobulinti aplinkos apsaugos vadybos sistemą taip, kad būtų pašalinta neatitikties atsitikimo ar pasikartojimo galimybė.

Ketvirtasis žingsnis – sistemos veikimo analizė. Ją periodiškai turi atlikti įmonės vadovybė. Analizei atlikti reikia turėti faktais pagrįstos informacijos – duomenų. Informacija apie AAVS veikimą ir aplinkos apsaugos rodiklių atitiktį turi būti renkama ir saugoma pagal nustatytą tvarką, kad prireikus ja būtų galima pasinaudoti. Remdamasi informacija, vadovybė gali priimti sprendimus dėl aplinkos apsaugos politikos, tikslų ar kitų AAVS elementų keitimo, didesnio aplinkos apsaugos vadybos sistemos efektyvumo ir pan.

Įdiegtą ir veikiančią AAVS galima sertifikuoti. Įdiegti savo įmonėje AAVS iš esmės gali kiekviena įmonė. Be abejo, aktualiausia tai būtų toms įmonėms, kurių veikla generuoja daug teršalų. Dažniausi galintys kilti sunkumai – reikiamų žinių apie aplinkos apsaugos privalomuosius reikalavimus stoka ir lėšų trūkumas greitai pakeisti naudojamas technologijas į mažiau taršias, kad būtų tenkinami privalomieji reikalavimai. Konsultacijų diegiant aplinkos apsaugos vadybos sistemas pagal ISO 14000 reikalavimus galima gauti iš tų pačių konsultacinių įstaigų, kurios padeda įdiegti kokybės sistemas pagal ISO 9000.

ISO 14000 vadybos sistemų sertifikatus išduoda sertifikacijos įstaigos. Daugelis sertifikacijos įstaigų, sertifikuojančių ISO 9000 standartų ir kokybės sistemų atitiktis, sertifikuoja ir ISO 14000 vadybos sistemas. Lietuvoje jau kelerius metus veikia ir šias paslaugas teikia nacionalinė vadybos sistemų sertifikacijos įstaiga „LST Sert“ bei keletas žinomų tarptautinių ar atskirų šalių sertifikacijos įstaigų (pvz., „Bureau Veritas Quality International“ (BVQI), „TUV-Cert“, „KEMA“ ir kt.). Tiek konsultavimo, tiek sertifikavimo paslaugos yra mokamos. Tačiau egzistuoja tam tikri fondai ar paramos programos, per kurias įmonės, diegiančios ir (arba) sertifikavusios savo aplinkos apsaugos vadybos sistemą, gali gauti dalinę atitinkamų išlaidų kompensaciją. Be to, yra fondų, paremiančių įmonių technologijų modernizavimą siekiant sumažinti aplinkos taršą (International Environmental Systems, 1998).

Ūkio ministerija kompensuoja dalį sertifikavimo išlaidų. Remiantis Verslo plėtojimo tarybos 2001-03-15 posėdžio protokolu Nr. 1/2P patvirtinta kokybės sistemų, aplinkos apsaugos vadybos sistemų ir lietuviškos kilmės gaminių sertifikavimo (registravimo) išlaidų dalinio kompensavimo (subsidiavimo) tvarka (patvirtinta 2001 m. kovo 23 d., paskelbta „Valstybės žiniuose“ 2001-03-28, dok. Nr. 876), ūkio subjektams (įmonėms) sudaryta galimybė kreiptis dėl dalinio sertifikavimo išlaidų kompensavimo. Pagal šią tvarką iš dalies kompensuojama 50 proc. kokybės vadybos bei aplinkos apsaugos vadybos sistemų ir 40 proc. gaminių sertifikavimo (registravimo) išlaidų. Jei gaminių sertifikavimas (registravimas) kainavo 10 000 Lt ir daugiau, kompensuojama 50 proc. išlaidų. Jei ūkio subjektas yra gavęs dalinę kokybės vadybos sistemos, aplinkos apsaugos vadybos sistemos arba gaminių sertifikavimo (registravimo) išlaidų kompensaciją iš kitų šaltinių, vadovaujantis šia tvarka, kompensacijos dydis skaičiuojamas nuo likusios nekompensuotos sertifikavimo (registravimo) išlaidų dalies.

Lietuvos verslo konsultacijų fondas įmonėms, diegiančioms standartus, apmoka pusę verslo konsultacinių paslaugų. Lietuvos verslo konsultavimo programa sukurta siekiant paremti Lietuvos vidutinio dydžio įmones. Finansines lėšas šiam fondui skyrė Šiaurės šalių ministrų taryba ir Europos Sąjunga, o fondo darbą Lietuvoje koordinuoja Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas. Įprastas Lietuvos verslo konsultacijų programų paramos dydis Lietuvoje yra apmokėti iki 50 proc. visų įmonės išlaidų už verslo konsultacines paslaugas. Ši programa skirta tiesiogiai finansiškai remti mažas ir vidutinio dydžio Lietuvos įmones. Lietuvos verslo konsultacijų programa gali negražintinai padengti iki pusės konsultacijų kainos, tačiau paramos suma negali viršyti 9000 eurų. Įmonių pasirinkti konsultantai gali būti Lietuvos ar ES šalių konsultacinės bendrovės ar pavieniai specialistai, jei jų patirties bei sugebėjimų pakanka kokybiškai atlikti numatytą darbą. Mažos ir vidutinės įmonės turi būti perspektyvios, turinčios potencialių galimybių ateityje sėkmingai konkuruoti su Europos Sąjungos šalių kompanijomis (prieiga per internetą: *Экологический*

1.7. SVARBIAUSI ELEMENTAI IR REIKALAVIMAI, KELIAMAI AAVS

Aplinkos apsaugos vadybos sistema vystosi ir tobulėja spiralės principu. Kaip pavaizduota 2 pav., aplinkos apsaugos vadybos sistemos modelis prasideda nuo ekologinės organizacijos politikos sudarymo, patvirtinimo ir deklaravimo.

Ekologinė politika – svarbiausias sistemos dokumentas, kuriame organizacija pareiškia apie savo ketinimus, esminius su aplinka susijusius veiklos principus. Ekologinė politika – tai tikslinių ir planinių ekologinių rodiklių nustatymo ir veikimo pagrindas. Kaip pradiniai principai į ekologinę politiką turi būti įtraukti pareiškimai apie besąlyginį įstatyminių aktų ir normatyvinių dokumentų laikymąsi, nuoseklų nuolatinį sąveikos su aplinka gerinimą ir siekimą vengti neigiamai veikti aplinką (Davidavičius ir kt., 1998).

Remdamiesi pateiktu modeliu (žr. 2 pav.) galime teigti, kad tolesnę aplinkos vadybos sistemos veiksmų seką sudaro planavimas, įdiegimas, ekologinės politikos pareiškimų sudarymas ir praktinė realizacija; patikrinimai atliekant vidinį monitoringą ir veiklos kontrolę, kuri vykdoma laikantis priimtų tikslų ir ekologinės politikos (Davidavičius ir kt., 1998).

Nuolatinis ekologinio efektyvumo kilimas – pagrindinis reikalavimas, kurį turi atitikti aplinkos apsaugos vadybos sistema.

Ekologinis efektyvumas² suprantamas dviem aspektais: tai aplinkos apsaugos vadybos sistemos gerinimas ir gamtos apsaugos efektyvumo gerinimas siekiant racionaliai naudoti gamtos išteklius (Crosby, 1996).

Siekiant priimti sprendimus dėl aplinkos vadybos efektyvumo gerinimo būtina turėti patikimą informaciją. Jai keliami reikalavimai grindžiami koncepcija, kuria remdamasi organizacija privalo periodiškai vertinti savo sistemą. Tokios veiklos rezultatas – aplinkos apsaugos vadybos sistemos pagerėjimas, sąlygojantis papildomą ekologinio efektyvumo kilimą (Gribbin, 2001).

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos funkcionavimas – tai struktūrizuotas procesas, kurio metu vyksta nuolatinis progresas. Organizacija turi planuoti šio proceso realizavimo išteklius, vykdyti numatytų rezultatų siekimo procesus, atsižvelgti į ekonomines ir kitas aplinkybes, apibūdinančias organizacijos specifiką.

Organizacijos vadovybei ir personalui būtina žinoti, kad aplinkos apsaugos vadybos sistema – tai priemonė, instrumentas, kurį naudodama organizacija gali pasiekti tą efektyvumo lygį, kurį pati nustato, taip pat susikuria galimybę tą lygį kontroliuoti.

² **Ekologinis efektyvumas** (environmental performance) – aplinkos valdymo sistemos rezultatai, kuriuos galima išmatuoti, susiję su sistemos ekologine politika, tiksliniais ir planiniais rodikliais, ekologinių aspektų kontrole, kurią vykdo organizacijos.

Aplinkos vadybos ir bendra administracinė organizacijos vadybos sistema turi atitikti viena kitą. Aplinkos apsaugos vadybos sistema neturi prieštarauti kitoms vadybos sistemoms – kokybės vadybai, darbų saugos sistemai ir kitiems vadybos elementams. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos tikslas yra toks pat kaip ir kitų sistemų – nuolatinis gerėjimas. Aplinkos vadybos ir kitų administracinės organizacijos vadybos sistemos elementų susijungimas padeda didinti efektyvumą ir gerinti funkcionavimą, užtikrinti tikslų atsakomybės ir pareigų pasiskirstymą, padidinti rezultatyvumą.

Nagrinėjant modelį, pateiktą 2 pav., paaiškėja, kad aplinkos apsaugos vadybos sistema turi leisti organizacijai:

- suformuluoti ekologinę politiką, atitinkančią jos veiklą;
- nustatyti ekologinius veiksnius, susijusius su buvusiomis, esamomis ir būsimomis veiklos rūšimis, produkcija arba paslaugomis, tam, kad būtų išaiškintas esminis poveikis aplinkai;
- identifikuoti įstatyminių aktų, normatyvinių ir vadovaujamųjų dokumentų keliamus reikalavimus, kuriais organizacija turi vadovautis siekdama užtikrinti aplinkos apsaugą;
- nustatyti prioritetus ir atitinkamus tikslinius ir planinius ekologinius rodiklius;
- nustatyti organizacinę struktūrą, programą ir kitus planinius dokumentus, reglamentuojančius ekologinės politikos realizaciją ir tai, kad būtų pasiekti tiksliniai ir planiniai rodikliai;
- prisidėti prie planavimo, kontrolės, monitoringo, ištaisomųjų ir išpėjamųjų veiksmų, sistemos audito ir analizės tam, kad užtikrintų aplinkos apsaugos vadybos sistemą atitinkančią politiką, palaikytų jos atitinkamą lygį ir siektų pagerėjimo;
- užtikrinti galimybę adaptuotis keičiantis aplinkybėms (Davidavičius ir kt., 1998).

Aplinkos apsaugos vadybos sistema nebūtinai gali apimti visą organizaciją – ji gali būti įdiegta ir kokiam nors organizacijos padalinyje arba atskiroje organizacijos veiklos šakoje tam, kad ateityje visoje organizacijoje būtų galima dalytis įgyta įdiegimo ir funkcionavimo patirtimi.

Sistemos sudaromos atsižvelgiant į struktūrinę organizacijos valdymo schemą. Sistemos lemia vidinius tarpusavio santykius, atsakomybės ir įgaliojimų pasiskirstymą tarp padalinių personalo palaikymo, užtikrinimo ir aplinkos apsaugos sistemos gerinimo klausimais. Sistemos funkcionavimo pagrindas – ISO 14001:96 standarto reikalavimų vykdymas.

1.8. PRIELAIDOS APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMAI DIEGTI

Svarbiausi pradiniai duomenys, kad organizacijos aplinkos apsaugos vadybos sistema būtų sukurta, yra identifikuoti:

- ekologiniai organizacijos veiklos aspektai;
- įstatyminių ir kitų aktų reikalavimai.

Pirmasis etapas identifikuojant organizacijos veiklos ekologinius aspektus turėtų būti detalaus ekologinių veiksnių ir su jais susijusio poveikio aplinkai sąrašo sudarymas.

Tokio sąrašo sudarymas liudys, kad kurdama sistemą organizacijos vadovybė atsižvelgė į visus ekologinius organizacijos veiklos aspektus.

Ekologinių veiksnių sąrašas būtinas ir tam, kad juo remiantis ateityje būtų identifikuojami svarbūs ekologiniai aspektai, jų poveikis aplinkai, kad būtų formuojami tiksliniai ekologiniai rodikliai. Šis sąrašas gali būti sudaromas analizuojant organizacijos veiklą procesiniu požiūriu (prieiga per internetą: Juozas Mikulis. *Kas yra ISO? Žiūrėta 2005-08-17*; Lietuvos standartizacijos departamento biuletenis, 1997; Bajdakov ir kt., 2002).

Schematiškai organizacijos sąlygas galima pavaizduoti kaip įeinamuosius ir išeinamuosius srautus. Įeinamieji srautai į organizaciją patenka iš išorės ir tai yra ištekliai, būtini produkcijai gaminti ir paslaugoms teikti. Išimtimi gali būti pakartotinės veiklos srautai, pavyzdžiui, gamybos atliekų naudojimas. Išeinamieji srautai – tai iš organizacijos išeinantys produkcijos, gamybos atliekų, teršalų srautai.

Tokia schema padeda susidaryti bendrą vaizdą apie įeinančiųjų ir išeinančiųjų srautų rūšis. Išsamų vaizdą galima susidaryti išanalizavus tokią realios organizacijos schemą. Konkrečios organizacijos funkcionavimo schemos sudarymas gali būti traktuojamas kaip ekologinių veiksnių ir jų poveikio identifikacijos **pirmoji stadija** (Implementing ISO 14000, 1999).

Antroji šio darbo stadija turėtų būti aplinkos apsaugos vadybos sistemos ribų nustatymas, t. y. nustatymas veiklos rūšių, organizacijos veiklos ir paslaugų, kurios patenka į sistemos veiklos lauką. Šios stadijos rezultatas – išsamių veiklos rūšių sąrašų sudarymas, detalizuotų iki atskirų gamybos operacijų lygio; gaminamos produkcijos ir teikiamų paslaugų sąrašų sudarymas. Jei reikia sąrašams sudaryti, be ekologinės tarnybos specialistų, gali būti pakviesti ir kitų organizacijos padalinių specialistai.

Trečioji stadija – ekologinių aspektų nustatymas kiekvienai į sąrašą įtrauktai veiklos rūšiai, produkcijai ir paslaugai. Tam reikalui gali būti naudojamas išnagrinėtas įeinančiųjų srautų analizės metodas, kai analizės objektas yra ne pati organizacija, o atskira jos veikla (procesas), produkcija ar paslauga.

Iškeltus ekologinius aspektus tikslinga pateikti lentelėje, kurioje prieš kiekvieną veiklos rūšį, produkciją ar paslaugą nurodomas atitinkamas ekologinis aspektas ir jo ekologiniai rodikliai.

Kai kurios veiklos rūšys gali turėti vieną ar keletą ekologinių veiklos aspektų, o kitos veiklos rūšys gali jų visiškai neturėti. Kai kurie aspektai gali būti kelių skirtingų veiklos rūšių rezultatai ir gali būti apibūdinami keliais ekologiniais rodikliais. Be to, ekologiniai rodikliai gali būti neigiami arba teigiami (pavyzdžiui, gamybos atliekų panaudojimas). Vertinant ekologinius

aspektus, tikslinga organizacijos veiklą, jos gaminamą produkciją ir teikiamas paslaugas nagrinėti atsižvelgiant į konkrečias veiklos rūšis, technologines operacijas, produkcijos ar paslaugų rūšis.

Ekologinių aspektų sąrašo sudarymas ir su jais susijusio poveikio aplinkai vertinimas gali būti vykdomi keturiais etapais (The Eco-management and audit scheme (EMAS) in small and medium-sized enterprises: A guide for companies management, 1999, psl. 59):

1. Būtina pasirinkti veiklos rūšį, produkciją ar paslaugą. Pasirinkta veiklos rūšis, produkcija ar paslauga turi būti gana didelės apimties, kad būtų galima atidžiai ir pakankamai ją ištyrinėti. Tačiau apimtis negali būti per didelė – tada bus sunku teisingai įvertinti.
2. Identifikuoti veiklos, produkcijos ar paslaugos ekologinius aspektus. Būtina atskleisti kuo daugiau ekologinių aspektų, susijusių su pasirinktomis veiklos rūšimis, produkcija ar paslauga.
3. Nustatyti poveikį aplinkai. Šiame etape būtina išsiaiškinti kuo daugiau reikšmingų, potencialiai galimų poveikių aplinkai, susijusių su kiekvienu identifikuotu aspektu.
4. Įvertinti poveikio reikšmingumą. Jei įmanoma, poveikio reikšmingumą reikėtų vertinti kiekybiniais rodikliais.

Kaip žinoma iš aplinkos apsaugos vadybos sistemų kūrimo pramonės įmonėse patirties, ekologinių veiksnių ir poveikio aplinkai sąrašai gali būti labai ilgi. Sąrašė gali atsidurti tokie ekologiniai veiksniai, kurių poveikis aplinkai nežymus. Todėl būtina iš ekologinių veiksnių išskirti tuos, kurie gali padaryti arba daro reikšmingą poveikį aplinkai. Kitaip tariant, būtina identifikuoti reikšmingus ekologinius rodiklius. Remiantis ISO 14001:96 reikalavimais, būtent į šiuos ekologinius aspektus turi būti atsižvelgiama nustatant tikslinius ir planinius ekologinius rodiklius. Kadangi tiksliniai ir planiniai rodikliai yra aplinkos apsaugos vadybos sistemos planavimo pagrindas, galima tvirtinti, kad aplinkos apsaugos vadybos sistema – tai svarbių ekologinių veiksnių valdymo sistema (The Eco-management and audit scheme: a practical guide, 1993).

Ekologinių veiksnių reikšmingumas turi būti vertinamas pagal nustatytus kriterijus. ISO 14004:1996 siūlo kaip reikšmingumo kriterijus naudoti poveikio dydį, poveikio sukeliamų pasekmių rimtumą, poveikio atsiradimo tikimybę ir trukmę, taip pat ir verslo faktorius: atsakomybę pagal įstatymą, suinteresuotų šalių nuomonę, įtaką organizacijos įvaizdžiui ir kt.

Egzistuoja nemažai metodų, kurie gali būti panaudoti siekiant įvertinti ekologinių aspektų reikšmingumą, tačiau nėra universalus metodo ar tokio, kuriam būtų teikiama pirmenybė. Todėl kiekviena organizacija renkasi tą metodą, kuris labiausiai atitinka jos veiklą. Svarbu, kad metodas būtų įformintas dokumentuose ir išvengtų atskirų pakeitimų.

Ekologinių veiksnių sąrašas – tai bazė, pagrindas, kuriuo remiantis galima identifikuoti svarbiausius aspektus atsižvelgiant į visus organizacijos veiklos ekologinius aspektus pagal jų poveikio aplinkai reikšmingumą (Kaziliūnas, 1997).

Pramonės, statybų, gynybos ir kitose veiklos srityse tarp jų narių susidaro santykiai, kurie drauge yra susiję ir su gamtiniais aspektais. Šiuos santykius reguliuoja ekologinės ir gamtinių išteklių teisės normos (gamtinio ir technogeninio pobūdžio ypatingųjų situacijų saugumo ir apsaugos normos).

Ekologiniai-teisiniai santykiai sudaro specifinių vienaarūšių santykių grupes, susijusias su šių teisių gynimu: nuosavybės teisė į gamtos objektus (gamtinius išteklius), teisė naudotis gamta, aplinkos apsaugos objektais ir gyventojų teisių į neužterštą aplinką gynimas.

Eidama pasaulinės ekonomijos raidos keliu, Lietuva turės paisyti tarptautinių standartų ir normatyvų, pritaikyti juos kurdama savo įstatymus, siekti civilizuoto aptarnavimo, teisės normų praktinio realizavimo. Lietuvos įstatymų leidyboje laikomasi taisyklės – jei tarptautiniu susitarimu su Lietuva nustatytos kitokios taisyklės ar procedūros nei numatyta įstatyme, tai priimamos tarptautinio susitarimo normos.

Hierarchinė dokumentų struktūra nurodo, kad po tarptautinių susitarimų (kuriuose įrašyti ekologinių organizacijos veiklos aspektų, produkcijos ar paslaugų reikalavimai) svarbiausi yra dokumentai, kuriuose nusakomi aplinkos apsaugos normatyvai. Jiems priskiriami nustatyti aplinkos apsaugos kokybės normatyvai ir leidžiamo poveikio aplinkai normatyvai, o jų laikymasis užtikrina stabilų natūralių ekologinių sistemų funkcionavimą ir saugo biologinę įvairovę.

Aplinkos kokybės normatyvai – tai normatyvai, nustatyti atsižvelgiant į fizinius, cheminius ir kitus rodiklius ir skirti aplinkai vertinti. Jų laikymasis garantuoja aplinkos kokybę.

Leidžiamo poveikio aplinkai normatyvai – tai normatyvai, nustatyti remiantis ūkinės ir kitos veiklos poveikio aplinkai rodikliais. Šie normatyvai įpareigoja laikytis aplinkos kokybės normatyvų (Davidavičius, 1999).

1.9. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS KŪRIMAS

Šiuo metu organizacijos yra vis labiau suinteresuotos pasiekti pakankamą ekologinį efektyvumą ir demonstruoti jį kontroliuodamos savo veiklos, produkcijos ar paslaugų poveikį aplinkai, atsižvelgdamos į savo ekologinę politiką ir tikslinius ekologinius rodiklius. Sąlygos, kuriomis organizacijos vykdo šį procesą, – tai vis griežtėjantys įstatymai, ekonominės politikos raida ir kitos priemonės, skirtos aplinkos apsaugai, kaip ir suinteresuotų šalių vis didėjantis susirūpinimas aplinkos būkle (Svitkin ir kt., 2002).

Dauguma organizacijų atliko ekologinę „analizę“ arba „auditą“ tam, kad įvertintų savo ekologinį efektyvumą. Tačiau vien tik šios analizės ir audito gali nepakakti, kad organizacija būtų užtikrinta, jog jos efektyvumas tenkina įstatymų ir jos pačios politikos keliamus reikalavimus. Tam, kad analizė arba auditas būtų veiksmingi, jie turi būti vykdomi struktūrizuotoje administracinio valdymo sistemoje ir neprieštarauti bendrai administracijos vykdomai veiklai.

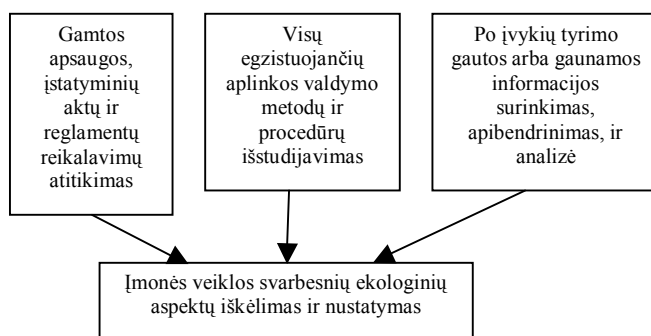
Ekologinis auditas organizacijoje gali būti atliekamas siekiant gauti pradinis duomenis, kurie būtini norint sukurti aplinkos apsaugos vadybos sistemą. Ekologinio audito metu gauti pradiniai duomenys turi būti išsamūs, kad būtų galima iš anksto įvertinti organizacijos poveikį aplinkai (The Eco-management and audit scheme: a practical guide, 1993).

Toks darbas rekomenduojamas organizacijoms, neturinčioms aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Sudaryti analizės metodai ir formos gali būti naudojami ateityje įvertinant veikiančios suformuluotos aplinkos apsaugos vadybos sistemos efektyvumą.

Būtina atsižvelgti į tai, kad aplinkos apsaugos vadybos sistema kuriama ne be priežasties, kadangi visose organizacijose vykdoma gamtos apsauga, yra pareigūnai, atsakingi už šią veiklą, sukaupta tam tikra darbo patirtis laikantis leidimų, limitų ir normatyvų, susijusių su poveikiu aplinkai ir gamtinių išteklių naudojimu, kuri nustatė gamtos apsaugos organai. Tačiau ši veikla nėra sisteminga ir nepakankamai efektyvi, nes neskatina nuolatinio sąveikos su aplinka gerėjimo.

Jei tokios sistemos organizacijoje nėra, jos būtinybė grindžiama tuo, kad būtina vertinti organizacijos poveikį aplinkai. Atlikusi įvertinimą, organizacija susidaro išsamų supratimą apie jos poveikio aplinkai mastą ir pobūdį. Pradiniu aplinkos apsaugos vadybos kūrimo etapu surinkti ir išanalizuoti baziniai ekologinės situacijos būklės duomenys leidžia organizacijai vertinti būklės pakitimus ir ateityje (The Eco-management and audit scheme (EMAS) in small and medium-sized enterprises: A guide for companies management, 1999, psl. 59).

Svarbiausias tikslas vertinant esamą organizacijos sąveiką su aplinka – įvertinti visus ekologinius organizacijos veiksmus kaip pagrindą aplinkos apsaugos valdymo sistemai sukurti.

3 pav. Organizacijos poveikio aplinkai vertinimo sritis

Šaltinis: Buks ir kt. (1999, psl. 25).

Suderinus su vadovybe, ISO 14001 reikalavimų vykdymas, organizacijos poveikio aplinkai vertinimas turėtų aprėpti keturias pagrindines sritis:

- įstatyminių ekologinių aktų ir kitų normatyvinių dokumentų reikalavimus;
- svarbių ekologinių aspektų identifikaciją;
- nuodugną susipažinimą su visais egzistuojančiais aplinkos apsaugos vadybos metodais ir procedūromis;

- informacijos, kuri gaunama grįžtamuju būdu po įvykių, susijusių su aplinka, įvertinimą.

Organizacija turi nuolat aktualizuoti šią informaciją. Kiekvieną kartą organizacijoje atliekant šį darbą, reikia atsižvelgti į įprastus ir anomalius procesus, numatyti galimas avarines situacijas (Dajman ir kt., 2004).

Informacijos vertinimą gali sudaryti (Bajdakov ir kt., 2002):

- analitinės grupės darbams vykdyti sudarymas;
- problemų sąrašo, su kuriomis reikia išsamiai susipažinti, sudarymas;
- nustatymas metodų ir priemonių, kurias naudojant turi būti tiriamos problemos;
- darbo planų sudarymas ir vykdymas;
- vertinimo rezultatų įforminimas dokumentuose;
- vertinimo rezultatų pateikimas suinteresuotiems asmenims.

Atlikdami darbą analitinės grupės specialistai gali konsultuotis su įvairiomis išorinėmis organizacijomis, pvz., su konsultacinėmis firmomis, kartu su organizacija kuriančiomis aplinkos apsaugos vadybos sistemą.

Priklausomai nuo organizacijos kompetencijos aplinkos apsaugos vadybos sistemos klausimais gali būti naudojami trys sistemos kūrimo variantai (Implementing ISO 14000, 1999):

- kompetentingų organizacijoje dirbančių specialistų įtraukimas į darbą;
- organizacijos atstovų mokymai (kvalifikacijos kėlimas) specializuotose mokymo įstaigose;
- konsultuojančių organizacijų įtraukimas į darbą.

Kaip pradiniai duomenys gali būti panaudoti ekologinių auditų rezultatai, pateikti įvairiose ataskaitose. Problemų, kurias reikia išanalizuoti, sąrašą sudaro analitinės grupės specialistai.

Tam, kad organizacijoje būtų įvertinta esama santykių su aplinka būklė, tikslinga sudaryti analitinę grupę, į kurią turėtų būti įtraukti skirtingų padalinių specialistai. Grupei turėtų vadovauti vadovybės atstovas aplinkos apsaugai. Grupės vadovas ir grupės sudėtinai tvirtinami organizacijos vadovo įsakymais. Grupės vadovas gauna įgaliojimus ir yra aprūpinamas ištekliais, leidžiančiais atlikti būtinus darbus (pagal ISO 14001:96).

Problemoms spręsti metodus ir priemones renka analitinės grupės specialistai, atsižvelgdami į problemų pobūdį. Kai kurios visuotinai priimtose tyrimo priemonės yra užregistruotų duomenų analizė ir statistinis jų apdorojimas, anketų pildymas, interviu, kontroliniai lapai, tiesioginiai matavimai, ekologinis kartografavimas ir kt. (Paškov ir kt., 1997).

Vertinimo planą sudaro analitinės grupės vadovas (paprastai tai būna aplinkos apsaugos vadybos sistemos vadybininkas arba, jei nėra tokios sistemos, organizacijos ekologinės tarnybos vadovas), o tvirtina vadovybės atstovas aplinkos apsaugai. Kaip rodo praktika, esamos būklės

vertinimas gali užtrukti nuo 1 iki 3 mėnesių. Vertinimo rezultatai įforminami kaip ataskaita. Baigiamojoje ataskaitos dalyje pateikiamos svarbiausios išvados ir rekomendacijos.

Su išankstinio vertinimo rezultatų ataskaita supažindinama organizacijos vadovybė. Jei reikia, su ataskaita supažindinamos išorinės suinteresuotos grupės. Su išankstiniais vertinimo rezultatais turi būti supažindintas organizacijos personalas.

Įmonėje turi būti dokumentais nustatyta tokios analizės tvarka, aplinkos apsaugos vadybos sistemos funkcionavimo nagrinėjimo tvarka. Šiuose dokumentuose turi būti užfiksuotos visos būtinos priemonės, atsakingi asmenys ir vykdymo kontrolė. Be to, dokumentuose turi būti užfiksuoti punktai, pagal kuriuos aukščiausia vadovybė bus informuojama apie aplinkos būklę.

Pirminę aplinkos apsaugos vadybos sistemos analizę būtina vykdyti atsižvelgiant į įmonės specifiką. Kaip rodo praktinė patirtis, atlikdama pirminį esamo organizacijos poveikio aplinkai vertinimą, įmonės vadovybė gali sudaryti darbo grupės (audito) nuostatus.

Vėliau, remiantis pirminio vertinimo rezultatais, įmonės vadovybė turi išleisti įsakymus ir potvarkius, kuriuose turi būti įvardyti vadovybės atstovo aplinkos apsaugai įgaliojimai ir einamos pareigos, o personalas įpareigotas vykdyti vadovo nurodymus (Dajman, 2004).

Kuriant ir ruošiantis įdiegti aplinkos apsaugos vadybos sistemą įmonėje, tikslinga konsultuoti ir mokyti personalą. Tuo tikslu darbo grupė ar konsultuojanti organizacija gali sudaryti metodinę arba informacinę medžiagą, kuri atspindėtų organizacijos veiklos specifiką ir poveikį aplinkai.

Tikslinga sudaryti ir pagrindinių gamybinių procesų, darančių poveikį aplinkai, schemas, kurias galima naudoti mokant personalą. Po nustatytų veiksmų įvykdymo darbo grupei (auditui) dera parengti svarbiausių darbų ir veiksmų sąrašą tam, kad būtų įvykdyti ISO 14000 serijos reikalavimai bei sukurta ir įdiegta aplinkos apsaugos vadybos sistema įmonėje.

Kadangi aplinkos apsaugos vadybos sistema yra administracinės įmonės valdymo sistemos dalis, ji sudaroma pagal įmonės struktūrinio valdymo schemą. Į jos sudėtį įtraukiami dokumentai, reglamentuojantys vidinius tarpusavio santykius, įsipareigojimus, teises ir personalo atsakomybę už įmonės aplinkos apsaugos veiklos užtikrinimą, palaikymą ir gerinimą.

Atlikus pirminį informacijos surinkimą ir apibendrinimą, įvertinus ir išanalizavus esamą įmonės poveikį aplinkai, išrenkami tiksliniai ir planiniai ekologiniai rodikliai, pagrįsti įvykdytų darbų rezultatais. Analizuojant organizacijos poveikį aplinkai, ypatingas dėmesys, laikantis ISO 14001:96 standartų, turi būti skiriamas ekologiniams aspektams, gamtos apsaugos įstatymams, aktams ir normatyviniams dokumentams (Svitkin ir kt., 2002).

TEORINĖS DALIES IŠVADOS

1. Standartas – tai susitarimu paremtas ir įstaigos patvirtintas dokumentas, nustatantis bendram ir daugkartiniam naudojimui tinkančias taisykles, bendruosius principus ar charakteristikas ir skirtas įvesti optimalią tvarką tam tikroje srityje.
2. ES standartų taikymas padeda gamintojui sėkmingai konkuruoti Europos rinkoje.
3. ISO – tai tarptautinės standartų organizacijos kokybės vadybos sistemos standartai, kurie palengvina darbą su užsienio užsakovais, išplečia eksporto galimybę, suteikia prestižo, užtikrina klientų pasitikėjimą.
4. Svarbus aplinkos apsaugos vadybos sistemos elementas yra jos auditas – tai efektyvumo ir pasiektų rezultatų vertinimas, koreguojančiųjų ir išpėjamųjų veiksmų atlikimas, periodišką sistemos peržiūrėjimas ir analizė, kurią atlieka organizacijos vadovybė.
5. Ekologinis efektyvumas – aplinkos apsaugos vadybos sistemos rezultatai, kuriuos galima išmatuoti, susiję su sistemos ekologine politika, tiksliniais ir planiniais rodikliais, ekologinių aspektų kontrole, kurią vykdo organizacijos.
6. Ekologinė politika – pagrindas, kuriuo remiantis sukuriama, įdiegiama ir vykdoma organizacijos aplinkos apsaugos vadybos sistema. Ja remiantis nustatomi ilgalaikiai aplinkos apsaugos tikslai ir planuojama, kaip bus siekiama šių tikslų.
7. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos funkcionavimas – tai struktūruotas procesas, kurio metu vyksta nuolatinis progresas.
8. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos tikslas – nuolatinis aplinkos apsaugos gerinimas.
9. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos – tai priemonė, kurią naudodama organizacija gali pasiekti tą efektyvumo lygį, kurį pati nustato, be to, ji įgalina tą lygį kontroliuoti.
10. Esminė aplinkos apsaugos vadybos sistemos idėja – nuolat tobulinti aplinkos apsaugos vadybos sistemos veiklą, t. y. vertinant nustatyti, ar įdiegta sistema yra efektyvi.

2. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS TAIKYMO SRITIS

UAB „Aurivita“ sukūrė aplinkos apsaugos vadybos sistemą, atitinkančią LST EN ISO 14001:1996 standarto reikalavimus, siekdama:

- įgyvendinti, prižiūrėti ir gerinti aplinkos apsaugos vadybą;
- plėtoti, įgyvendinti, analizuoti ir palaikyti aplinkos apsaugos politiką;
- parodyti savo vykdomą aplinkos apsaugos politiką kitiems.

Aplinkos apsaugos aspektas – organizacijos veiklos, produktų ar paslaugų elementas, galintis veikti aplinką.

Poveikis aplinkai – bet koks palankus ar nepalankus aplinkos pokytis, kurį visiškai ar iš dalies sukelia organizacijos veikla, produktai ar paslaugos.

Aplinkos apsaugos veiksmingumas – matuojamieji aplinkos apsaugos vadybos sistemos rezultatai, susieti su organizacijos aplinkos apsaugos aspektų reguliavimu, kuris remiasi jos aplinkos apsaugos politika, tikslais ir uždaviniais.

Aplinkos apsaugos tikslas – su aplinkos apsaugos politika susijęs bendrasis aplinkos apsaugos siekis, kurį organizacija užsibrėžia įgyvendinti.

Aplinkos apsaugos uždaviniai – detalūs organizacijos ar jos dalies veiklos veiksmingumo reikalavimai, kai įmanoma, išreikšti kiekybiškai, kuriuos reikia nustatyti ir įvykdyti, kad būtų pasiekti aplinkosauginiai tikslai.

UAB „Aurivita“ savo veikloje vadovaujasi Aplinkos apsaugos įstatymais bei aplinkos apsaugos vadybos sistemos būtiniais teisiniais dokumentais. Aplinkosaugos teisinį pagrindą sudaro Lietuvos Respublikos aplinkosaugos įstatymai ir įsakymai, LANDai (Lietuvos aplinkosaugos normatyviniai dokumentai), Lietuvos Vyriausybės nutarimai ir Lietuvoje ratifikuoti tarptautiniai teisiniai normatyviniai dokumentai.

2.1. UAB „AURIVITA“ ĮMONĖS APRAŠYMAS

Šiuolaikinei statybos firmai būdingi kompleksiški ir modernūs sprendimai, platus atliekamų darbų spektras, aukšta statybos ir apdailos darbų kokybė, gera organizacija ir terminų laikymasis, pagarba užsakovui. Uždaroji akcinė bendrovė „Aurivita“ visada stengiasi dirbti būtent taip.

Bendrovė įkurta 1994 metais. Jos kvalifikaciją patvirtina Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos išduotas atestatas Nr. 10568, suteikiantis teisę atlikti būsto ir viešosios paskirties statinių bendruosius statybos, remonto ir apdailos, vidaus elektros, šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, vidaus ir išorės nuotekų sistemų montavimo, teritorijos sutvarkymo ir kitus

darbus. Nuo 1994-ųjų sukaupia pakankamai patirties vykdant įvairius projektus: tai biurai ir užsienio kompanijų atstovybės, gyvenamieji namai ir vilos, parduotuvės, banko įstaigos, vaistinės, kavinės ir kt. Bendrovė sėkmingai atlieka darbus tiek subtiliuose nedideliuose objektuose, kur reikalingi ypač preciziški sprendimai ir kokybė, tiek didelės apimties kompleksuose. Užsakovų atsiliepimai apie atliktus darbus patvirtina gerą bendrovės darbų kokybę, aukštą darbo kultūrą, terminų laikymąsi.

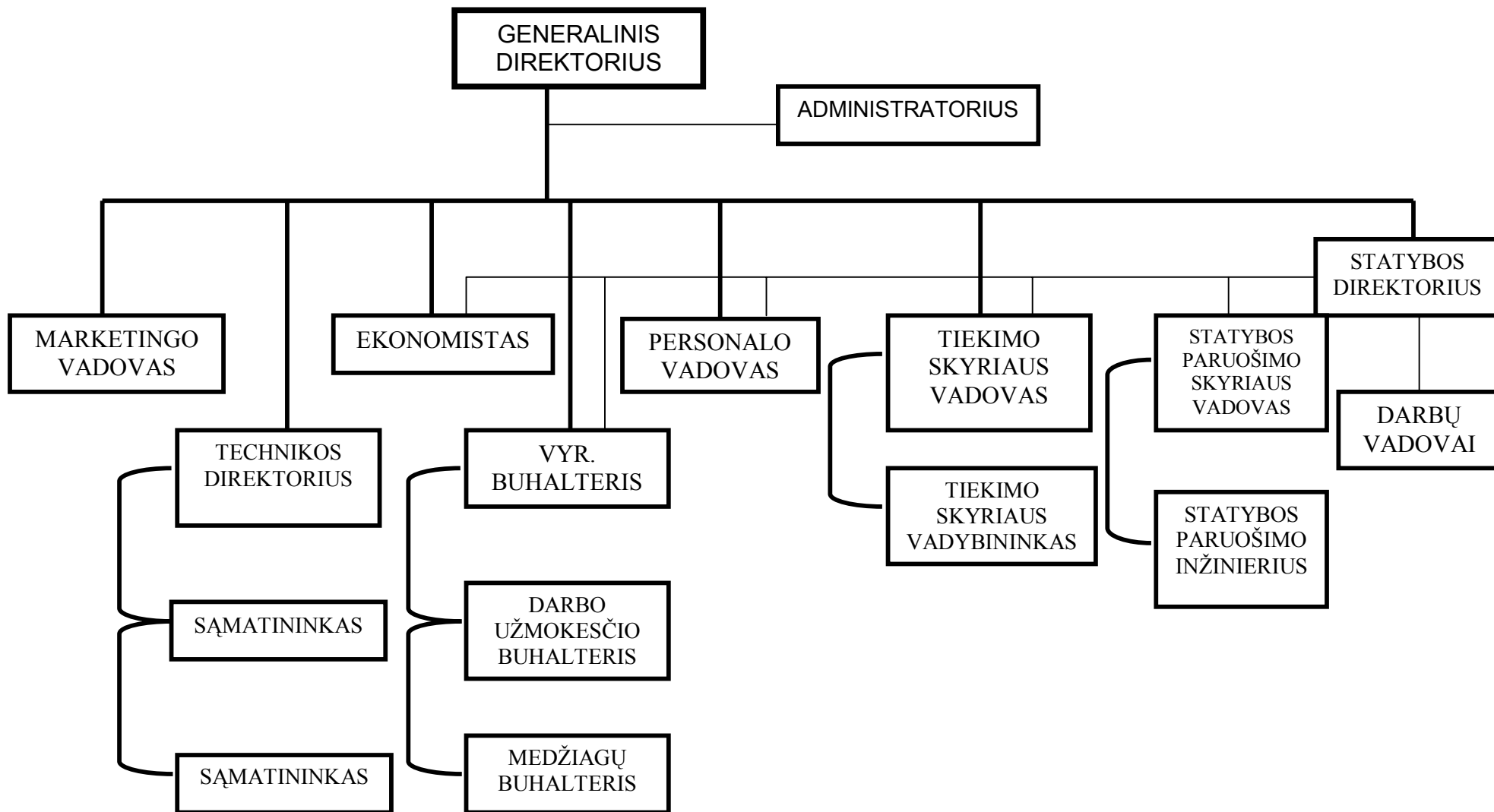
Atrinktų patikimų subrangovų sistema suteikia UAB „Aurivita“ lankstumo ir sugebėjimo įvykdyti bet kurį projektą greitai ir kokybiškai. Pagrindiniai bendrovės partneriai yra UAB „Statreksas“, UAB „Šiaulių titanas“, UAB „Sanda“, UAB „Agava“, UAB „Rymonta“, UAB „Megrame“, UAB „Fauga“.

Bendrovė parenka optimalius sprendimus, medžiagas ir technologijas kiekvienu atveju, tačiau ypač vertina „Isover“, „Knauf“, „Bosch“, „Paroc“, „Armstrong“, „Schuco“, „Rockwool“ teikiamus produktus. Didelė bendrovės patirtis ir turimos geros tiekėjų sąlygos leidžia siūlyti užsakovams priimtinausius variantus.

Sėkmingai bendrovės veiklai neabejotinai didelės įtakos turi aukščiausios kvalifikacijos darbininkai, naudojama šiuolaikinė įranga ir mechanizmai, įmonės vadovų patirtis. Vadovaujantys bendrovės specialistai turi gerą išsilavinimą, atestuotą kvalifikaciją ir ne mažesnę kaip 10 metų statybos darbų patirtį. Bendrovėje šiuo metu dirba 250 žmonių, iš jų – 40 specialistų. UAB „Aurivita“ organizacinė struktūra pateikta 4 paveiksle.

UAB „Aurivita“ yra dalyvavusi tarptautinėse programose bei projektuose ir yra pasirengusi vykdyti šią veiklą ateityje.

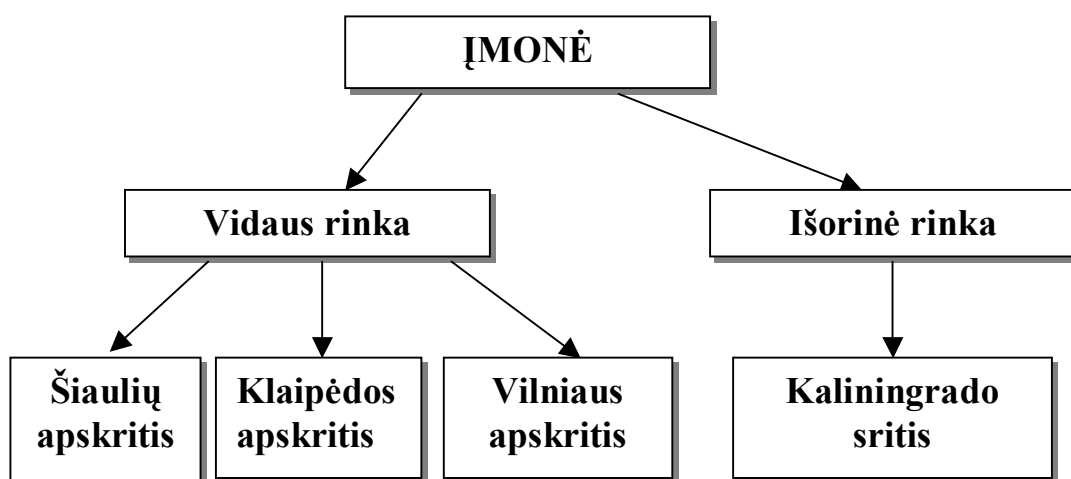
Nuo 2000 metų bendrovė organizuoja savo darbą pagal patvirtintą Statybos proceso valdymo sistemą. Siekiant įtvirtinti pagrindinius bendrovės prioritetus – kokybę visose veiklos srityse bei užsakovų poreikių patenkinimą – 2003 m. liepos mėnesį bendrovėje pradėta diegti aplinkos apsaugos sistema, atitinkanti ISO 14001:1996 standartą.

4 pav. UAB „Aurivita“ organizacinė struktūra

2.2. UAB „AURIVITA“ TIKSLINĖ RINKA

UAB „Aurivita“ geografiniu aspektu apibrėžta tikslinė rinka pavaizduota 5 paveiksle.

5 pav. UAB „Aurivita“ tikslinė rinka

UAB „Aurivita“ darbų kiekis įvairiuose Lietuvos miestų regionuose nuolat didėja. Šiaulių regione darbų apimtys svyruoja. Klaipėdos ir Vilniaus regionuose apimtys nuolat didėja. Nuo 2003 metų UAB „Aurivita“ pradėjo glaudžiai bendradarbiauti su Kaliningrado srities partneriais: ЗАО „РосЛитСтрой“, ЗАО „АлМиБалтСтрой“.

UAB „Aurivita“ užsakovai – tai fiziniai, juridiniai asmenys ir valstybinio sektoriaus užsakymai.

2.3. UAB „AURIVITA“ PAGRINDINIAI EKONOMINIAI-TECHNINIAI RODIKLIAI

UAB „Aurivita“ pagrindiniai ekonominiai-techniniai rodikliai ir jų kitimas 2003–2005 metais parodyti 1 lentelėje.

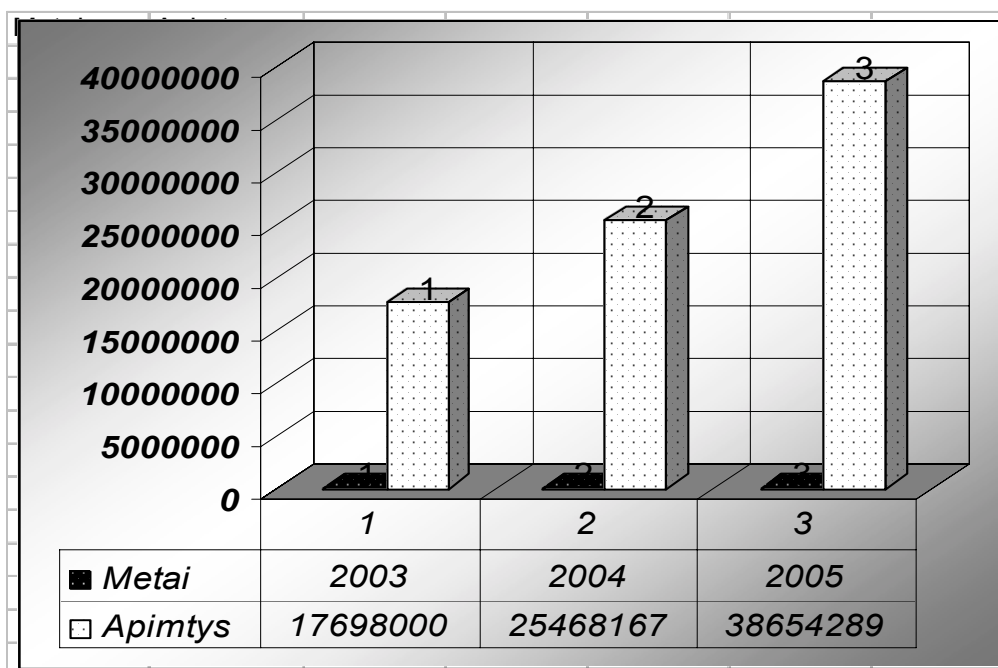
1 lentelė

Pagrindiniai UAB „Aurivita“ ekonominiai-techniniai rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Matavimo vienetas	Metai		
			2003	2004	2005
1.	Pardavimo pajamos	Lt	17698000	25468167	38654289
	Metinis didėjimo tempas	%	100	144	219
2.	Veiklos sąnaudos	Lt	694516	783897	979348
	Metinis didėjimo tempas	%	100	113	141
3.	Grynasis pelnas	Lt	472153	621487	784359
	Metinis didėjimo tempas	%	100	132	166
4.	Darbuotojų skaičius	Lt	107	128	159
	Metinis didėjimo tempas	%	100	120	149

2.4. UAB „AURIVITA“ VEIKLOS PERSPEKTYVOS

UAB „Aurivita“ statybos darbų apimtys 2003–2005 m. pateiktos 6 paveiksle.

6 pav. UAB „Aurivita“ atliekamų statybos ir remonto darbų apimtys 2003–2005 metais

Bendrovės vadovo teigimu, 2006 metai bendrovei turėtų būti sėkmingesni nei praėjusieji. Pardavimų apimtys, lyginant su 2005 m., turėtų išaugti iki 50 proc. 2006 m. pradėti tokie objektai: gyvenamųjų namų kvartalas Vilniuje; gyvenamųjų namų kompleksas su komercinės ir visuomeninės paskirties patalpomis Vilniuje; komercinės ir visuomeninės paskirties patalpos Klaipėdoje, tuberkuliozės dispanseris Kaliningrade. Šiuos darbus planuojama užbaigti 2006–2007 metais. Šių objektų sąmatinė vertė – iki 80 000 000 Lt.

UAB „Aurivita“ siekia įgyvendinti savo planus ir pateikti vartotojams išskirtinės kokybės produktą, prisitaikydama prie vartotojų poreikių. Be to, bendrovė turi lojalių vartotojų, kurių atsiradimą lėmė patikimas įmonės vardas, nenuostolinga veikla, gera darbų kokybė, pažangi technologija, konkurenciniai sugebėjimai, užimama tikslinė rinka.

UAB „Aurivita“ tikslai yra:

- padidinti pardavimo apimtį vidaus rinkoje 15 proc.;
- plėsti rinką už Lietuvos Respublikos ribų.

Šiems tikslams pasiekti itin svarbus yra UAB „Aurivita“ veiklos organizavimas ir valdymas. Tik tinkamas valdymas ir darbo organizavimas pritrauks daugiau vartotojų ir patenkins jų poreikius. O nuo to priklausys užsakymų kiekis, apyvarta ir gaunamas pelnas.

2.5. APLINKOS APSAUGOS POLITIKA

Už UAB „Aurivita“ aplinkos apsaugos politiką atsakingas šios įmonės vadovas. UAB „Aurivita“ vadovybė apibrėžia aplinkos apsaugos politiką ir užtikrina, kad ji:

- a) atitinka organizacijos veiklą ir jos poveikį aplinkai;
- b) apima nuolatinio gerinimo ir taršos prevencijos įsipareigojimus;
- c) nubrėžia gaires, pagal kurias nustatomi aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai;
- d) būtų prieinama visiems darbuotojams ir visuomenei.

Aplinkos apsaugos politika (žr. 1 priedą) yra periodiškai vadovų peržiūrima ir analizuojama bei atnaujinama, kad būtų tinkama naudoti.

2.6. ASPEKTŲ IDENTIFIKAVIMO IR REIKŠMINGUMO ĮVERTINIMAS

Aplinkos apsaugos aspektų išaiškinimą atlieka asmenys, susiję su skirtingomis UAB „Aurivita“ įmonės veiklos sritimis ir atsakingi už vykdomą veiklą. Aplinkos apsaugos aspektams nustatyti ir įvertinti gali būti kviečiami ir kitų organizacijų atstovai, turintys reikalingą kvalifikaciją ir darbo patirtį.

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos aspektai identifikuojami analizuojant bendrovės padalinių veiklos ir produkto esamą ir galimą poveikį aplinkai. Aspektai peržiūrimi ne rečiau kaip vieną kartą per metus arba pasikeitus veiklos pobūdžiui ar kitoms sąlygoms (procesų, medžiagų pasikeitimai, naujos technologijos ir t. t.), kurios lemia naujų aplinkos apsaugos aspektų atsiradimą. Identifikuojant su bendrovės padalinių veikla susijusius aplinkos apsaugos aspektus ir vertinant jų poveikį aplinkai, atsižvelgiama į:

- a) teršalų išmetimą į orą;
- b) teršalų išleidimą į vandenį;
- c) atliekų (ypač pavojingų) tvarkymą;
- d) žemės teršimą;
- e) žaliavų ir gamtos išteklių (įskaitant ir energiją) naudojimą;
- f) vietinius aplinkos apsaugos ypatumus (triukšmą, vibraciją, kvapą ir t. t.);
- g) riziką galimų incidentų, avarijų ir potencialių avarinių situacijų, kurios gali daryti neigiamą poveikį aplinkai.

Kiekvienam aspektui turi būti identifikuoti galimi teisiniai reikalavimai, reglamentuojami ir kitų verslo partnerių. Surinkti duomenys tikrinami ir analizuojami siekiant įsitikinti, kad visi aspektai būtų identifikuoti. Tai atlieka padalinių vadovai ir vadovybės atstovas aplinkos apsaugai. Norint įvertinti reikšmingą poveikį aplinkai, vadovybės atstovas aplinkos apsaugai organizuoja darbo grupės pasitarimą. Darbo grupę sudaro vadovybės atstovas aplinkos apsaugai, technikos direktorius ir visų bendrovės padalinių, kurių veikla gali turėti įtakos aplinkos taršai, vadovai.

Poveikio reikšmingumui įvertinti naudojami šie kriterijai: teisiniai reikalavimai; efektyvus gamtinių išteklių naudojimas; grėsmė aplinkai; trukmė; darbo sauga; visuomenės sauga; finansinė įtaka.

2.7. DOKUMENTŲ PARENGIMAS IR VALDYMAS

Standartas reikalauja, kad tiekėjas sukurtų patvirtintų dokumentais AAVS, užtikrintų produkto nustatytų reikalavimų atitikimą. Standarto reikalavimai remiasi organizacijos vadovybės valdymo sistema ir siekia patenkinti kokybinius kliento reikalavimus bei lūkesčius. Standartas yra neutralus produkto kokybės požiūriu, tačiau kompanijos, bandančios atitikti ISO 14000 standarto reikalavimus, yra prašomos tiksliai apibūdinti produkto kokybę. Firmoje tai daroma palaipsniui įgyvendinant projekcinį kokybės lygį. Aplinkos apsaugos vadybos sistemos dokumentų struktūra prasideda nuo aukščiausio lygio ir juda link žemesnio organizacijos lygio, didėja dokumentų sudėtingumas ir detalių gausa juose.

Aplinkos apsaugos vadovo bei procedūrų projektus rengia UAB „Aurivita“ darbuotojai. Visi UAB „Aurivita“ darbuotojai, atsakingi už atitinkamų dokumentų parengimą, dalyvauja ruošiant ir svarstant dokumentų projektus. Darbuotojai, atsakingi už atitinkamų procedūrų parengimą, derina su tomis procedūromis susijusias darbo instrukcijas. Generalinis direktorius tvirtina Aplinkos apsaugos vadovą, procedūras, darbo instrukcijas, kokybės politiką ir tikslus. Aplinkos apsaugos politika bei tikslai yra peržiūrimi kiekvienais metais. Su aplinkos apsaugos politika ir tikslais yra supažindinami visų skyrių, statomų objektų darbuotojai. Dokumentą parengę, suderinę ir patvirtinę darbuotojai pasirašo originalo antraštėje. Aplinkos apsaugos vadovo originalą saugo vadovybės atstovas aplinkos apsaugai. Patvirtintas aplinkos apsaugos vadovo kopijas saugo tie darbuotojai, kurie yra nurodyti kaip konkretaus dokumento egzemplioriaus turėtojai aplinkos apsaugos sistemos dokumentų registre. Darbo instrukcijų egzemplioriai yra naudojami ir prieinami darbuotojams, atliekantiems darbą, susijusį su aplinkos apsauga. Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai perduoda atitinkamus dokumentus nurodytam turėtojui, kuris, gavęs dokumentą, pasirašo aplinkos apsaugos dokumentų registre. Dokumentai saugomi neribotą laiką – kol galioja.

Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai nedelsdamas pašalina negaliojančius ir nebenaudotinus dokumentus iš visų naudojimo vietų. Nebegaliojančių Aplinkos apsaugos procedūrų originalai laikomi 3 metus po to, kai neteko galios, informacijos išsaugojimo tikslais pas vadovybės atstovą aplinkos apsaugai. Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai pažymi nebenaudojamus dokumentus, laikomus informacijos išsaugojimo tikslais, žyma „Nenaudojamas. Tik informacijai išsaugoti“. Generalinio direktoriaus sprendimu aplinkos apsaugos sistemos dokumentai gali būti išduoti ne UAB „Aurivita“ darbuotojams, tokie dokumentai žymimi „Nekontroliuojamas“. Esant būtinybei, atliekamas dokumentų vertimas į kitas kalbas.

Pasiūlymus pakeisti aplinkos apsaugos sistemos dokumentus gali inicijuoti:

- bet kuris darbuotojas;
- vadovybės analizės metu priimamas sprendimas apie dokumento pakeitimą.

Darbuotojui pasiūlius keisti dokumentą, vadovybės atstovas aplinkos apsaugai kartu su darbuotojais, ruošusiais siūlomą keisti dokumentą, analizuoja pasiūlytą dokumento keitimą. Jei priimamas sprendimas dokumentą keisti, vadovybės atstovas aplinkos apsaugai kartu su darbuotojais, ruošusiais keičiamą dokumentą, paruošia dokumento pakeitimo projektą. Šį projektą pažymi „Dokumento projektas“. Dokumentų pakeitimus tvirtina generalinis direktorius.

UAB „Aurivita“ darbuotojai supažindinami su aplinkos apsaugos politika bei tikslais ir uždaviniais specialiai šiam tikslui generalinio direktoriaus kviečiamame bendrovės darbuotojų susirinkime. Darbuotojai patvirtina savo supažindinimą su aplinkos apsaugos politika parašu. Be to, aplinkos apsaugos politika bei tikslai ir uždaviniai pakabinami bendrovės skelbimų lentoje, kad darbuotojai bet kada galėtų su jais susipažinti.

2.8. TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PROGRAMOS

Nustatydamą savo aplinkos apsaugos tikslus ir uždavinius, UAB „Aurivita“ vadovaujasi aplinkos apsaugos politika bei identifikuotais, reikšmingą poveikį aplinkai turinčiais aplinkos apsaugos aspektais. Atstovas aplinkos apsaugos vadybos sistemai žymiausioms aplinkos apsaugos problemoms valdyti nustato aplinkos apsaugos tikslus ir uždavinius.

Kurdama savo aplinkos apsaugos vadybos programą, UAB „Aurivita“ atsižvelgia į aplinkos apsaugos politiką, reikšmingus aplinkos apsaugos aspektus, tikslus ir uždavinius bei įmonės finansines ir technines galimybes užsibrėžtiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Aplinkos apsaugos programoje nustatomas laikotarpis bei atsakingi padaliniai ir asmenys aplinkos apsaugos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Aplinkos apsaugos programa kasmet vadovų peržiūrima, analizuojama, patvirtinama ir paskelbiama įmonės darbuotojams.

Aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių išaiškinimą atlieka asmenys, susiję su skirtingomis UAB „Aurivita“ įmonės veiklos sritimis ir atsakingi už vykdomą veiklą. Aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių nustatymas remiasi žymiausių poveikį aplinkai turinčių aplinkos apsaugos aspektų identifikavimu. Kiekvienam iš identifikuotų žymiausių aspektų nustatomas mažiausiai vienas tikslas ir uždavinys tam tikslui pasiekti. Bendrovė kartą per metus paveda asmeniui, atsakingam už aplinkos apsaugą, atlikti aplinkos apsaugos aspektų įvertinimą ir aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių nustatymą bei nustato atlikimo laikotarpį. Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai, identifikavęs žymiausių poveikį aplinkai turinčius aspektus ir gavęs UAB „Aurivita“ įmonės vadovo patvirtinimą, nustato aplinkos apsaugos tikslus, o jiems pasiekti – aplinkos apsaugos uždavinius. Šiame procese dalyvauja gamybos direktorius ir padalinių (skyrių) vadovai, statybos

vadovai. Taip parenkamos geriausios ir įmonei finansiniu požiūriu prieinamiausios priemonės žymiausią poveikį aplinkai turinčių aspektų problemoms spręsti.

Nustatyti aplinkos apsaugos tikslai ir uždaviniai jiems pasiekti registruojami *Aplinkosauginių tikslų ir uždavinių formoje* (žr. 2 priedą).

Asmuo, atsakingas už aplinkos apsaugą, rengia aplinkos apsaugos vadybos programą, padedančią pasiekti aplinkos apsaugos tikslus ir uždavinius. Aplinkos apsaugos programoje kiekvienam aplinkos apsaugos tikslui ir uždaviniui pasiekti numatomas biudžetas, atsakingas asmuo, jo įgyvendinimo terminas. Parengta aplinkos apsaugos vadybos programa registruojama formoje *Aplinkos apsaugos vadybos programa* (žr. 3 priedą) ir pateikiama tvirtinti įmonės direktoriui.

Jeigu kuris nors iš vadovų nesutinka dėl aplinkos apsaugos programos ar aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo, asmuo, atsakingas už aplinkos apsaugą, pakartotinai atlieka aplinkos apsaugos tikslų, uždavinių, biudžeto įvertinimą.

2.9. DARBAS SU PERSONALU

UAB „Aurivita“ užtikrina, kad įmonės personalas turi tinkamą kompetenciją (išsilavinimą, įgūdžių ir patirties) ir gali atlikti su aplinkos ir darbo kokybe susijusį darbą. UAB „Aurivita“ vadovybė nustato personalo kompetencijos lygį, o kiekvienam šių lygių sukuriama bei vykdoma aplinkosauginių mokymų programa. Nustatant personalo kompetencijos lygį atsižvelgiama į dirbančiojo išsilavinimą ir užimamas pareigas. Visiems darbuotojams kasmet planuojami mokymai. Šiuos mokymus gali organizuoti įmonės darbuotojai arba asmenys iš kitų įmonių. Visų lygių vadovai užtikrina, kad darbuotojai supranta savo atliekamo darbo svarbą ir tai, kaip jie prisideda prie darbo ir aplinkos kokybės gerinimo tikslų ir uždavinių realizavimo.

Už darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir darbuotojų mokymo poreikio nustatymą atsakingi padalinių vadovai. Į kvalifikacijos kėlimo ir mokymo sampratą įeina:

- darbuotojų profesinių sugebėjimų ugdymas;
- nuolatinis darbuotojų supažindinimas su gamybinėmis, techninėmis, organizacinėmis, vadybos naujovėmis;
- aplinkos apsaugos vadybos sistemų reikalavimų aiškinimas.

Padalinių vadovai kiekvienų metų pradžioje numato, kuriems darbuotojams tais metais reikės kelti kvalifikaciją, kuriuos darbuotojus reikės mokyti ir atestuoti, parengia laisvos formos paraišką (sąrašą), suderina su tarnybos kuratoriumi, įteikia personalo skyriaus viršininkui. Personalo skyriaus viršininkas, remdamasis suderintomis paraiškomis bei kvalifikacijai kelti skirtomis lėšomis, parengia *personalo mokymo planą* (žr. 4 priedą), pateikia jį tvirtinti bendrovės valdybai.

Mokymas pagal patvirtintą planą organizuojamas bendrovėje, kvalifikacijos kėlimo bei mokymo centruose, turinčiuose leidimą mokyti darbuotojus. Mokymo planas saugomas personalo skyriuje. Personalo skyriaus viršininkas apie darbuotojo dalyvavimą seminare arba kursuose pažymi *mokymų registravimo* segtuve (žr. 5 priedą). Mokymų registravimo segtuvas saugomas personalo skyriuje.

Specialistai, dalyvavę kursuose, seminaruose, mokymuose, konferencijose ir kt., toliau atlieka tokius veiksmus:

- su tiesioginiu vadovu aptaria kursų medžiagą ir sprendžia, kuriems bendrovės darbuotojams šias žinias būtina perteikti;
- sudaro veiksmų įgytoms žinioms realizuoti ir darbui tobulinti planą bei siūlymus tobulinti organizacinę veiklą (suderina su kuratoriumi), pateikia vieną kopiją personalo skyriui;
- per 10 dienų surengia vidinį mokymą, perduoda žinias darbuotojams (remdamiesi su kuratoriumi suderintu sąrašu) ir mokymų protokolą pateikia personalo skyriui.

Siekiant efektyviau panaudoti specialistų potencialą, objektyviai vertinti darbo kokybę, atliekamas specialistų metinis įvertinimas. Įvertinimas atliekamas vadovaujantis įdiegta metodika.

Siekiant įgyvendinti aplinkos apsaugos politiką, tikslus ir uždavinius, užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas žinotų savo pareigas ir atsakomybę, laikytųsi procedūrų ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimų, bendrovės darbuotojai nuolat mokomi. Šiuos darbuotojų mokymus atlieka padalinių vadovai. Padalinių vadovai nustato darbuotojų mokymo poreikį (priklausomai nuo darbo funkcijų) ir sudaro mokymo programas. Mokymus įformina *aplinkos apsaugos mokymų* registravimo segtuve (žr. 6 priedą). Mokymų registravimo segtuvai (į juos segamos mokymo programos) saugomi padaliniuose.

Aplinkos apsaugos mokymo programos ir mokymo rezultatai yra analizuojami, o prireikus mokymas tobulinamas ir keičiamas.

2.10. VEIKLOS VALDYMAS

UAB „Aurivita“ nustatė ir įvertino reikšmingą poveikį aplinkai turinčius aspektus. Kaip valdyti ir kontroliuoti žymų poveikį aplinkai darančius aspektus, atskirų nurodymų ir reikalavimų UAB „Aurivita“ neišskyrė. Šiuos aspektus organizacija gali valdyti: atlikti užsakovų reikalavimų analizę; tiekėjų, subrangovų patvirtinimą; medžiagų pirkimo tvarką; gamybos paruošimą; statybos darbų organizavimo tvarką ir kokybės planavimą.

Dalyvaujant konkursuose, užsakovo reikalavimai pateikiami konkursinėje užduotyje, kurią iš konkurso rengėjų gauna bendrovė. Užsakovo reikalavimų analizė, pasiūlymo ruošimo ir sutarties sudarymo tvarka pavaizduota schemoje *Užsakovo reikalavimų analizė ir pasiūlymų ruošimas* (žr. 7 priedą). Užsakovo reikalavimų analizę atlieka technikos direktorius. Analizuojant nustatoma, ar reikalavimai aiškiai apibrėžti, ar įmonė galės šiuos reikalavimus tenkinti, kokias medžiagas reikės

įsigyti iš tiekėjų, kokiems statybos darbams atlikti reikės samdyti subrangovus ir pan. Informaciją apie medžiagų, gaminių ir konstrukcijų kainą iš tiekėjų surenka tiekimo skyriaus vadovas. Jei užsakovo reikalavimams patenkinti reikės subrangovų, technikos direktorius pateikia reikalavimus subrangovams. Subrangovų sąmatas analizuoja ir įvertina technikos direktorius ir sąmatininkai. Surinkus būtiną informaciją, sąmatininkas sudaro sąmatą ir surenka visą dokumentaciją, kurią tvirtina generalinis direktorius. Jei UAB „Aurivita“ pasiūlymas laimi konkursą, technikos direktorius ruošia sutarties projektą ir derina jį su užsakovu. Sutartis su užsakovais pasirašo generalinis direktorius. Statybos direktorius atlieka reikalavimų analizės ir pasiūlymų ruošimo proceso monitoringą (stebėjimą), įvertindamas, ar užtikrinamas nuolatinis sugebėjimas pasiekti planuotus rezultatus. Proceso monitoringo rezultatai pateikiami vadovybei skirtoje analizėje.

Generalinis direktorius, statybos direktorius ir tiekimo skyriaus vadovas parenka tiekėją ir subrangovą. Įvertinant subrangovus / tiekėjus atsižvelgiama į šiuos esminius kriterijus:

- kokybę;
- kainą;
- pristatymo sąlygas ir terminus;
- mokėjimo sąlygas;
- patikimumą;
- teigiamą požiūrį į aplinkos valdymą.

Sudarius sutartį su užsakovu konkrečiam statiniui statyti (remontuoti, rekonstruoti), generalinis direktorius ir statybos direktorius paskiria statybos darbų vadovą, kuriam yra perduodami statinio statybą, remontą, rekonstrukciją reglamentuojantys dokumentai (projektas, sąmata ir kt.). Statybos vadovas paruošia ir pateikia statybos direktoriui užsakymą įsigyti medžiagų ir mechanizmų, personalo tarnybai – darbininkų, kurie dirbs objekte.

Atliktų statybos darbų tikrinimo, matavimo ir stebėjimo metodai, tvarka bei atsakingi darbuotojai nustatomi įmonės „Statybos taisyklėse“. Darbų atlikimo kontrolę (įskaitant subrangovų atliekamus darbus) objekte vykdo statybos vadovas. Jis, perduodamas užduotį darbininkų brigadai, nurodo darbų kokybei keliamus reikalavimus. Priimdamas atliktus darbus, statybos vadovas įvertina faktišką jų kiekį ir kokybę.

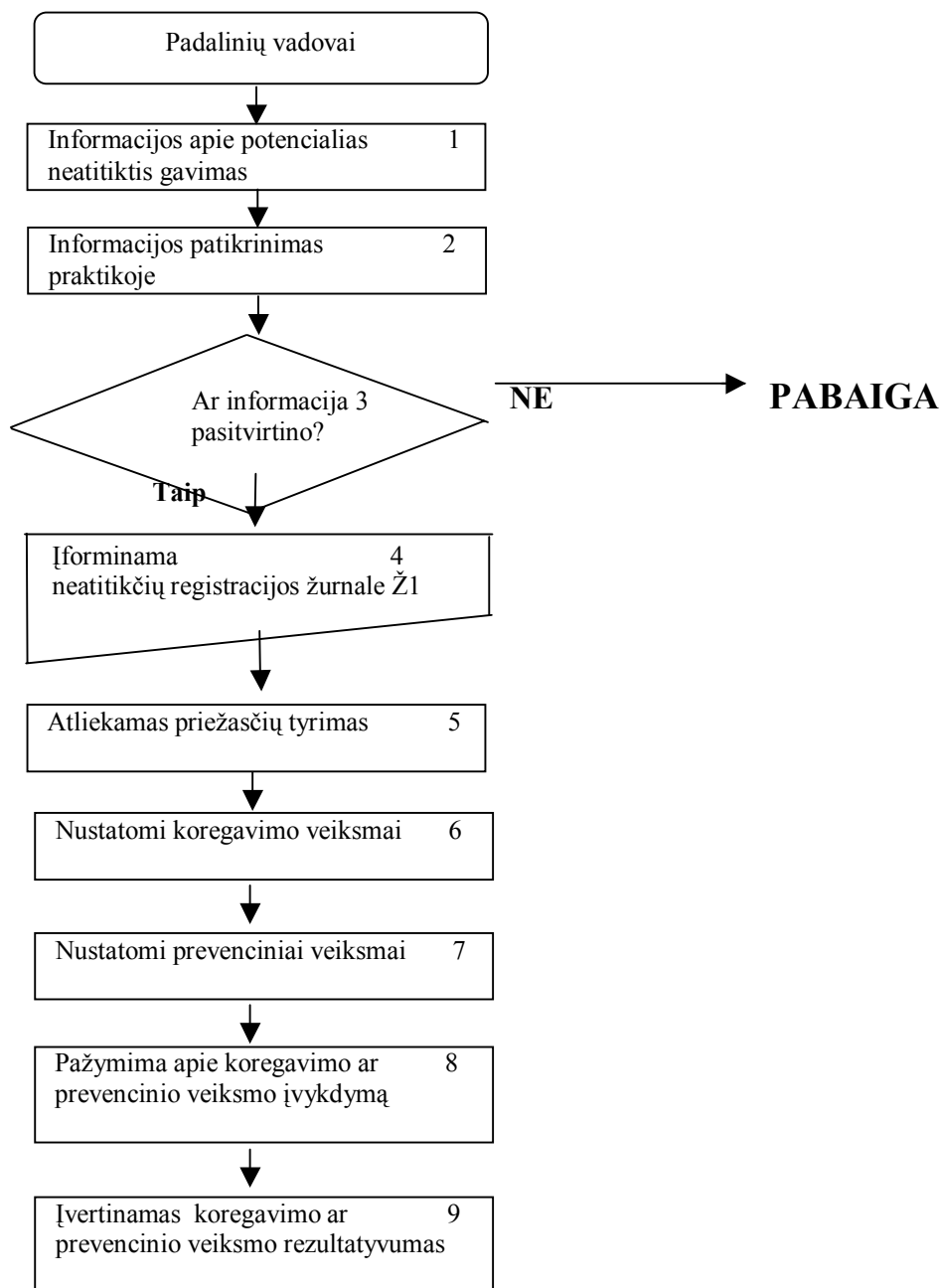
Pasirengimo avarijoms ir nenumatytiems atvejams programos sukūrimas, atsakomųjų veiksmų numatymas yra įmonės valdymo dalis, leidžianti identifikuoti ir numatyti galimas avarijas ar nenumatytus atsitikimus, siekiant sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, žmonėms bei įmonės ekonominius nuostolius. Generalinis direktorius užtikrina pasirengimo avarijoms ir nenumatytiems atsitikimams programos, kaip valdymo dalies, būtinumą ir paskiria atsakingą asmenį šią programą sukurti ir vykdyti. Įvykus nenumatytam atsitikimui, jis yra registruojamas *Nenumatyto įvykio ar atsitikimo registracijos formoje* (žr. 8 priedą). Tam, kad būtų išvengta pavojingų nenumatytų

situacijų ir nelaimingų atsitikimų, darbuotojai turi būti reguliariai mokomi. Įmonės vadovybė nustato prevencines priemones, patenkinančias darbuotojų saugaus darbo, sveikatos ir poilsio reikalavimus, prevencinių priemonių įgyvendinimo terminus ir paskiria už tai atsakingą asmenį. Įmonės vadovybė nuolat analizuoja savo ir kitų tokio pat pobūdžio įmonių avarines bei atsitiktines situacijas, įgyvendina atitinkamus atsakomuosius veiksmus, registruoja juos *Avarinių bei atsitiktinių situacijų atsakomųjų veiksmų ir prevencinių priemonių žurnale* (žr. 9 priedą). Nuolat gerindama įmonės darbuotojų darbo sąlygas, vykdydama sveikatos apsaugos priemonių įgyvendinimą, įmonės vadovybė imasi prevencinių priemonių, turinčių įtakos avarinių bei atsitiktinių atvejų galimybei mažinti.

2.11. PREVCINIŲ IR KOREGAVIMO VEIKSMŲ VALDYMAS

Aptiktos neatitiktys yra analizuojamos, identifikuojamos jų atsiradimo priežastys bei atliekami koregavimo ir prevenciniai veiksmai, siekiant pašalinti neatitikimus ir bet kokią jų pasikartojimo galimybę. Nustatinėjant neatitiktis, atsižvelgiama į jų svarbumo (rimtumo) lygį. Nustačius neatitiktį, ji analizuojama, priimamas sprendimas dėl tolesnės organizacinės veiklos vystymo pagal nustatytus reikalavimus, ir tada paslauga atliekama dar kartą. Taip patikrinama, ar ji tinkamai atliekama pagal LR ir tarptautinius normatyvinius reikalavimus. Apie neatitikčių valdymą daromi duomenų įrašai.

Prevencinių veiksmų procedūra reglamentuoja bendrovės darbuotojų veiklą šalinant galimas neatitikčių atsiradimo priežastis, potencialiai galimų neatitikčių atsiradimo priežasčių tyrimo ir prevencinių veiksmų nustatymo, jų įgyvendinimo bei efektyvumo užtikrinimą. Prevenciniai veiksmai – tai veiksmai, kuriais siekiama pašalinti galimas ar numatomas neatitikties priežastis, t. y. sutrukdyti joms pasireikšti.

7 pav. Prevencinių veikslių algoritmas

Prevencinių veikslių algoritmo paaiškinimas

1. Pastebėjus galimą neatitiktį, galinčią daryti įtakos aplinkai, žmonių sveikatai ar produkto kokybei, nedelsiant apie tai pranešama padalinių vadovams.
2. Padalinių vadovai detaliai išsiaiškina ir ištiria galimą neatitiktį, nustato jos priežastį.
- 3, 4, 5. Tokie veiksmai atliekami pasitvirtinus neatitiktį.
6. Numatomi ir atliekami koregavimo veiksmai.
7. Numatomi prevenciniai veiksmai.

8. Padalinių vadovai pažymi neatitikčių registravimo žurnale apie koregavimo ar prevencinių veikslių įgyvendinimą.

9. Padalinių vadovai atlieka veikslių rezultatyvumo įvertinimą. Jei rezultatai neigiami, veiksmai kartojami (nuo 5 punkto).

Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai apie įgyvendintą prevencinį veikslių informuoja bendrovės vadovybę atlikdamas vertinamąją analizę.

Koregavimo (prevenciniai) veiksmai nustatomi vertinamosios analizės susirinkimų, bendrovės valdybos ir administracijos vadovybės posėdžių, gamybinių susirinkimų metu. Visi posėdžiai ir susirinkimai protokoluojami, nurodomi atsakingi vykdytojai ir įvykdymo terminai, kurie kontroliuojami pagal sekretoriato pavedimų vykdymo kontrolės programą arba kiekvieno kito susirinkimo (posėdžio) metu atsiskaitoma apie atliktą darbą.

Koregavimo veiksmai skirti nustatytų neatitikčių pasireiškimo priežastims tirti, reikiams koregavimo veiksams nustatyti ir įgyvendinti bei panaudotų koregavimo veikslių analizei atlikti. Koregavimo veiksmais siekiama pašalinti esamos arba galimos neatitikties priežastis, kad būtų išvengta jų pasikartojimo.

Nustatytų neatitikčių priežasčių tyrimas

Remdamasis gauta informacija apie nustatytas produkto neatitiktis, padalinio vadovas ar jo įpareigotas darbuotojas su padalinio specialistais privalo nustatyti neatitikčių pasireiškimo priežastis. Jei problema labai sudėtinga, kai padalinių vadovai su padalinio specialistais nepajėgia iširti neatitikčių priežasčių, apie tai žodžiu informuojamas įmonės vadovas arba technikos direktorius. Direktorius įsakymu iš kompetentingų bendrovės specialistų sudaro darbo grupę neatitikčių priežastims iširti ir parengti koregavimo veikslių planą ar grafiką. Padalinių specialistai iširia nustatytų neatitikčių pasireiškimo priežastis ir pažymi apie iširtas priežastis.

Koregavimo veikslių nustatymas ir įgyvendinimas

Padalinio vadovas, išsiaiškinęs neatitikties priežastis, numato koregavimo veikslius. Koregavimo veiksmai, susiję su aplinkos apsauga, atliekami nedelsiant, kad sumažėtų poveikis aplinkai, nedelsiant skiriamas atsakingas vykdytojas ir numatomi koregavimo veikslių įgyvendinimo terminai.

Sudėtingais atvejais, kai neatitiktims pašalinti reikalingi dideli finansiniai ištekliai, įpareigotas padalinio darbuotojas parengtą koregavimo veikslių planą ar grafiką (žr. 6 priedą) suderina su padalinių, kurių darbuotojai atliks koregavimo veikslius, vadovais. Suderintus koregavimo veikslių planus ar grafikus tvirtina direktorius (žr. 10 priedą).

Padalinio, atsakingo už koregavimo veiksmus, vadovo įgaliotas darbuotojas po vieną patvirtintą planą ar grafiką įteikia vadovybės atstovui ir padalinių, kurių darbuotojai dalyvaus koregavimo veiksmuose, vadovams.

Kiekvienas padalinio vadovas, gavęs patvirtintą koregavimo veiksmų planą ar grafiką, privalo užtikrinti jo vadovaujamam padaliniui numatytų veiksmų teisingą ir tikslų įgyvendinimą.

2.12. APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS AUDITAS

UAB „Aurivita“ ne rečiau kaip kartą per metus atlieka aplinkos apsaugos vadybos sistemos vidaus auditą, siekdama nuolat gerinti vadybos sistemos efektyvumą bei nustatyti:

a) ar sistema tenkina LST EN ISO 14001, ISO 14010, ISO 14011, ISO 14012 standartų ir įmonės nustatytus vidinius reikalavimus;

b) ar aplinkos apsaugos vadybos sistema plėtojama, įgyvendinama ir ar laikomasi aplinkos apsaugos politikos;

c) ar atitinka aplinkos apsaugos procedūras.

Aplinkos apsaugos valdymo sistemos vidaus auditas gali būti planinis ir neplaninis. Aplinkos apsaugos metinį planą (žr. 12 priedą) rengia vadovybės atstovas aplinkos apsaugai, įvertinęs ankstesnio audito rezultatus ir audituojamos veiklos būklę bei reikšmę. Planas sudaromas taip, kad visų aplinkos apsaugos sistemos elementų funkcionavimas būtų tikrinamas ne rečiau kaip vieną kartą per pusę metų. Vidaus audito planą tvirtina bendrovės generalinis direktorius. Neplaninis vidaus auditas atliekamas bendrovės generalinio direktoriaus iniciatyva esant neigiamiems požymiams apie produkto ar paslaugos kokybę bei pažeidimus ar nuostolius aplinkai. Neplaniniam auditui atlikti išleidžiamas bendrovės generalinio direktoriaus įsakymas, kuriame nurodomas audito tikslas, vieta, laikas, audito vadovas. Audito atlikimo data suderinama su audituojamų skyrių vadovais. Remdamiesi audito vadovo nurodymu auditoriai parengia vidaus audito klausimyną (žr. 13 priedą). Vidaus audito klausimyne turi būti įrašyti klausimai, susiję su bendrovės aplinkos apsaugos vadybos sistema. Vidaus audito grupės narių skaičius priklauso nuo audito apimties. Grupę sudaro ne mažiau kaip du asmenys. Auditoriai parenkami iš atestuotų bendrovės auditorių, kurie yra nešališki ir neatlieka tiesioginių pareigų audituojamajame padalinyje. Audito vadovas yra atsakingas už tinkamų auditorių parinkimą ir užduočių jiems paskirstymą.

Auditas pradedamas įžanginiu susitikimu su audituojamojo padalinio vadovu ir darbuotojais. Audito vadovas pristato audito grupę, nurodo audito tikslą, naudojamus metodus, suderina baigiamojo susitikimo ir ataskaitos pateikimo laiką. Audito metu tikrinama, ar yra aplinkos vadybos sistemų reikalavimus atitinkantys dokumentai, ar tais dokumentais naudojantis galima pasiekti numatytus aplinkos apsaugos tikslus ir ar juos pakankamai supranta bei jais naudojami padalinio darbuotojai. Audito metu informacija renkama kalbant su darbuotojais, stebint darbo

priemonės ir veiklą, tikrinant duomenų įrašus. Auditoriai pildo vidaus audito klausimyną, kuri panaudoja rengdami audito ataskaitą. Audito vadovas užpildo neatitikties aktą kiekvienai neatitiktčiai atskirai. Audito pabaigoje rengiamas audito grupės ir audituojamojo padalinio vadovo baigiamasis susitikimas. Audito vadovas suderina su audituojamojo padalinio vadovu neatitikties aktą (žr. 14 priedą). Vidaus audito ataskaitą (žr. 15 priedą) audito vadovas baigia po baigiamojo susitikimo per 3 darbo dienas. Ataskaitos įteikiamos audituojamojo padalinio vadovui. Ataskaitų originalai su neatitiktčių aktų originalais saugomi pas vadovybės atstovą aplinkos apsaugai. Neatitiktčių aktų kopijos įteikiamos tiems padaliniais, kur jos buvo nustatytos. Vadovybės atstovas aplinkos apsaugai apie audito įvykdymą pažymi vidaus audito metiniame plane.

Audituojamojo padalinio vadovas, išanalizavęs nustatytą neatitiktį bei jos priežastį, numato koregavimo veiksmus, kuriuos įrašo į neatitiktčių aktą ir pasirašo bei organizuoja šių veiksmų atlikimą. Apie tai informuoja audito vadovą. Atlikus koregavimo veiksmą, audituojamojo padalinio vadovas neatitikties akte įrašo datą ir pasirašo, informuoja apie tai audito vadovą.

Audito vadovas ar jo paskirtas auditorius tikrina koregavimo veiksmų rezultatyvumą:

- kai veiksmai rezultatyvūs, auditorius pasirašo neatitikties akte;
- kai veiksmai nerezultatyvūs, auditorius parašo akto grafoje neigiamus įvertinimus, audituojamojo padalinio vadovas numato naujus koregavimo veiksmus ir daro įrašą į neatitikties aktą.

2.13. VADOVYBINĖS ANALIZĖS TVARKA

UAB „Aurivita“ vadovybinė analizė vykdoma ne rečiau kaip kartą per metus. Vadovybinės analizės posėdžiai gali būti vykdomi ir dažniau, pvz., neatidėliotinoms problemoms spręsti.

Vadovybinės analizės metu svarstomas poreikis keisti aplinkos apsaugos vadybos sistemą, kokybės ar aplinkos apsaugos politiką bei aptariami aplinkosauginiai tikslai, numatomi ištekliai.

Vadovybinę analizę organizuoja ir jai vadovauja generalinis direktorius. Vadovybinėje analizėje dalyvauja statybos direktorius, tarnybų ir skyrių, statybos vadovai. Jei būtina, gali būti kviečiami ir kiti darbuotojai. Generalinis direktorius nustato vadovybinės analizės posėdžio vietą ir laiką. Vadovybės atstovas ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų informuoja vadovybinės analizės dalyvius apie posėdį. Vadovybinės analizės metu svarstyti klausimai ir pranešėjai numatomi Vadovybinės analizės dienotvarkėje (žr. 16 priedą). Vadovybinės analizės metu svarstomi klausimai ir priimami sprendimai, aptariami būtini veiksmai, paskiriami atsakingi asmenys, numatomi įvykdymo terminai. Svarstyti klausimai ir priimti sprendimai įforminami vadovybinės analizės protokolu. Kiekvienos vadovybinės analizės metu aptariama, kas padaryta anksčiau vykusios vadovybinės analizės numatytų veiksmų atžvilgiu. Numatytų veiksmų įgyvendinimą analizuoja ir informaciją vadovybinei analizei pateikia vadovybės atstovas aplinkos apsaugai.

3. UAB „AURIVITA“ APLINKOS APSAUGOS VADYBOS SISTEMOS VEIKIMO PROBLEMINIŲ ASPEKTŲ TYRIMAS

3.1. ATLIKTO TYRIMO ESMĖ

Tikslas. Tyrimas buvo atliekamas UAB „Aurivita“, siekiant iširti darbuotojų požiūrį į aplinkos apsaugos vadybos sistemą ISO 14000, kuris padėtų atskleisti sistemos veikimo probleminius aspektus.

Tyrimas buvo atliekamas anketavimo ir interviu metodais.

Tyrimui atlikti buvo pasirinktas pirminis tyrimas, kurio metu anketavimo būdu buvo siekiama iširti visų įmonės darbuotojų požiūrį į aplinkos apsaugos vadybos sistemą ISO 14000 ir atskleisti sistemos veikimo probleminius aspektus. Tai apklausa, kai apklausiamiesiems išdalijamos anketos ir paliekama jiems savarankiškai užpildyti anketą.

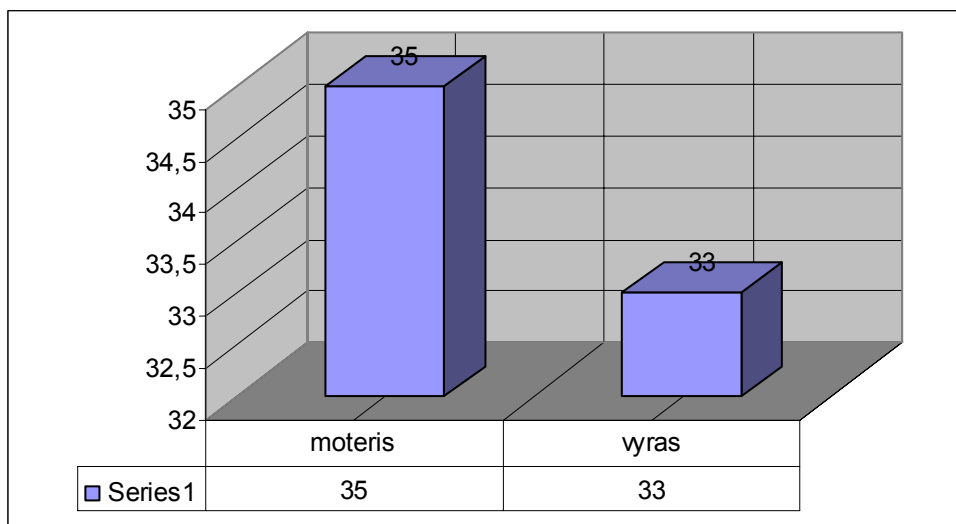
Sudarant anketos klausimyną atsižvelgta į tai, kad kiekvienas klausimas suteiktų reikalingos informacijos. Klausimai buvo pateikti uždaros formos. Klausimuose tiriamiesiems buvo suteikta galimybė pasirinkti labiausiai tinkantį atsakymo variantą ir jį pažymėti.

Tyrimui atlikti UAB „Aurivita“ buvo išdalintos 100 anketų, iš kurių 68 buvo užpildytos ir gražintos tyrimo organizatoriui. Tyrimas vyko sklandžiai, nes įmonės vadovai buvo suinteresuoti tyrimu ir kiekvieno darbuotojo paprašydavo užpildyti anketą. Anketoje buvo pateikti 29 klausimai, į kuriuos respondentai turėjo atsakyti pagal nurodytas instrukcijas (žr. 17 priedą).

Žodinėje apklausoje (interviu) pasirinkti atsitiktiniai respondentai (darbininkai). Klausimų formuluotės (žr. 18 priedą) tiksliai apibrėžtos, jie buvo pateikiami nuosekliai vienas po kito. Kiekvienas respondentas apklaustas individualiai.

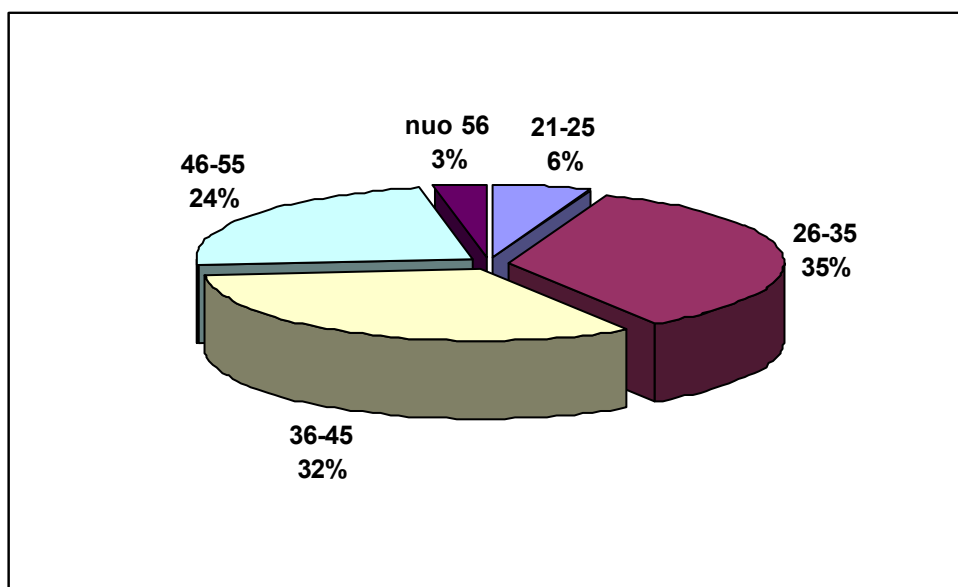
3.2. TYRIMO IMTIES APIBŪDINIMAS

Atliekant UAB „Aurivita“ aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimo probleminių aspektų tyrimą nustatyta, kad 51 proc. apklaustųjų buvo moterys, 49 proc. – vyrai. Kitaip tariant, apklausoje dalyvavo 33 vyrai ir 35 moterys. Respondentų paskirstymą pagal lytį vaizduoja 8 paveikslas.

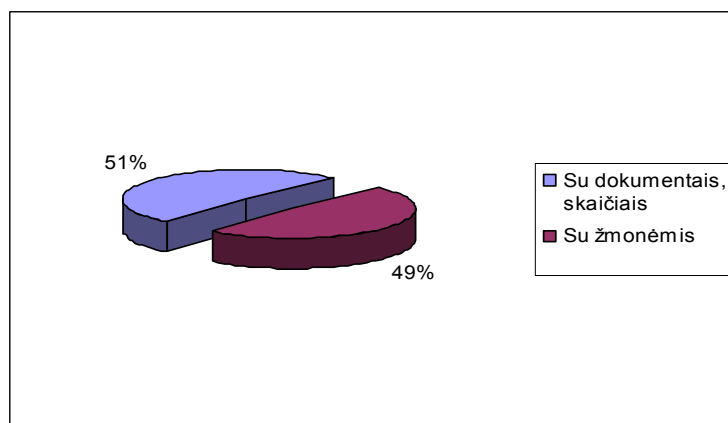
8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

Kalbant apie respondentų amžių galima sakyti, kad tyrime dalyvavo respondentai, kurių amžius svyruoja nuo 21 iki 60 metų. Tyrime dalyvavusių apklaustųjų pasiskirstymas pagal amžių pavaizduotas 9 paveiksle.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

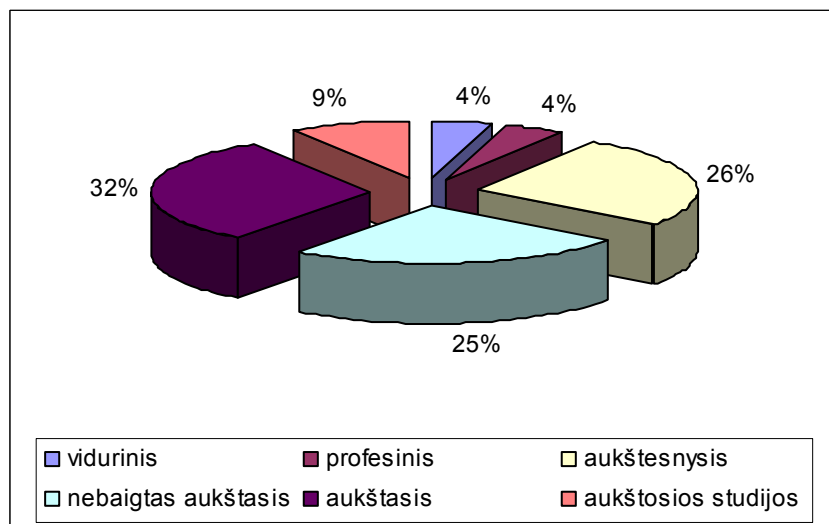
Svarbu paminėti respondentų darbo pobūdį. Tyrime dalyvavusių pasiskirstymą pagal darbo pobūdį iliustruoja 10 paveikslas.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį

Apibendrinant 10 paveiksle pateiktus duomenis galima teigti, kad 51 proc. apklaustųjų darbas buvo tiesiogiai susijęs su dokumentais ir formalumų tvarkymu, 49 proc. apklaustųjų dirba su žmonėmis.

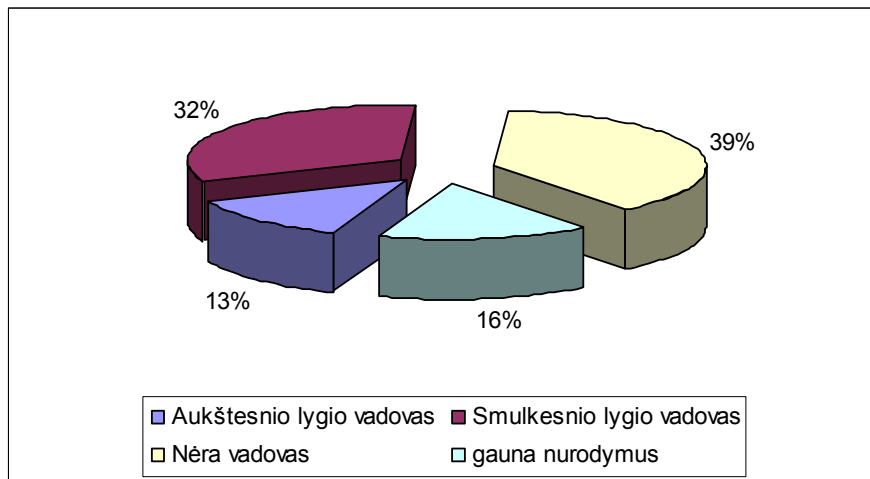
Respondentų išsilavinimas pavaizduotas žemiau pateiktoje diagramoje.

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Remiantis 11 paveiksle pateiktais duomenimis galima teigti, kad didžiausią dalį – 32 proc., t. y. 21 iš visų tyrime dalyvavusių respondentų, sudaro aukštąjį išsilavinimą turintys respondentai. Nemaža dalis – 26 proc., t. y. 18 apklaustųjų, turi aukštesnįjį išsilavinimą; 25 proc., t. y. 17 apklausoje dalyvavusiųjų, nurodė, kad turi nebaigtą aukštąjį išsilavinimą. Svarbu paminėti, kad 9 proc., t. y. 6 respondentai, turi antros pakopos universitetinių studijų išsilavinimą (magistrantūra ir pan.).

Tyrime dalyvavusių apklaustųjų pasiskirstymas pagal einamas pareigas pavaizduotas 12 paveiksle.

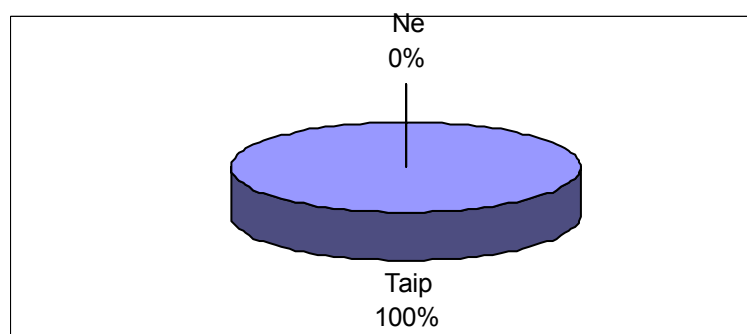
12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį

Apibendrinus 12 paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad didžiausią dalį – 39 proc., arba 26 asmenis, apklaustųjų sudaro respondentai, kurie nėra vadovai, tačiau pagal savo darbo specifiką gali duoti nurodymus kitiems darbuotojams. Kitą didelę grupę sudaro smulkesnių grandžių vadovai – t. y. 32 proc., arba 22 asmenys. 13 proc., arba 9 darbuotojai, iš apklaustųjų yra aukštesnio lygio vadovai (direktorius, pavaduotojas, vyr. finansininkas ir pan.), 16 proc., arba 11 respondentų, yra pavaldiniai.

Taigi didžiausią dalį apklausoje dalyvavusiųjų sudaro moterys, daugiausia respondentų priklauso amžiaus grupei nuo 26 iki 35 metų, turi aukštąjį išsilavinimą, daugiau nei pusės respondentų darbas tiesiogiai susijęs su įvairiais formalumais bei dokumentais, daugiausia apklaustų darbuotojų nėra vadovai, tačiau gali duoti nurodymus.

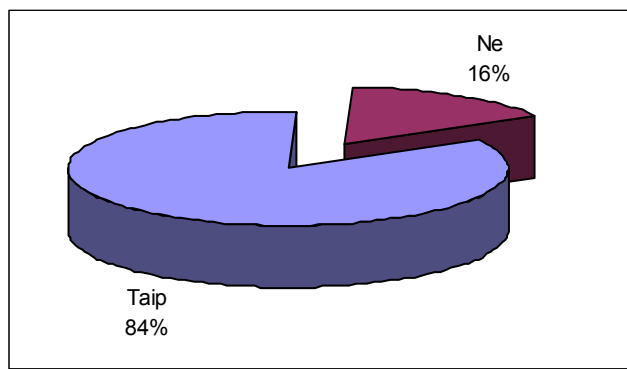
Tyrimo anketa buvo paruošta taip, kad išryškėtų visos įmonės aplinkos apsaugos politikos trūkumai ir privalumai. Respondentai atsakinėjo į klausimus, įvairiais aspektais atskleidžiančius aplinkos apsaugos politiką. Tyrimo metu respondentams buvo pateikti teiginiai su dviem atsakymo variantais – „Taip“, „Ne“.

Pirmasis tyrimo metu pateiktas teiginys buvo „Įmonė turi ekologinę politiką“. Atsakinėdami į šį klausimą, visi apklausoje dalyvavę respondentai išreiškė įsitikinimą, kad įmonė turi ekologinę politiką. Respondentų atsakymai grafiškai pavaizduoti 13 paveiksle.

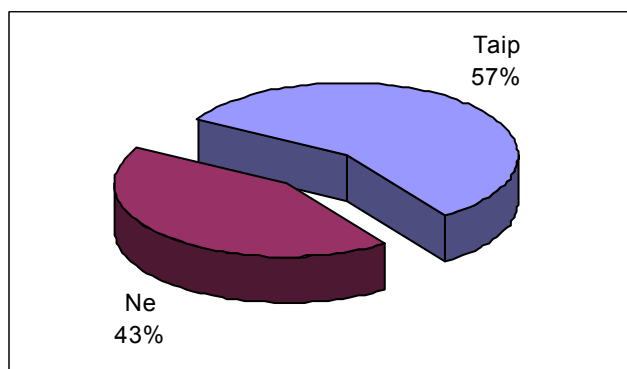
13 pav. Respondentų atsakymai į pirmąjį teiginį – „Įmonė turi ekologinę politiką“

Kaip jau buvo minėta, kiekviena įmonė turi turėti darbo instrukcijas, nusakančias procedūrų vykdymą. Tam, kad vieningai būtų siekiama įmonės aplinkos apsaugos politika apibrėžto produkto kokybės lygio, kiekvienas darbuotojas turi tinkamai suvokti savo pareigas ir atsakomybę. Taigi įmonės darbuotojų klausta, ar įmonė turi dokumentą, nustatantį pareigų paskirstymą. 84 proc., arba 57 apklausti darbuotojai, teigia esant pareigybinius nuostatus; 16 proc., arba 11 darbuotojų, atsakė neigiamai. Atsakymų pasiskirstymas pavaizduotas 14 paveiksle.

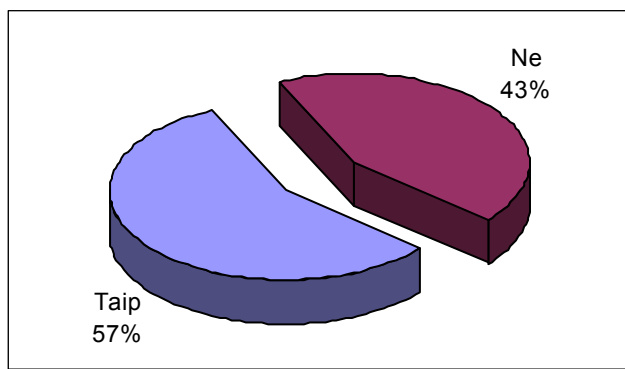
14 pav. Respondentų atsakymai į antrąjį teiginį – „Įmonė turi dokumentą, kuris nustato pareigų paskirstymą“

Įmonės aplinkos apsaugos politika reikalauja, kad visi darbuotojai pagal savo kompetencijos lygį turėtų nuolat atnaujinti žinias aktualiomis temomis, susijusiomis su aplinkos apsauga. Respondentų buvo klausiama apie įmonės vykdomą politiką, nusakančią kvalifikacijos kėlimo poreikį. 57 proc. respondentų jaučia įmonės nuostatus darbuotojus skatinti tobulėti, 43 proc. respondentų mano priešingai (žr.15 pav.).

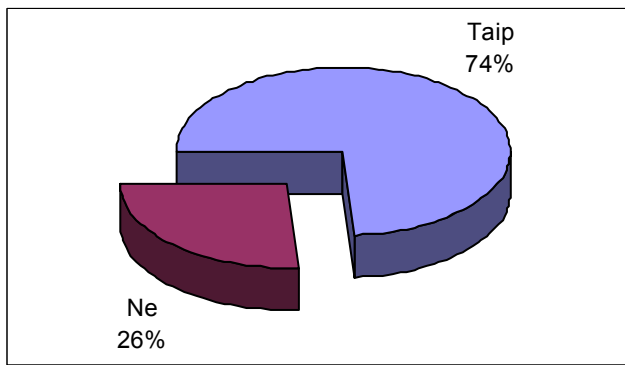
15 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės vykdomą kvalifikacijos skatinimo politiką

Apie įmonės bendradarbiavimą su suinteresuotomis grupėmis 57 proc. darbuotojų atsakė žinantys, 43 proc. mano, kad įmonė nepalaiko tokių ryšių (žr.16 pav).

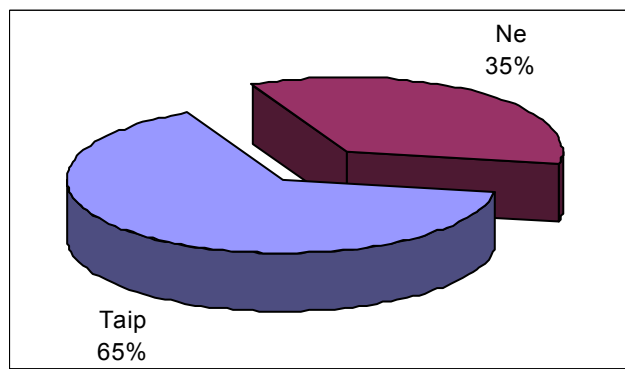
16 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės vykdomą bendradarbiavimo politiką su suinteresuotomis grupėmis

Įmonės aplinkos apsaugos politika numato, jog bent kartą per metus atliekama veiklos rezultatų vadovybinė analizė. Į klausimą, ar analizuojami veiklos rezultatai, įmonės darbuotojai buvo linkę rinktis teigiamą atsakymą – teigiamai atsakė 74 proc., o neigiamą atsakymą pasirinko 26 proc. tiriamųjų (žr.17 pav).

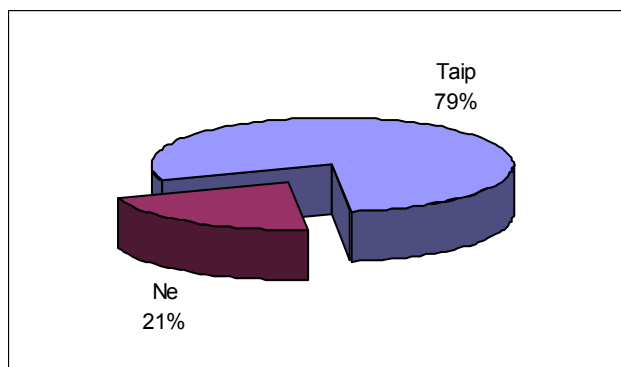
17 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės atliekamą veiklos analizę

Bendrovė turėtų išsamiau supažindinti savo darbuotojus su organizacijos siekiais ir tikslais, nors 65 proc. darbuotojų žino apie įmonėje esančią tikslų siekimo programą (nežinojo 35 proc.) (žr. 18 pav.). Teigiamai atsakiusiųjų dalis turėtų būti didesnė, nes deklaruojama, kad po kiekvienos vadovybinės analizės įmonės darbuotojams yra paskelbiama aplinkos apsaugos programa, numatanti aptariamoms srities tikslus ir uždavinius.

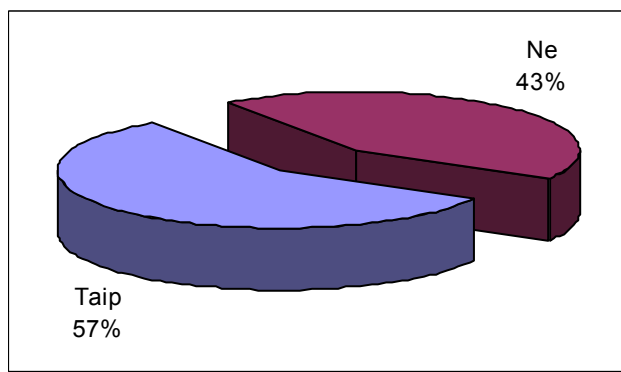
18 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės vykdomą tikslų ir uždavinių siekimo programą

Įmonė turi tam tikrą programą nenumatytiems atvejams spręsti. Darbuotojams apie šią programą svarbu žinoti, kad taip būtų garantuojamas tinkamas sprendimų priėmimas per trumpą laiką ir taip greičiausiai būtų minimalizuojamas neigiamas poveikis aplinkai ir žmonėms. Kad bendrovėje yra nustatyti veiklos rizikos kriterijai, žino 79 proc. respondentų, jų nežino 21 proc. respondentų (žr. 19 pav.).

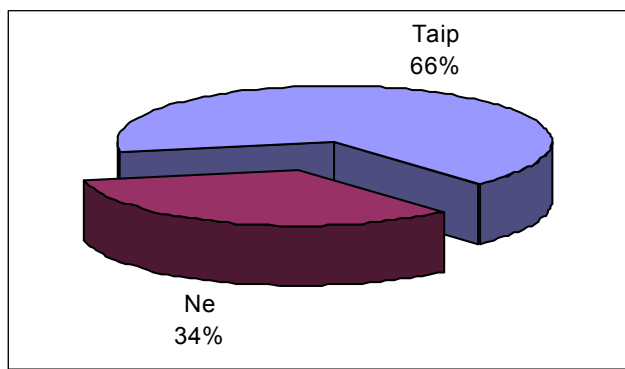
19 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje egzistuojančius veiklos rizikos kriterijus

Norint užtikrinti kokybiško produkto kūrimą ir gamybą be papildomų trikdžių, naudinga išmanyti bendradarbiaujančių firmų požiūrį ir elgseną į aplinkos apsaugą. UAB „Aurivita“, pasirinkdama tiekėjus ar subrangovus, visada įvertina jų pozityvų požiūrį į aplinkos apsaugos vadybos sistemą. Apie vykdomą tiekėjų aplinkos apsaugos kontrolės politiką teigia žinantys 57 proc. respondentų, apie šią politiką neturi žinių 43 proc. respondentų (žr. 20 pav).

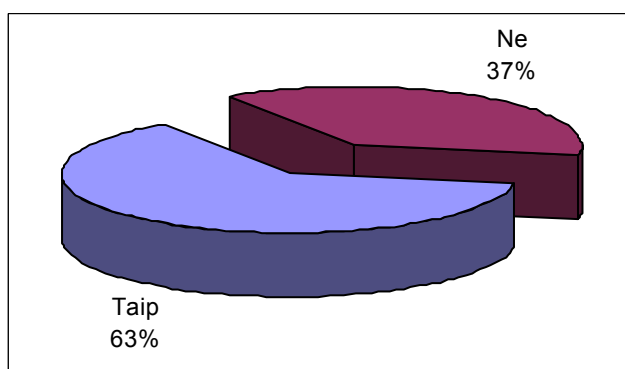

20 pav. Žinios apie vykdomą tiekėjų aplinkos apsaugos vadybos sistemos kontrolės politiką

UAB „Aurivita“ akcentuojama, kad stebima tiekėjų ir subrangovų pozicija aplinkos apsaugos požiūriu ir jų veiklos efektyvumas. Tačiau ne visų darbuotojų darbas tiesiogiai susijęs su šiais dalykais. Tai parodo ir atsakymai į klausimą, ar bendrovė vykdo tiekėjų rezultatyvumo monitoringą. Apie tai žino 66 proc. darbuotojų, nežino 34 proc. Atsakymų grafinė išraiška pateikta 20 paveiksle

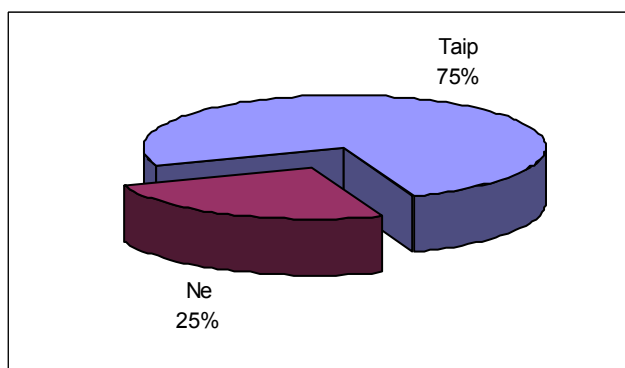

21 pav. Respondentų žinios apie vykdomą tiekėjų rezultatyvumo vertinimo monitoringo programą
Kad įmonės subrangovai laikosi aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų, mano 63 proc. apklaustųjų, neigiamai atsakė 37 proc. apklaustųjų (žr. 22 pav.).

22 pav. Respondentų nuomonė apie įmonės subrangovų aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų laikymąsi

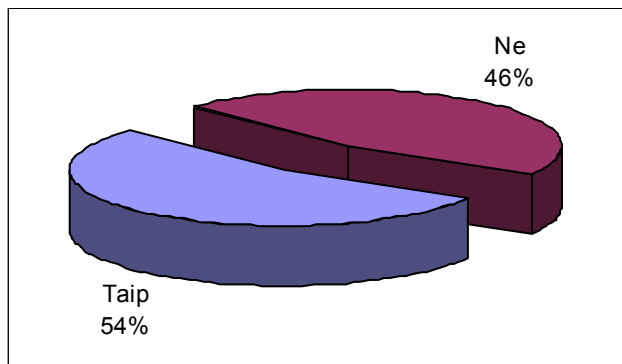
Tam, kad įmonė atitiktų standartus, pirmiausia ji turi parengti tam tikrus reikalingus dokumentus. Tuos dokumentus tvarko įmonės darbuotojai, tačiau iš atsakymų matyti, kad 75 proc. apklausoje dalyvavusiųjų žino, jog įmonė ruošia dokumentus, susijusius su aplinkos apsaugos uždaviniais ir tikslais, nesusipažinę su tuo 25 proc. dirbančiųjų. Atsakymų diagrama pateikta 23 paveiksle.

23 pav. Tiriamųjų žinios apie veikiančią dokumentavimo sistemą

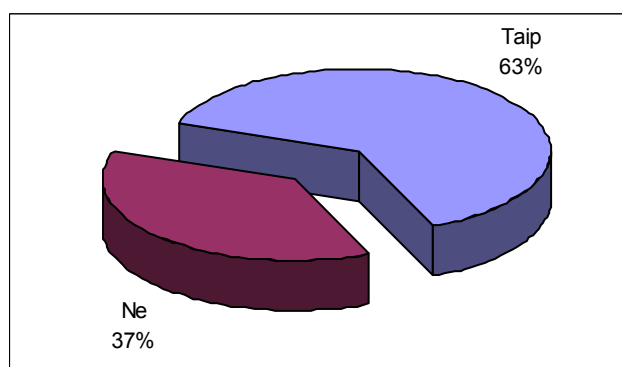
Vienas svarbiausių sėkmingo įmonės tikslų įgyvendinimo kriterijų yra darbuotojų elgsena darbe. Įmonė yra prisiėmusi išsipareigojimą nuolat kelti darbuotojų kvalifikaciją ir šviesti aplinkos

apsaugos politikos klausimais. Kad yra sukurta vientisa audito, vertinimo ir darbuotojų mokymo sistema, teigiamai atsakė 54 proc. respondentų. Šios sistemos veiklos neįžvelgia 46 proc. darbuotojų (žr. 24 pav).

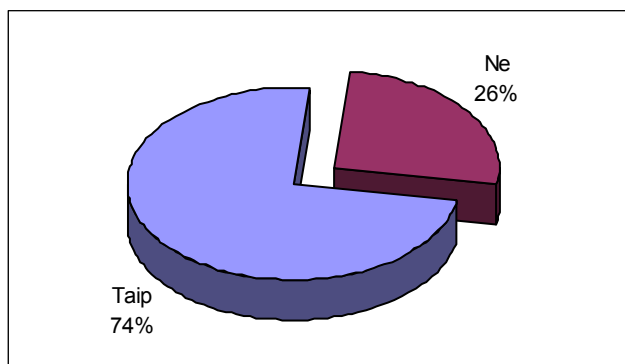
24 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje veikiančią mokymo, audito ir vertinimo sistemą

Laisvas priėjimas prie įmonės dokumentų yra įmonės skaidrios veiklos požymis, bet, kita vertus, dokumentuose gali būti aptariami specifiniai veiklos aspektai, kurių paviešinimas gali būti nenaudingas įmonei (pvz., konkurenciniu požiūriu). Aptariama bendrovė riboja dokumentų prieinamumą tretiesiems asmenims. Kaip numato įmonės apsaugos politikos procedūros, tretiesiems asmenims gali būti pateikti dokumentai, turintys specialią žymą – „Nekontroliuojamas“. Šiuo klausimu darbuotojų nuomonės išsiskyrė. Būtina įvertinti tai, kad ne visi apklausti darbuotojai yra susiję su dokumentacijos administravimu. Kiek mažiau nei 2/3 apklaustų darbuotojų išsakė teigiamą poziciją, t. y. 63 proc. respondentų mano, jog įmonės dokumentai yra prieinami tretiesiems asmenims, o 37 proc. mano priešingai (žr.25 pav).

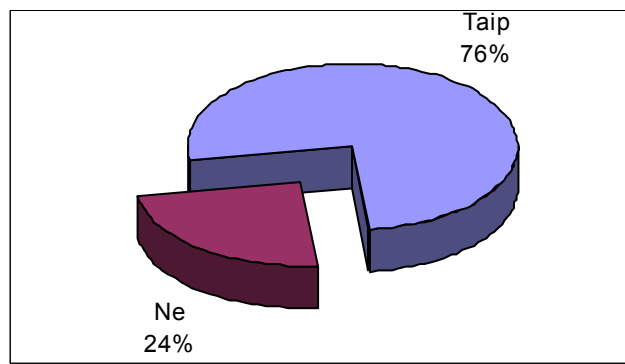
25 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonėje egzistuojančią dokumentų administravimo politiką

Įmonės aplinkos apsaugos politikoje yra aiškiai išdėstyta konkreti auditavimo tvarka. Darbuotojų atsakymai į šį klausimą pasiskirstė taip: 74 proc. mano įmonėje esant nustatytas aplinkos apsaugos sistemos kokybės audito procedūras, 26 proc. atsakė į šį klausimą neigiamai. Grafiškai atsakymų pasiskirstymas pavaizduotas 26 paveiksle.

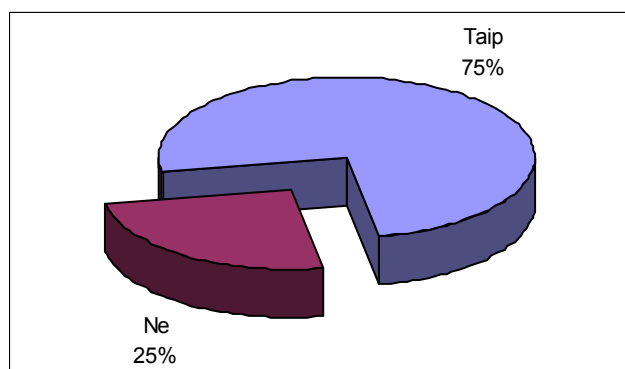
26 pav. Tiriamųjų žinios apie audito tvarką įmonėje

UAB „Aurivita“ ne rečiau kaip kartą per metus yra atliekamas auditas, o iškilus problemoms – dar ir dažniau. Esminis auditavimo tikslas yra identifikuoti problemas – ir tai yra pirmas žingsnis gerinant padėtį, todėl labai aktualu, kad įmonės darbuotojai būtų susipažinę su tokio pobūdžio veikla. 76 proc. UAB „Aurivita“ darbuotojų mano, kad įmonėje yra sukurta audito sistema, nežino apie šią sistemą 24 proc. tiriamųjų (žr. 27 pav.).

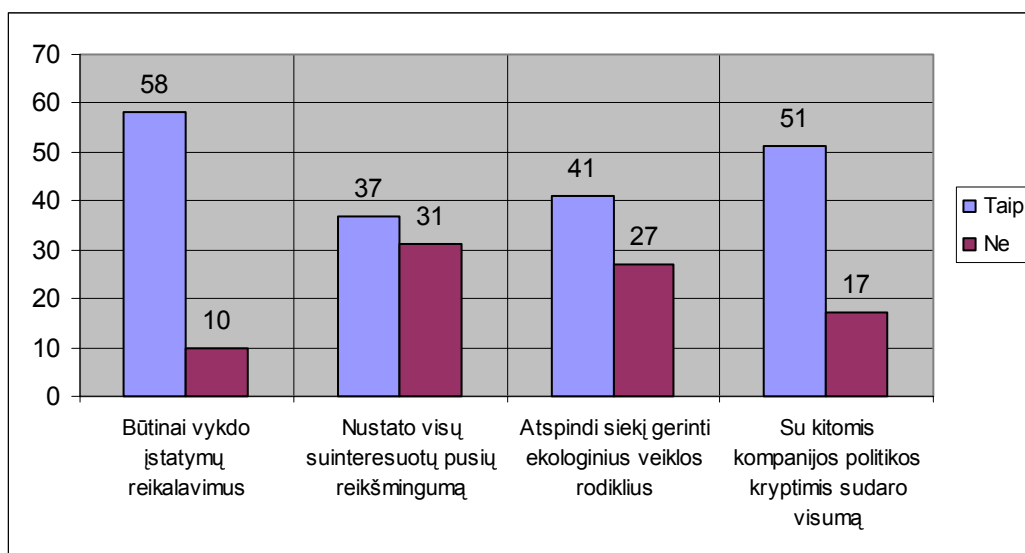
27 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės audito planą

Įmonės veikla atitinka ISO 14000 standartus – tai įrodo, kad aplinkos apsaugos politika įmonėje vykdoma efektyviai. Žinių apie tokią vykdomą įmonės veiklą turėjo 75 proc. respondentų, t. y. $\frac{3}{4}$ visų respondentų teigė, kad įmonės vadovybė kasmet tikrina, ar bendrovės aplinkos apsaugos sistema atitinka ISO 14000 reikalavimus (žr. 28 pav.).

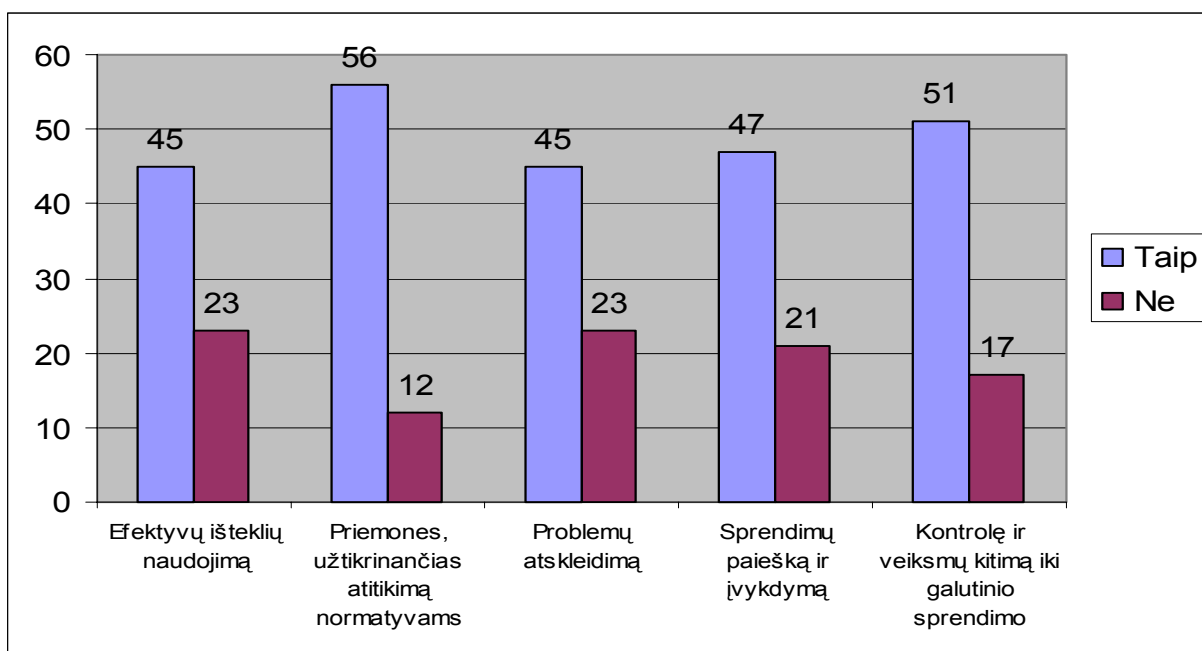
28 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės aplinkos apsaugos vadybos sistemų ir ISO 14000 keliamų reikalavimų atitikimą

Pasisakydami apie aplinkos apsaugos vadybos sistemos įtaką įmonės veiklai, respondentai išreiškė savo požiūrį keliais aspektais. Aplinkos apsaugos vadybos sistema sąlygoja įmonės imperatyvų laikymąsi įstatymų keliamų reikalavimų, teigė 58 respondentai (85 proc.), priešingai manė 10 (15 proc.). Kad įmonei daro įtakos visi veiklos procese dalyvaujantys suinteresuoti vienetai, atsakė 37 respondentai (54 proc.), tai neigė 31 (46 proc.) respondentai. Kad aplinkos apsaugos vadybos sistemos diegimas atspindi įmonės siekį gerinti ekologinius veiklos rodiklius, mano 41 respondentas (60 proc. apklaustųjų), neigiamą nuostatą išreiškė 27 (40 proc.) apklaustųjų. Kad tokia aplinkos apsaugos vadybos sistema yra sudėtinė politikos dalis ir kad ją būtina vykdyti, įsitikinę trys ketvirtadaliai apklaustųjų darbuotojų. 17 darbuotojų, kurie sudaro vieną ketvirtadalį apklaustųjų, atsakė neigiamai. Žemiau esančioje diagramoje (žr. 29 pav.) pateikta šių aspektų grafinė išraiška.

29 pav. Tiriamųjų nuomonė apie aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikšmę įmonėje

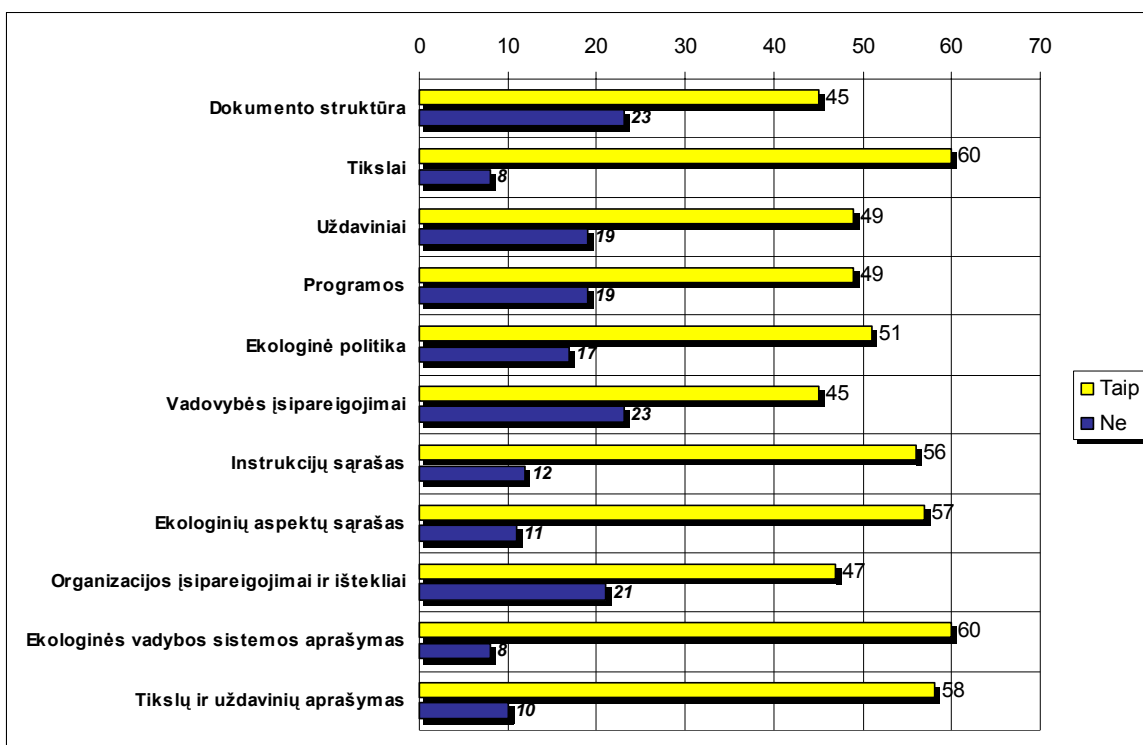
66 proc., arba 45 apklaustieji, mano, kad aplinkos apsaugos sistemos buvimas užtikrina efektyvų išteklių panaudojimą. Kalbėdami apie tai, ar aplinkos apsaugos dokumentas sustiprina veiklos ir normatyvų atitikimą, teigiamą požiūrį išreiškė 56 apklaustieji (82 proc.); 45 (66 proc.) respondentų įsitikinę, kad aplinkos apsaugos dokumentas įgalina identifikuoti problemas; 47 (69 proc.) mano, kad tai padeda spręsti problemas ir 51 respondentas (75 proc.) tiki, kad toks dokumentas padeda kontroliuoti ir koreguoti sprendimų įgyvendinimą (žr. 30 pav.).

30 pav. Tiriamųjų nuomonė apie aplinkos apsaugos dokumentų naudą įmonėje

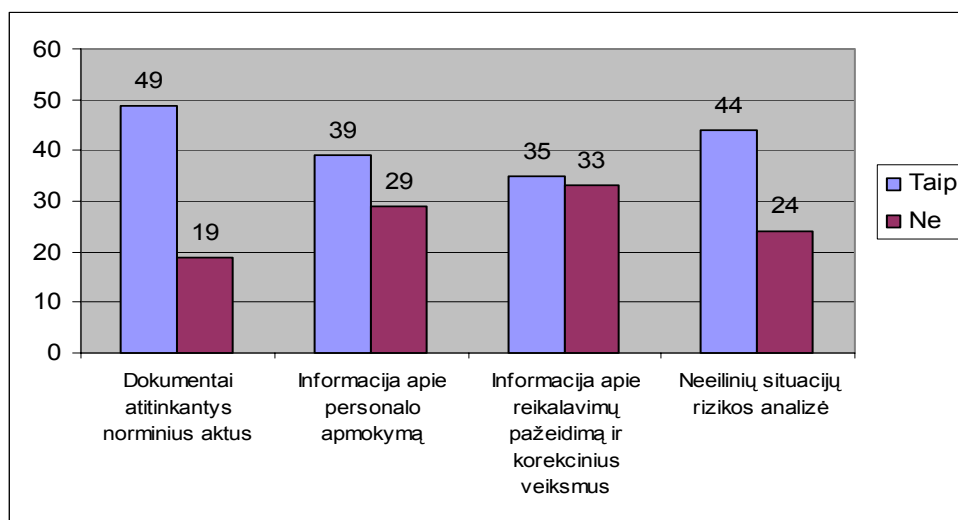
Respondentai atsakinėjo į klausimus apie tai, kas turėtų sudaryti AAVS, ir išreiškė tokią poziciją: 45 apklausti darbuotojai, arba 66 proc. apklaustųjų, nurodė, kad yra AAVS dokumentas, likusių 23 (34 proc.) supratimu, tokio dokumento įmonė neturi. Kad įmonė turi suformulavusi AAVS tikslus, teigiamai atsakė 60 respondentų (88 proc.), tai neigė 8 (12 proc.) apklaustųjų. Kokius uždavinius reikia įvykdyti, žino beveik trys ketvirtadaliai apklaustų darbuotojų – 72 proc., arba 49 respondentai, kiti 28 proc. (19 asmuo) rinkosi neigiamą atsakymą. 49 respondentai, arba 72 proc., teigė, kad šiam tikslui yra sudarinėjamos programos, likusieji nieko nežinojo apie programų buvimą. 51 apklausiasis, arba 75 proc. visų apklaustųjų, nurodė, kad įmonė vykdo ekologinę politiką, o 25 proc. apklaustųjų tai neigė. 45 respondentai (66 proc. visų apklaustųjų) įsitikinę, kad įmonės vadovybė yra prisiėmusi įsipareigojimus veikti pagal AAVS, priešingai mano 34 proc. respondentų. Kad visi darbuotojai tinkamai suvoktų AAVS ypatybes, reikia parengti deramas instrukcijas, kaip konkrečią ir aiškią veiklą nukreipti tinkama linkme. Į klausimą, ar yra parengtas reikiamų instrukcijų sąrašas, 56 respondentai, t. y. 82 proc., atsakė teigiamai, likusieji 18 proc. mano, kad toks instrukcijų sąrašas dar nėra baigtinis. Į klausimą apie ekologinių aspektų ir visų poveikio aplinkai veiksnių, kurie aktualūs įmonės veiklai, sąrašą 57 apklausiamieji, arba 84 proc., atsakė, kad toks sąrašas yra parengtas, 16 proc. teigė nesusipažinę su tokiu sąrašu. Apie į aplinkos apsaugos vadybos sistemą įtrauktą organizacijos įsipareigojimų ir išteklių aprašą teigiamai atsakė 69 proc., arba 47 respondentai, o priešingai pasisakė 31 proc., arba 21 apklaustas žmogus. Su ekologinės vadybos sistemos aprašymu yra susipažinę 88 proc., arba 60 apklausoje dalyvavusiųjų, nesusipažinę 12 proc., arba 8 respondentai. Kalbėdami apie ekologinės vadybos tikslų ir uždavinių aprašymus 85 proc., arba 58 respondentai, pareiškė žinantys tokius

tikslus ir uždavinius, neigiamai atsakė 10 respondentų, arba 15 proc. Aspektai, susiję su normatyviniais AAVS reikalavimais, pavaizduoti 31 paveiksle.

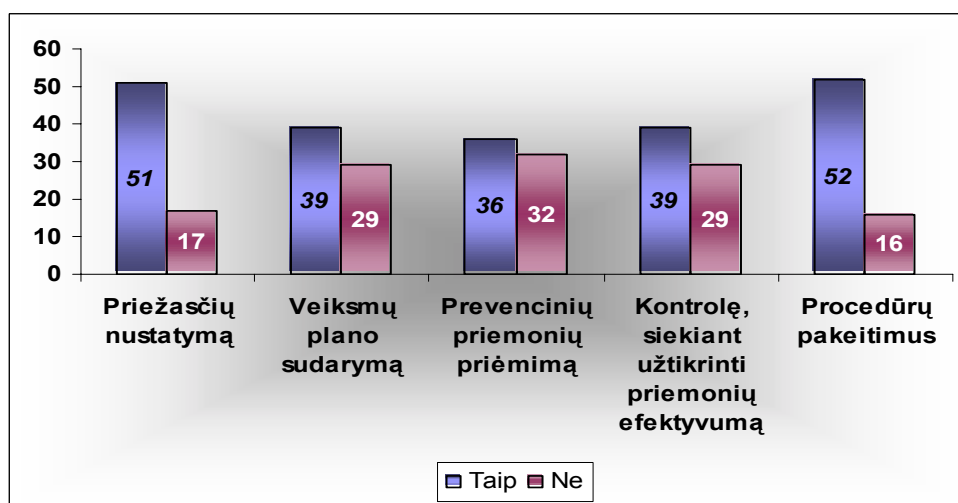
31 pav. Tiriamųjų žinios apie aplinkos apsaugos vadybos sistemos sudėtinius dalykus

Apklausa metu norėta sužinoti, kas sudaro įmonės aplinkos apsaugos politikos vadovą. 49 respondentai, t. y. 72 proc., teigė, kad įmonė yra parengusi dokumentus, kuriuos reglamentuoja norminiai aktai, 28 proc. atsakė neigiamai. 57 proc. respondentų patvirtino, kad įmonės politika apima ir informaciją apie personalo mokymus, tai neigė 43 proc. tiriamųjų. Kad į vadybos politikos vadovą įtraukta informacija apie reikalavimų pažeidimą ir korekcinius veiksmus, teigė 51 proc. apklaustųjų, net 49 proc. išsakė priešingą nuomonę. Atsakinėdami į klausimą apie tai, ar į įmonės politiką įtraukta neeilinių situacijų rizikos analizė, 44 respondentai, arba 65 proc., pateikė teigiamą atsakymą. 35 proc., arba 24 apklauskos dalyviai, pareiškė žinantys apie įmonės vykdomą tokio pobūdžio analizę (žr. 32 pav.).

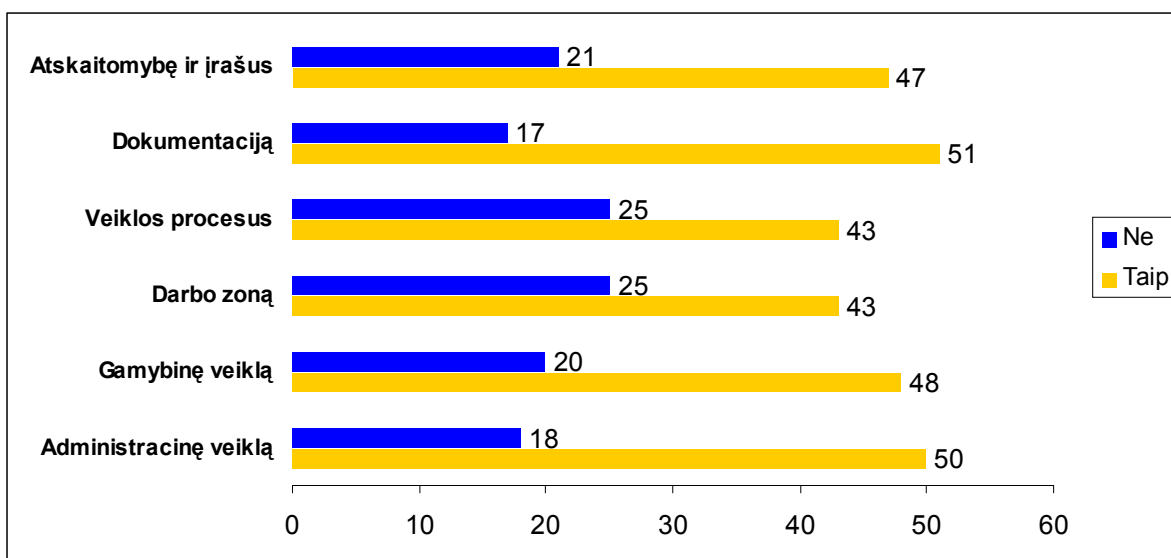
32 pav. Tiriamųjų žinios apie tai, kas sudaro aplinkos apsaugos politikos vadovą

Anketoje buvo pateikti klausimai apie tai, kokiomis procedūromis įgyvendinama aplinkos apsaugos vadyba. Pozityviausiai įvertintos priešasčių nustatymo procedūros – 75 proc. respondentų tai patvirtino. Kiek mažiau – 57 proc. – apklaustųjų teigė, kad įmonė sudaro veiksmų planą, 53 proc. respondentų tvirtino, kad įmonėje rūpinamasi prevencinėmis priemonėmis. Kad vykdoma efektyvaus priemonių taikymo kontrolė, atsakė 57 proc. darbuotojų. Kad įmonėje tobulinamos prieš tai aprašytos procedūros, įsitikinę 76 proc. (žr. 33 pav.).

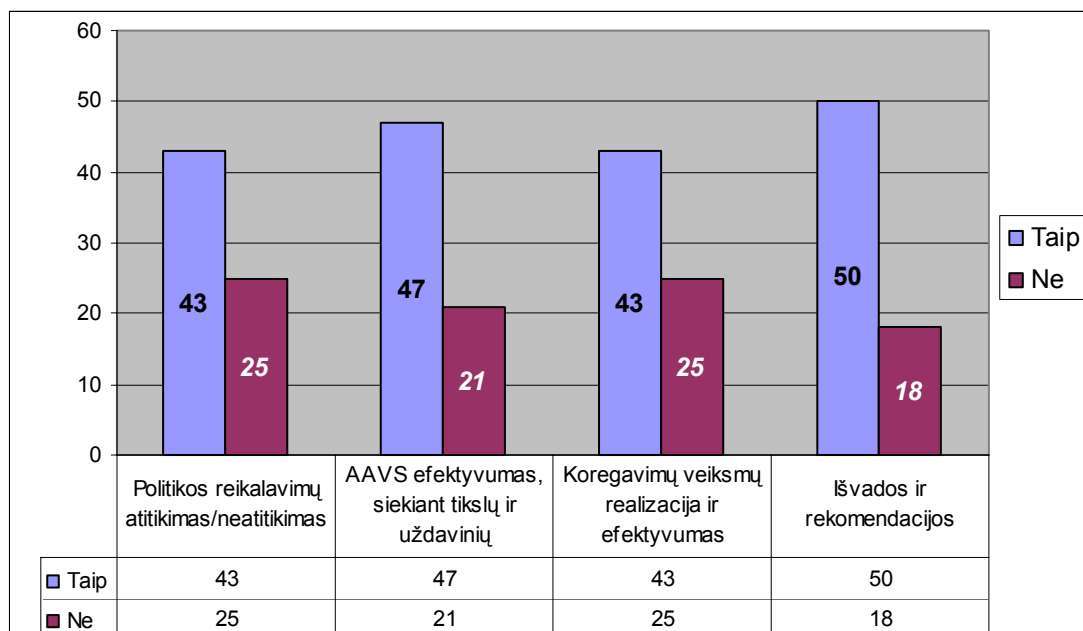
33 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės vykdomą aplinkos apsaugos vadybą

Darbuotojų buvo prašoma apibūdinti įmonės audito taikymo sferas. Labiausiai, darbuotojų nuomone, audituojama dokumentacija – 75 proc. respondentų pateikė teigiamą atsakymą. 74 proc. tvirtino, kad atliekamas administracinės veiklos auditas. 63 proc. darbuotojų pareiškė, kad audituojama darbo zona. Mažiausiai audituojamomis veiklos sferomis darbuotojai įvardijo veiklos procesus, dokumentavimą, atskaitomybę ir įrašus (žr. 34 pav.).

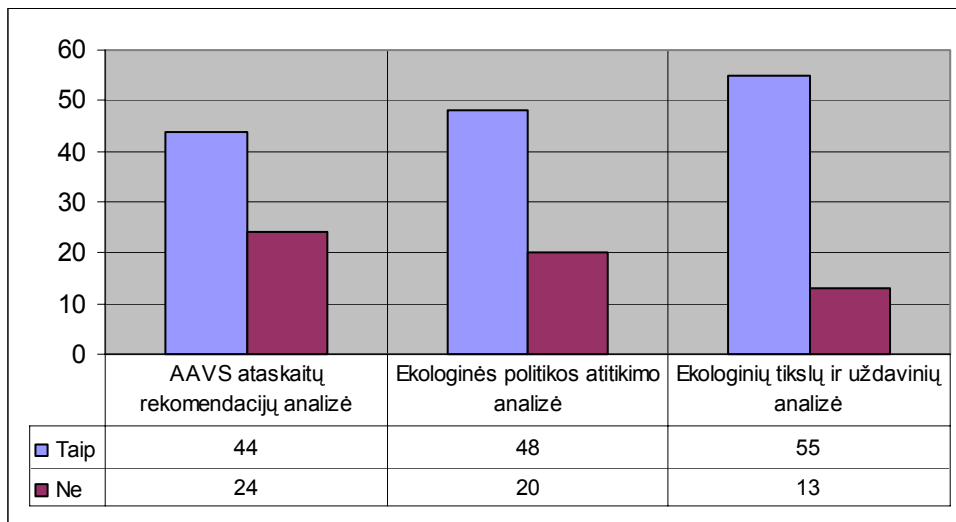
34 pav. Tiriamųjų žinios apie audituojamos veiklos sferas

Įmonės aplinkos apsaugos politika numato tvarką, kaip audito išvados turi būti pritaikomos padėčiai gerinti. Audito ataskaitose įvertinamas taikytų priemonių efektyvumas ar nerezultatyvumas. Apklauso metu buvo teirautasi, kaip įmonės darbuotojai suvokia bendrovės audito ataskaitą. Daugiausiai darbuotojų (74 proc.) teigiamai vertino AAVS išvadų ir rekomendacijų pateikimą. 69 proc. patvirtino, kad ataskaitose įvertinamas AAVS efektyvumas, susijęs su apibrėžtu tikslų ir uždavinių siekiu. 63 proc. respondentų teigė, kad įmonės audito ataskaitose pateikiamas politikos reikalavimų tinkamas realizavimas ir neatitikimai. 63 proc. respondentų atsakė, kad į audito ataskaitą įtraukiamas veiklos koregavimo efektyvumas (žr. 35 pav.).

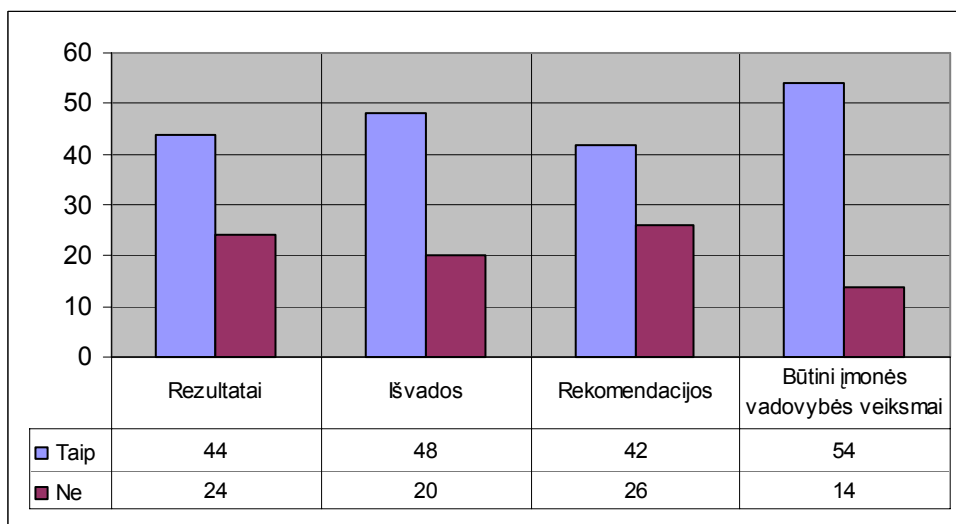
35 pav. Tiriamųjų žinios apie audito ataskaitos turinį

44 darbuotojai, arba 65 proc., mano, kad vertinimui įtakos daro AAVS ataskaitų rekomendacijų analizė, 71 proc. – ekologinės politikos atitikimo analizė, 81 proc. – ekologinių uždavinių ir tikslų adekvatumo analizė (žr. 36 pav.).

36 pav. Tiriamųjų nuomonė apie veiksnius, darančius įtaką vertinimui

Vertinimo ataskaitoje, pasak respondentų, nurodomi veiklos rezultatai. Teigiamai šiuo klausimu pasisakė 54 proc. respondentų. 79 proc. respondentų tvirtino, kad šiose ataskaitose yra pateikiami būtini įmonės vadovybės veiksmai. 62 proc. apklausos dalyvių sutiko, kad vertinimo ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos. 71 proc. respondentų patvirtino išvadų pateikimą ataskaitose ir rekomendacijų (50 proc.) padėčiai koreguoti teikimą (žr. 37 pav.).

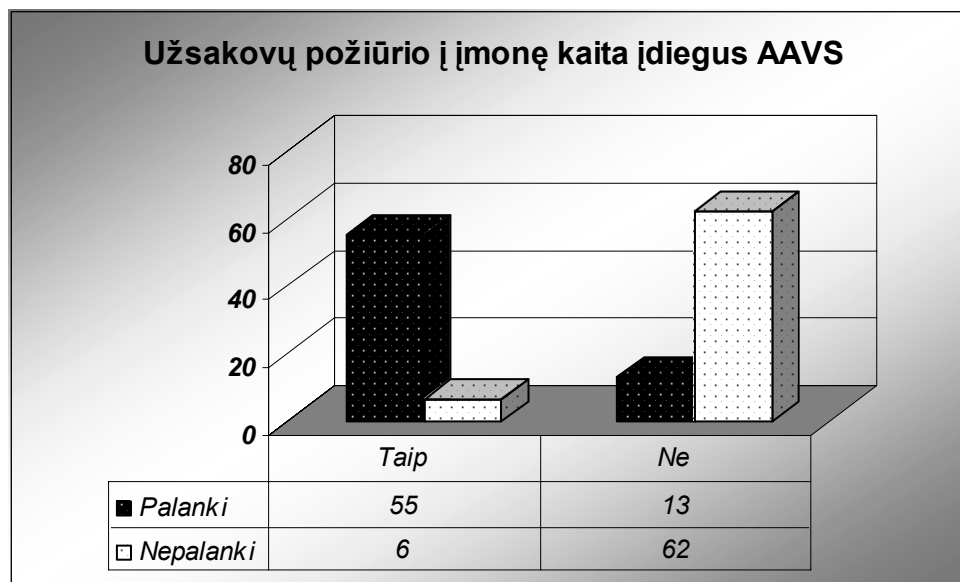
37 pav. Tiriamųjų žinios apie vertinimo ataskaitos turinį

Vertinant apklausos rezultatus pastebėta, kad darbuotojai pasiskirstę į prieštarigai padėtį vertinančias grupes. 88 proc. respondentų mano, kad aplinkos apsaugos vadybos sistemos ISO 14000 diegimas pagerino darbo efektyvumą ir darbo sąlygas. 12 proc. respondentų nuomonė yra priešinga (žr. 38 pav.).

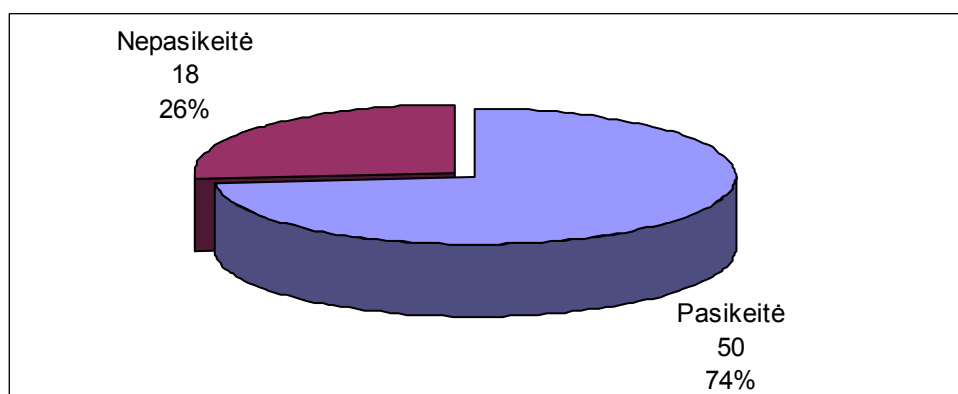
38 pav. Tiriamųjų nuomonė apie pokyčius darbe, įdiegus AAVS

Apibūdindami įmonės įvaizdį tarp užsakovų, jo pasikeitimą įdiegus AAVS, darbuotojai išreiškė teigiamą požiūrį. Kad pagerėjo požiūris į įmonę, teigė 55 respondentai, arba 81 proc. apklaustųjų, kad pablogėjo, buvo įsitikinę 9 proc. tiriamųjų. Šio klausimo atsakymų suvestinė pavaizduota 39 paveiksle.

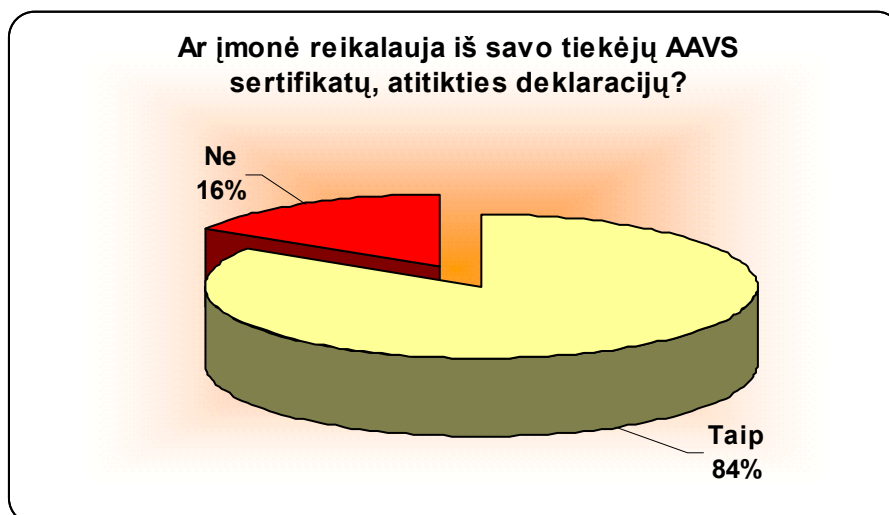
39 pav. Tiriamųjų nuomonė apie užsakovų požiūrio į įmonę kaitą, įdiegus AAVS

Vertindami įmonės užsakovų požiūrį į įmonę, 74 proc. respondentų buvo linkę manyti, kad požiūris į įmonę pagerėjo, 26 proc. darbuotojų išreiškė įsitikinimą, kad AAVS įdiegimas nepaveikė įmonės socialinio įvaizdžio. Šiuo atveju galima konstatuoti, kad ir nedidelis skaičius teigiamų atsakymų reiškia tinkamus teigiamus įmonės veiklos poslinkius – aplinkos apsaugos politika gali būti kaip priemonė, pagerinanti įvaizdį ne rinkodaros priemonėmis, o keičiant elgseną aplinkos apsaugos srityje. Šio klausimo atsakymų diagrama pateikiama 40 paveiksle.

40 pav. Tiriamųjų nuomonė apie vartotojų požiūrio į įmonę kaitą

Įmonės sukuriama produkto kokybė tiesiogiai priklauso nuo tiekėjų pateikiamų žaliavų kokybės. Taigi paklausus darbuotojų, ar įmonė reikalauja ekologinių standartų laikymosi ir atitikties deklaracijų, iš daugiau kaip pusės respondentų sulaukta neigiamo atsakymo – šią poziciją deklaravo 84 proc. tiriamųjų, teigiamai atsakė 16 proc. apklaustųjų (žr. 41 pav.).

41 pav. Tiriamųjų žinios apie įmonės elgseną su tiekėjais

Atlikus UAB „Aurivita“ darbuotojų apklausą ir išanalizavus jos rezultatus, galima teigti, kad įdirbis šioje srityje jau yra. Daugeliu klausimu teigiamą poziciją išsakė maždaug 2/3 apklaustųjų. Visi apklausti darbuotojai vienareikšmiškai teigė, kad įmonė turi aplinkos apsaugos politiką. Darbuotojai turėtų būti dar išsamiau ir suprantamiau informuojami apie įmonėje vykstančius pokyčius ir motyvuojami adekvačiai elgtis savo darbinėje veikloje. Beveik pusė apklaustųjų neigiamai atsakė, paklausus apie darbuotojų mokymo sistemą įmonėje.

Daugiau darbuotojų įmonės auditavimą suvokia, kaip nukreiptą į tinkamą formalumų tvarkymą ir kiek mažiau – į gamybinę veiklą. Paradoksalu, bet šiuolaikinėje ūkinėje veikloje, tinkamai sutvarkyti dokumentai gali būti svaresni už pačią veiklą – *de facto*.

Kai kurių atsakymų, kur darbuotojų nuomonė nebuvo ypatingai teigiama, negalima vertinti „ištraukus iš konteksto“ – ne visi formalumai tiesiogiai prieinami atskiriems darbuotojams – tai priklauso nuo darbuotojų kompetencijos ir jų darbinės srities. Žinoma, tam tikri sprendimai darbuotojus gali pasiekti konkrečių nurodymų forma, be tiesioginio supažindimo su procedūra. Skirtingų veiklos sričių ir skirtingos kompetencijos darbuotojai gali ir nežinoti, tiesiogiai su jų pareigomis nesusijusių veiklos aspektų. Tačiau didelė dalis darbuotojų teigė, kad įmonė stengiasi atitikti įstatymų reikalavimus. Taip pat, darbuotojų supratimu, įmonės rūpinimasis aplinkos apsaugos politika, turėjo teigiamų pokyčių įmonės įvaizdžiui: tiek klientų, tiek tiekėjų atžvilgiu. Tai tik įrodo, kad socialiai etiška įmonės elgsena (o aplinkosauginė politika neabejotinai yra jos dalis) gali ne vien teikti moralinį pasitenkinimą, o ir būti naudinga įmonei – gero įvaizdžio visuomenėje pavidalu. Be to darbuotojai didele dalimi teigiamai vertino AAVS įdiegimą įmonėje, nes tai pagerino jų darbo sąlygas. Taigi ISO 14000 diegimas turėjo teigiamos įtakos daugeliui UAB „Aurivita“ veiklos aspektų. Tačiau įmonei derėtų atkreipti dėmesį į tuos aspektus, apie kuriuos darbuotojų nuomonė pasirodė esanti ne itin teigiama. Pavyzdžiui kiek mažiau nei pusė apklaustų darbuotojų neigiamai įvertino auditavimo, vertinimo ir mokymo tarpusavio saitus įmonėje. Taigi įmonei derėtų veiklą aplinkosauginėje plotmėje organizuoti sistemingiau. Apskritai, vėlgi kone pusė darbuotojų neigiamai nusiteikę kvalifikacijos kėlimo įmonėje politika. Įmonė būtinai turėtų darbuotojų profesinės kvalifikacijos kėlimą laikyti vienu iš prioritetinių veiklos aspektų. Profesinis tobulinimas turi keletą naudingumo kriterijų: darbuotojai lojalesni darbovietei, kuri rūpinasi jais, kvalifikuotesni darbuotojai efektyviau dirba ir gali sukurti didesnę vertę, o ir žiūrint grynai iš aplinkosauginių pozicijų – kvalifikacija užtikrina darbuotojų tinkamus sprendimus ir elgseną, mažėja krizinių situacijų tikimybė. Taigi tinkama darbuotojų kvalifikacija gali būti vienu iš veiksmingiausių saugiam ir stabiliam organizacijos veikimui – ypatingai įvertinant tai, kad kone pusė apklaustų darbuotojų teigė, kad įmonė nepakankamai skiria dėmesio prevencinėms priemonėms. Žinoma, be didesnio dėmesio darbuotojų kvalifikacijos kėlimui, dar ir numatyti tam tikras prevencines priemones, nes visuomet brangiau ir sudėtingiau likviduoti pasekmes, nei suvaldyti priežastis. Taigi dar vienas akcentas įmonės veiklos efektyvinimui – prevencinių procedūrų pastovi analizė ir visiems darbuotojams prieinamas pateikimas.

Taipogi UAB „Aurivita“ turėtų apsvarstyti savo santykius su išorinėmis grupėmis, nes daug neigiamų atsakymų sulaukta klausimuose apie įmonės dokumentų prieinamumą tretiesiems asmenims, apie įmonės ryšius su suinteresuotomis grupėmis, apie tiekėjų aplinkos apsaugos valdymo sistemos efektyvumą. Įmonė turėtų būti, kiek įmanoma, atvira išorinei komunikacijai. Atvira komunikacija naudinga įmonei, nes taip ji gali gauti sau reikalingą informaciją. Palaikydama tamprius ryšius su tiekėjais įmonė įgauna daugiau galių stebėti ir kontroliuoti jų AAVS rezultatyvumą. Tuo būdu UAB „Aurivita“ pati galėtų užtikrinti savo kuriamo produkto kokybę.

Apskritai, viešumas yra viena iš sąlygų norint užtikrinti ir pademonstruoti skaidrią veiklą ir įmonės pozityvią nuostatą įvairių interesantų požiūriu.

Kita vertus, daliai darbuotojų arba yra nežinomi, arba nesuprantami AAVS taikymo ypatumai. Įmonė turėtų atkreipti dėmesį į darbuotojų supažindinimą su įvairiomis aplinkosauginės politikos taikymo sferomis ir procedūromis. Geranoriška ir atvira komunikacija įmonės viduje, kaip padės lengviau ir rezultatyviau siekti tikslų ir jų uždavinių, taip ir pagerins psichologinį mikroklimatą įmonėje. Apie savo siekius aplinkosauginėje srityje įmonės vadovybė darbuotojus turėtų informuoti išsamiai ir tiesiogiai – galbūt juos aptariant ir analizuojant tiesiogiai bendravimo metu, o ne vien tik paskelbiant raštu.

Kaip galima pastebėti – dažnai vienas teigiamas pokytis gali būti sąlyga kitam. AAVS diegimas yra pats savaime tikslas, tačiau be to jis dar gali teigiamai įtakoti ir kitus organizacijos lygmenis ir veiklos aspektus.

3.3. INTERVIU METODO DUOMENŲ ĮVERTINIMAS

Buvo atlikta darbininkų žodinė apklausa (interviu). Klausimų formuluotės buvo tiksliai apibrėžtos, jie pateikiami nuosekliai vienas po kito. Kiekvienas respondentas apklaustas individualiai. Iš viso apklausti 6 darbininkai (2 iš Šiaulių regiono, 2 iš Vilniaus regiono ir 2 iš Klaipėdos regiono). Žemiau pateikiami respondentų interviu rezultatai (žr. 2 lentelę).

Apibendrinimai

Remiantis gautais rezultatais galima teigti, kad UAB „Aurivita“ darbininkai žino apie įmonėje veikiančią aplinkos apsaugos vadybos sistemą ISO 14000.

Dauguma darbininkų mano, jog jų darbo sąlygos tikrai pagerėjo, įdiegus įmonėje šią sistemą.

Pasak darbininkų, įdiegus įmonėje šią sistemą, pasikeitė darbų vykdymo reikalavimai: iš darbuotojų reikalaujama darbų kokybės, vykdytojai prižiūri, kad visur būtų tvarka, kad būtų sutvarkyta darbo vieta ir pan. Respondentų nuomone, patys darbuotojai turi būti suinteresuoti rūpintis savo darbo vieta, prižiūrėti ją darbo metu ar tvarkyti baigus darbą.

Tiriamieji pastebėjo pasikeitusį darbo rezultatų vertinimą: pirma, jis priklauso nuo darbo kiekio, antra, vertinimas taip pat priklauso ir nuo kokybiškai atlikto darbo.

2 LENTELĖ

DARBININKŲ INTERVIU REZULTATŲ SUVESTINĖ

KLAUSIMAI	1 RESPONDENTAS vyras, 43 metų, mūrininkas	2 RESPONDENTAS moteris, 52 metų, dažytoja	3 RESPONDENTAS vyras, 36 metų, apdailininkas	4 RESPONDENTAS vyras, 47 metų, plytelių klojėjas	5 RESPONDENTAS moteris, 46 metų, tinkuotoja	6 RESPONDENTAS vyras, 29 metų betonuotojas
1. Ar Jūs žinote, kad įmonėje veikia aplinkos apsaugos vadybos sistema ISO 14000?	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
2. Kaip pasikeitė Jūsų darbo sąlygos, įdiegus įmonėje šią sistemą?	Pagerėjo sąlygos	Pagerėjo sąlygos	Žymiai pagerėjo	Pagerėjo	Pagerėjo	Pagerėjo
3. Ar pasikeitė reikalavimai dėl darbų vykdymo?	Taip, tapo griežtesnės. Labai reikalauja darbo tvarkos ir švaros	Reikalauja darbų kokybės	Labai žiūri, kaip atlikti darbai, kad visur būtų tvarka	Vykdytojas reikalauja kokybiškai atliktų darbų	Turi būti kokybė ir tvarka	Labai reikalauja tvarkos, kad būtų sutvarkyta darbo vieta
4. Ar pasikeitė Jūsų atliktų darbų rezultatų įvertinimas? (pvz., atlyginimas)	Taip, nes priklauso nuo darbo kiekio	Pajutau skirtumą.	Priklauso nuo to, kaip dirbi	Dėl kokybiškai atliktų darbų ir atlyginimas didesnis	Dabar uždirbu daugiau	Dirbu daugiau, tai ir gaunu daugiau
5. Kaip Jūs įgyvendinate aplinkos apsaugos politiką savo darbo vietoje?	Visada žiūriu, kad mano darbo aplinka būtų tvarkinga.	Po darbo visada sutvarkau savo darbo vietą.	Prižiūriu, kad mano darbo vieta visada būtų tvarkinga.	Mano darbo vieta visada turi būtų tvarkinga.	Pabaigęs darbą visada sutvarkau tą vietą, kur dirbau.	Žiūriu, kad mano darbo vieta ir aplinka visada būtų tvarkinga.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus UAB „Aurivita“ darbuotojų apklausą ir išanalizavus jos rezultatus, galima teigti, kad įdirbis šioje srityje jau yra. Daugeliu klausimu teigiamą poziciją išsakė maždaug 2/3 apklaustųjų. Kai kurių atsakymų, kur darbuotojų nuomonė nebuvo ypatingai teigiama, negalima vertinti „ištraukus iš konteksto“ – ne visi formalumai tiesiogiai prieinami atskiriems darbuotojams – tai priklauso nuo darbuotojų kompetencijos ir jų darbinės srities. Žinoma, tam tikri sprendimai darbuotojus gali pasiekti konkrečių nurodymų forma, be tiesioginio supažindinimo su procedūra. Skirtingų veiklos sričių ir skirtingos kompetencijos darbuotojai gali ir nežinoti, tiesiogiai su jų pareigomis nesusijusių veiklos aspektų. Įmonė stengiasi atitikti įstatymų reikalavimus. Įmonės rūpinimasis aplinkos apsaugos politika, turi teigiamų pokyčių įmonės įvaizdžiui: tiek klientų, tiek tiekėjų atžvilgiu. Tai tik įrodo, kad socialiai etiška įmonės elgsena (o aplinkosauginė politika neabejotinai yra jos dalis) gali ne vien teikti moralinį pasitenkinimą, o ir būti naudinga įmonei – gero įvaizdžio visuomenėje pavidalu. Be to darbuotojai didele dalimi teigiamai vertino AAVS įdiegimą įmonėje, nes tai pagerino jų darbo sąlygas. Taigi ISO 14000 diegimas turėjo teigiamos įtakos daugeliui UAB „Aurivita“ veiklos aspektų.

KOKYBĖS GERINIMO PROCESO SVARBA BEI NAUDA:

1. Visi skyriai vadovausis savo procedūromis, atlikinės viską laiku, kokybiškai bei dalinsis informacija su kitais skyriais – gerės vidinė tvarka, efektyvesnis bus darbas.
2. ISO 14000 padeda prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų.
3. Atsiraa galimybė nuolat sekti ir kontroliuoti visus darbuotojus, ar kokybiškai bei laiku yra atliekami visi reikalingi darbai.
4. Įmonės teikiamos paslaugos bus aukštesnės kokybės. Dėl efektyvaus valdymo sumažės operaciniai kaštai.
5. Atsiraa galimybė išlaikyti ir pakelti kainas, gerinti paslaugų kokybę.
6. Įmonės, kuriose veikia ISO 14000 sistemą yra traktuojamos kaip solidūs ir patikimi partneriai.

TRŪKUMAI:

1. ISO trūkumai, blogybės atsiranda tik dėl netinkamo sistemos valdymo, o ne dėl pačios sistemos.
2. Vienas iš didžiausių ISO 14000 trūkumų yra tas, kad reikia viską fiksuoti, ataskaitoms yra sugaižtama daugiau laiko, todėl viskas turi būti susisteminta.
3. Ne visi darbuotojai linkę prisiimti atsakomybę.

4. Jei aplinkos apsaugos sistemą nėra gerai įsisavinama, vykdoma pagal numatytą planą – tokia veikla gali neturėti teigiamos įtakos.

5. Pagrindinė kliūtis sėkmingam ISO 14000 veikimui yra komandinio darbo nebuvimas arba silpnumas, bei visuotinės kokybės vadybos principų suvokimo stoka tarp aukščiausiojo lygio vadovų.

REKOMENDACIJOS

Darbuotojai turėtų būti dar išsamiau ir suprantamiau informuojami apie įmonėje vykstančius pokyčius ir motyvuojami adekvačiai elgtis savo darbinėje veikloje.

Siekiant kuo efektyvesnio ISO 14000 veikimo, įmonė būtinai turėtų darbuotojų profesinės kvalifikacijos kėlimą laikyti vienu iš prioritetinių veiklos aspektų.

Įmonė turėtų atkreipti dėmesį į darbuotojų supažindimą su įvairiomis aplinkosauginės politikos taikymo sferomis ir procedūromis.

Apie savo siekius aplinkosauginėje srityje įmonės vadovybė darbuotojus turėtų informuoti išsamiai ir tiesiogiai

Įtraukti visus įmonės darbuotojus į kokybės sistemos diegimą.

Įmonė turėtų būti, kiek įmanoma, atvira išorinei komunikacijai

LITERATŪRA

1. Davidavičius E. (1999) Aplinkos apsaugos vadyba – Vilnius: Litimo.
2. Dikavičius V. (2003) Visuotinės kokybės vadyba: mokomoji knyga
3. ISO 14001:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo rekomendacijos.
4. ISO 14004:1996 Aplinkos apsaugos vadybos sistemos. Principai, sistemos ir pagalbiniai metodai.
5. Jurkauskas A.(2003) Visuotinės kokybės vadyba
6. Kaziliūnas A. (1997) ISO standartizacija. VU
7. Prieiga per internetą *Информационный сайт по системам экологического менеджмента* [žiūrėta 2005-08-17].: <http://www.14000.ru/>
8. Prieiga per internetą *Системы экологического менеджмента для практиков* [žiūrėta 2005-08-17].: <http://www.14000.ru/emsbook/>
9. Prieiga per internetą *Экологический менеджмент Русско-английский глоссарий Дополненное и переработанное издание (2003)* [žiūrėta 2005-08-17].: <http://www.14000.ru/glossary/>
10. Prieiga per internetą: *Juozas Mikulis Kas yra ISO?* [žiūrėta 2005-08-17]. http://www.tbic.lt/index.php?lang=lt&gr=00&id=1&news_id=67
11. Prieiga per internetą: *Standartai ir kokybės užtikrinimas.* [žiūrėta 2005-08-17]. <http://www.svv.lt/index.php/lt/29839/>
12. Stancikas E. R. (2004) Visuotinės kokybės vadybos metodų taikymas organizacijoje
13. Sudaryta Kokybės taryba // Lietuvos standartizacijos departamento biuletenis. – 1997. – Nr. 9.
14. Terminai ir apibrėžimai/Lietuvos standartas LST EN ISO 8402, 1995
15. UAB „Aurivita“ dokumentai.
16. Vanagas P., Europos verslo tobulumo modelis ir jo taikymas Lietuvoje. 2002.
17. Vanagas P., Visuotinės kokybės vadyba – būtinas harmoningos integracijos į Europos Sąjungą veiksnys. Kokybės vadyba Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą procese. 2002.
18. Акимова Т.А., Кузьмин А.П., Хаскин В.В. (2001). Экология. Природа – человек – техника. – ЮНИТИ-ДАНА.
19. Байдаков С.П., Кожухов Н.И., Серов Г.П. (2002) Экологический аудит. – Издательство Московского Государственного Университета Леса.
20. Букс И.И., Фомин С. А. (1999) Экологическая экспертиза и оценка воздействия на окружающую среду (ОВОС): Учебное пособие. Книга 1. –МНЭПУ.

21. Волковинский В. (2001) Нормативная база сертификации по экологическим требованиям // Стандарт и качество. № 7-8,.
22. Гринин А.С., Новиков В.Н. (2002) Промышленные отходы: хранение, утилизация, переработка. - ФАИР-ПРЕСС.
23. Дайман С.Ю., Островкова Т.В., Заика Е.А., Сокорнова Т.В. (2004) “Системы экологического менеджмента для практиков”, Москва РХТУ им. Д.И. Менделеева
24. Наше общее будущее. Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР). М.: Прогресс, 2000. – 50 с.
25. Пахамова Н.В., Эндрес А., Рихтер К. (2003) Экологический менеджмент. – СПб.: Питер.
26. Пашков Е.В., Фомин Г.С., Красный Д.В. (1997) Международные стандарты ИСО 14000. Основы экологического управления. Госстандарт. – ИПК. Издательство стандартов.
27. Реймерс Н.Ф. (1998) Экология. - Россия молодая.
28. Реймерс Н.Ф. (1999) Природопользование. - Мысль.
29. Реймерс Н.Ф. (2000) Концептуальная экология. Надежды на выживание человечества. – Россия молодая.
30. Свиткин М.З., Мацуга В.Д., Рахлин К.М. (2002) Системы экологического менеджмента: методика и практика применения. – Издательство СПб карт. Фабрики ВНЕГЕИ.
31. Agenda 21 (1992). Earth Summit 92. United Nations' Conference on Development and the Environment, Rio de Janeiro.
32. Bregman, J.I., Kelley, C., Melchor, J.R. (1996). The environmental compliance handbook.
33. British Standard for Environmental Management Systems BS 7750 (1992). British Standard Institute.
34. Cohen Lou Quality Function Deployment /How to make QFD Work for You. Addison – Wesley Publishing Company. – 1995.
35. Company Environmental Reporting, Technical Report №24, UNEP IE (1994).
36. Croner's Environmental Management (1993). Croner's Publications. Kingston-upon-Thames.
37. Crosby P. B. Quality is still Free. McCraw-Hill. – 1996.
38. Davidavičius E., Gasiūnienė A. Environmental Auditing in Lithuania/International Environmental Auditing. – 1998, USA. – p. 353 - 365.

39. Environmental management standards. – USA, 1997. – 586 p.
40. Garvin D. A. (1988) *Managing Quality. The Strategic and Competitive Edge*, New York,
41. Gribbin, J. (2001) *Leadership Strategies for Organisations*. New-York.
42. *Implementing ISO 14000: A practical, comprehensive guide to the ISO 14000 Environmental management standards* /Ed. T. Tibor, I. Feldman. New York, 1997. –Lietuvos standartų katalogas. – Vilnius: LSD, 1999. - 170 p.
43. *International Environmental Systems*, 1998, volume 5, # 6.
44. ISO 14001 Environmental management systems - Specification with guidance for use (1996)
45. ISO 14001 Environmental management systems - Specification with guidance for use
46. ISO 14004 Environmental management systems - General guidelines on principles, systems and supporting techniques (1996)
47. ISO 14004 Environmental management systems - General guidelines on principles, systems and supporting techniques
48. Ross J.E. (1994) *Total quality management*. – London: Kogan pages.
49. Shafer, C.L. (1990). *Nature reserves and National Parks*. Smithsonian Institution Press. London.
50. Shiba S. Graham. A. Walden D. (1993) *A new american TQM four practical revolutions in management*. – Cambridge: productivity press.
51. *The Eco-management and audit scheme (EMAS) in small and medium-sized enterprises: A guide for companies management*. Prague, 1999. – 59 p.
52. *The Eco-management and audit scheme:a practical guide/ by Ruth Hillary* (1993). Technical Communications Publishing.
53. *Towards a better understanding of quality/International journal of quality and reliability management*. – 1994.- Vol.11, No 4.

PRIEDAI

UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ
JOINT-STOCK COMPANY, LTD.
"AURIVITA"

APLINKOS APSAUGOS POLITIKA

- Statant naujus bei rekonstruojant statinius, siekti išsaugoti esamą aplinką, o jei pagal technologiją aplinka pažeidžiama atstatyti arba sutvarkyti pagal suderintus projektus;
 - Vykdamy statybos – remonto darbus, mažinti statybinių atliekų kiekį;
 - Taikant pažangias statybos darbų technologijas, mažinti oro, grunto, vandens taršą;
 - Naudoti sertifikuotas, atitinkančias Lietuvos Respublikos standartus, statybines medžiagas;
 - Įmonės veikloje vadovautis vidine įmonės aplinkos apsaugos politika, galiojančiais Lietuvos Respublikos įstatymais, standartu ISO 14000, kitais norminiais aktais;
 - Sistemingai gerinti darbą aplinkos apsaugos srityje, kiekviename statybos objekte, įtraukiant į šią veiklą visus darbuotojus.
 - Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimas – bendras visų dirbančiųjų reikalas.
 - Ugdyti bendrovės darbuotojų atsakomybę už švnią aplinką.

Generalinis direktorius

Valerijus Brazauskas

APLINKOS APSAUGOS TIKSLŲ IR UŽDAVINIŲ FORMA

Politika	Žymus aspektas	Tikslas	Uždavinys
<p>Taikant pažangias statybos darbų technologijas, mažinti atmosferos oro, grunto, vandens taršą.</p>	<p>Resursai</p>		
	<p>2. Elektros energija.</p>	<p>Sumažinti elektros energijos sunaudojimą.</p>	<p>Rekonstruoti administracinių patalpų šildymo sistemą iš centralizuotos į vietinę šildoma dujomis</p>
	<p>1. Dyzelinas.</p>	<p>Sumažinti dyzelino sunaudojimą.</p>	<p>Statybos objektuose, laikinam šildymui žiemos metu, naudoti dujinius prietaisus.</p>
	<p>3. Smėlio-žvyro mišinys.</p>	<p>Sumažinti smėlio-žvyro ir jų gaminių sunaudojimą.</p>	<p>Statomuose statiniuose įrengti surenkamas pertvaras iš gipsokartono, vietoje mūrinių.</p>
	<p>Emisija į orą</p>		
	<p>10. Sunkusis transportas, mechanizmai.</p>	<p>Sumažinti oro taršą.</p>	<p>Darbų atlikimui naudoti tik techniškai tvarkingą techniką, neteršiančią aplinkos.</p>
	<p>11. Dažymo darbai.</p>	<p>Sumažinti taršą nuo dažymo darbų.</p>	<p>Naudoti ekologiškas, sertifikuotas dažymo</p>

			medžiagas.
Vykdamy statybos-remonto darbus, siekty mažinti statybinių atliekų kieky.	<p>Pavojingos atliekos</p> <p>4. Tara nuo dažų, skiediklių, tirpiklių, tepalų.</p> <p>5. Akumulatoriai.</p> <p>Nepavojingos atliekos</p> <p>6. Maišytos statybos ir griovimo atliekos.</p> <p>7. Medienos atliekos.</p> <p>8. Polistirolo atliekos.</p> <p>9. Akmens, stiklo vatos atliekos.</p>	Sumažinti pavojingų ir nepavojingų atliekų kieky.	Statybos objektuose įdiegti atliekų rūšiavimo sistemą ir vesti jų apskaitą: popierius-kartonas, metalo laužas, pavojingos, maišytos stat. atliekos, medienos, polistireno, akmens ir stiklo vatos atliekos.
Statant naujus bei rekonstruojant statinius, siekty išsaugoti aplinką, o jei pagal technologiją, aplinka pažeidžiama, atstatyti arba sutvarkyti pagal suderintus projektus	<p>Kita</p> <p>12. Vietovės kraštovaizdis.</p> <p>13. Želdiniai.</p>	Mažinti neigiamą poveikį aplinkai.	Baigus darbus statybos objekte sutvarkyti (atstatyti) bei apželdinti teritoriją.
Sistemiškai gerinti darbą aplinkos apsaugos srityje, kiekviename statybos objekte, įtraukiant į šią veiklą visus darbuotojus	14. Aplinkosauginis švietimas.	Gerinti darbą aplinkos apsaugos srityje.	Apmokinti visus darbuotojus gamtos apsaugos gerinimo klausimais.

APLINKOS APSAUGOS VADYBOS PROGRAMA 2006 m.

Tikslai	Uždaviniai	Įtraukti skyriai	Atsakingas asmuo	Biudžetas	Planuojamas terminas
Sumažinti elektros energijos sunaudojimą iki 8000 kWh/1 mln SMD	Griežtai laikytis darbų vykdymo grafikuose numatytų terminų, planuojant darbų vykdymą šviesiu paros metu, taupiai naudojant el. energiją.	Įmonės administracija	Gamybos direktorius Statybos vadovai.		2006 m.
Mažinti oro taršą.	Darbų atlikimui naudoti tik techniškai tvarkingą techniką. Naudoti ekologiškas, sertifikuotas medžiagas.		Gamybos direktorius Statybos vadovai.		2006 m.
Rūšiuoti pavojingas ir nepavojingas atliekas.	Statomuose statybos objektuose vykdyti atliekų rūšiavimą (popieriaus-kartono; medienos; polistireno; plastmasių; akmens ir stiklo vatos; metalo laužo; pavojingų	Įmonės administracija	Gamybos direktorius Statybos vadovai.	5,0 tūkst. Lt.	2006 m.

	medžiagų) vesti jų apskaitą ir laiku priduoti atliekų tvarkytojams				
Darbuotojų švietimas aplinkos apsaugos klausimais.	Mokyti naujai priimtus į darbą darbuotojus aplinkos apsaugos klausimais.	Įmonės administracija	Vadovybės atstovas aplinkosaugai. Personalo vadybininkė. Statybos vadovai.		2006 m.

PLANAS

_____ data

PATVIRTINTA
Bendrovės valdybos posėdžio
nutarimu

_____ Nr. _____

**DĖL PERSONALO MOKYMO
200..... _____ metams**

Eil. Nr.	Kursų, seminarų temos pavadinimas, vieta	Skyrius, darbuotojo vardas, pavardė	Numatoma kursų data	Numatoma kursų kaina (Lt)	Atžyma apie dalyvavimą kursuose
1	2	3	4		5
1					
2					

Parengė
pareigos v., pavardė parašas data

UAB „AURIVITA“

MOKYMŲ REGISTRACIJA

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Mokymo tema	Dėstytų valandų skaičius	Darbuotojo žinių įvertinimas (įskaityta/neįskaityta)	Pravedusio mokymus parašas
1	2	3	4	5	6

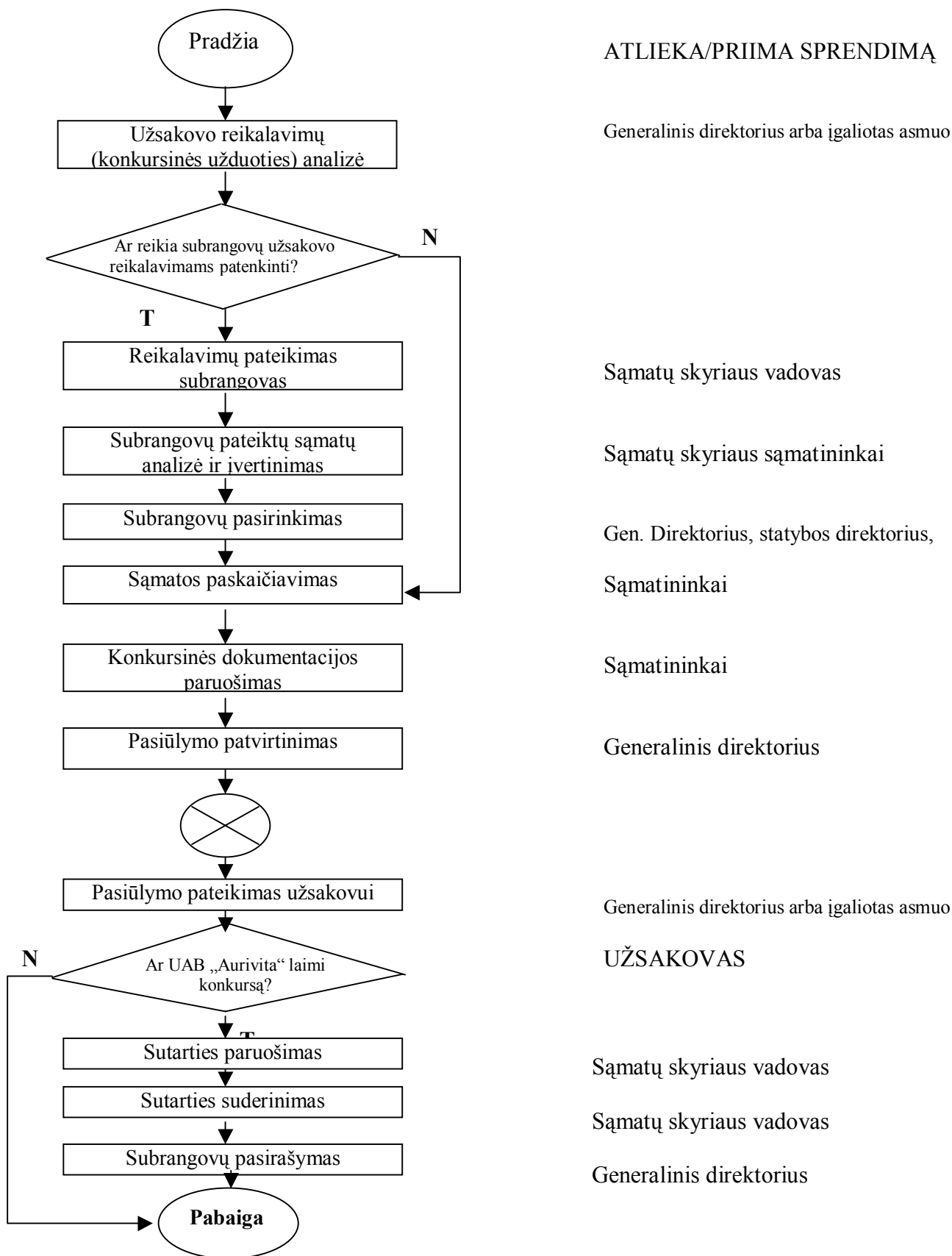
UAB „AURIVITA“

AAVS MOKYMŲ REGISTRACIJA

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Mokymo tema	Firma	Mokymo vieta ir data	Apmokėta už mokymą
1	2	3	4	5	6

7 PRIEDAS

UŽSAKOVO REIKALAVIMŲ ANALIZĖ IR PASIŪLYMŲ RUOŠIMAS

ATLIEKA/PRIIMA SPRENDIMĄ

Generalinis direktorius arba įgaliotas asmuo

Sąmatų skyriaus vadovas

Sąmatų skyriaus sąmatininkai

Gen. Direktorius, statybos direktorius,

Sąmatininkai

Sąmatininkai

Generalinis direktorius

Generalinis direktorius arba įgaliotas asmuo

UŽSAKOVAS

Sąmatų skyriaus vadovas

Sąmatų skyriaus vadovas

Generalinis direktorius

NENUMATYTO ĮVYKIO AR ATSITIKIMO REGISTRACIJOS FORMA

Nr.	Data	Laikas	Darbuotojo vardas, pavardė	Avarijos vieta	Avarijos mastas (dydis)	Priežastys	Nuostolių įvertinimas	Pastabos

Atlikusiojo nelaimingo įvykio tyrimą ir registraciją pareigos _____ (Parašas) Data _____

9 PRIEDAS

Avarinių bei atsitiktinių situacijų atsakomųjų veiksmų ir prevencinių priemonių žurnalas

Atsakomieji veiksmai
Už atsakomųjų veiksmų įgyvendinimą atsakingas:
Terminas

Nustačiusio atsakomuosius veiksmus pareigos _____ Data

(Parašas)

Irašai apie įgyvendintus atsakomuosius veiksmus

Atlikusio atsakomųjų veiksmų įgyvendinimą pareigos _____ Data

(Parašas)

Irašai apie atsakomųjų veiksmų atlikimo ir rezultatyvumo patikrinimą

Atlikusio patikrinimą pareigos _____ Data

(Parašas)

Prevenčinės preimonės
Už prevencinių priemonių įgyvendinimą atsakingas
Terminas

9 PRIEDAS (TĘSINYS)

Nustačiusio prevencines priemones pareigos _____ Data

(Parašas)

Įrašai apie įgyvendintas prevencines priemones

Atlikusio prevencinių priemonių įdiegimą pareigos _____ Data

(Parašas)

Įgyvendintų prevencinių priemonių rezultatyvumas ir patikra

Atlikusio patikrinimą pareigos _____ Data

(Parašas)

10 PRIEDAS

TVIRTINU
UAB „Aurivita“

Generalinis

direktorius.....

200_ m. _____ mėn. ___ d.

KOREGAVIMO, PREVENCINIŲ VEIKSMŲ PLANAS-GRAFIKAS

Nustatytų neatitikčių charakteristika		Nustatytų neatitikčių priežastys	Numatyti o veiksmai K-koregavimo P-prevenciniai			Suderinta su funk. direkt. parašas	Įvykdymo data, parašas	Rezultatas Pasiteisino / nepasiteisino
Turi būti	Faktiškai yra		Veiksmai	Vykdytojai	Terminas			

Parengė:

Komisija:

.....
.....
.....
.....

(pareigos, v. pavardė, parašas, data)

Suderinta:

.....

(pareigos, v. pavardė, parašas, data)

VIDAUS AUDITO ATASKAITA NR.:

AUDITORIAI:	DATA:
AUDITUOJAMAS PADALINYS:	
AUDITO TIPAS: AUDITO KRITERIJAI:	
AUDITUOJAMOJO PADALINIO ATSTOVAI	
1. IŠVADA:	
2. PARENGTI KOREGAVIMO VEIKSMŲ PLANĄ IKI:	
3. ATASKAITA ĮTEIKIAMA:	

Auditorių parašai :

v., pavardė

Audito vadovas:

v., pavardė

NEATITIKTIES AKTAS Nr.

AUDITUOJAMASIS PADALINYS:		DATA:
PAGRINDINĖ NEATITIKTIS	Nr.....	PASKUTINIS TERMINAS
NEPAGRINDINĖ NEATITIKTIS	Nr.....	PASKUTINIS TERMINAS
AUDITO VADOVAS:	PARAŠAS
KITI AUDITORIAI:	PARAŠAS
	PARAŠAS
1. AUDITO REIKALAVIMAS		
2. PAGRINDINĖ NEATITIKTIS / NEPAGRINDINĖ NEATITIKTIS		
3. KOREGAVIMO VEIKSMAS IR JO ĮVYKDYMO LAIKAS		
4. AUDITUOJAMAMAS PADALINYS GAVO:		
.....
Data	Parašas	Pareigos
5. NEATITIKTIS IŠANALIZUOTA IR KOREGAVIMO VEIKSMAS ATLIKTAS:		
.....
Data	Parašas	Pareigos
6. KOREGAVIMO VEIKSMO REZULTATYVUMO PATIKRINIMAS:		
.....
Data	Parašas	Pareigos

VIDAUS AUDITO ATASKAITA NR.:

AUDITORIAI:	DATA:
AUDITUOJAMAS PADALINYS:	
AUDITO TIPAS: AUDITO KRITERIJAI:	
AUDITUOJAMOJO PADALINIO ATSTOVAI	
1. IŠVADA:	
2. PARENGTI KOREGAVIMO VEIKSMŲ PLANĄ IKI:	
3. ATASKAITA ĮTEIKIAMA:	

Auditorių parašai :

v., pavardė

Audito vadovas:

v., pavardė

VADOVYBINĖS ANALIZĖS DARBOTVARKĖ

TVIRTINU : _____
(parašas)

Gen. Direktorius

_____ data)

(vardas, pavardė,

Vadovybinės analizės posėdžio data ir laikas			
Dalyvauja			
Eil. Nr.	Darbotvarkės klausimas	Svarstoma	Pranešėjas
1	2	3	4
1.	Aplinkos apsaugos auditų rezultatų duomenys	Apibendrintos praėjusių vidaus ir išorės auditų ataskaitos. Reikšmingos neatitiktys.	
2.	Grižtamojo ryšio iš vartotojų duomenys	Vartotojų nustatytų reikalavimų patenkinimo analizė. Apibendrinta statybos darbų analizė. Informacija apie vartotojų skundus.	
3.	Procesų vyksmas ir produktų atitikčių duomenys	Apibendrinta informacija apie produktų neatitiktis. Pasiūlymai procesų tobulinimui. Aplinkosauginiai aspektai, tikslų ir uždavinių vykdymas.	
4.	Koregavimo ir prevencinių veiksmų būklė	Koregavimo ir prevencinių veiksmų įgyvendinimo apibendrinti rezultatai.	
5.	Atlikti veiksmai, numatyti per praėjusią vadovybinę analizę	Praėjusių vadovybinės analizės posėdžių nutarimų įvykdymas, esant poreikiui – perplanavimas.	
6.	Pakeitimai, kurie gali daryti įtaką aplinkos vadybos sistemai	Rinkos, standartų, technologiniai reikalavimai, naujų gaminių diegimas, kurie gali paveikti vadybos sistemą.	
7.	Ryšių su tiekėjais ir subrangovais įvertinimas	Apibendrinta informacija apie tiekėjų ir subrangovų veiklą bei sugebėjimą laikytis įsipareigojimų	
8.	Personalo atranka, mokymas ir kvalifikacijos užtikrinimas	Personalo atranka pagal numatytus kriterijus. Mokymo poreikis, užtikrinant personalo kompetenciją ir efektyvumą	
9.	Darbo aplinkos įvertinimas	Teritorijos, patalpų, darbo įrenginių, darbo vietų, darbuotojų higieninė priežiūra. Pasirengimas galimoms avarijoms ir atsakomiesiems veiksams.	
10.	Išteklių poreikis	Ekonominė-finansinė būklė	

Gerbiamieji,

Kviečiu Jus dalyvauti apklausoje „**Aplinkos apsaugos vadybos sistemos veikimo probleminiai aspektai**“, kurią atlieka Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto magistrantė Olga Vlasova.

Atsakymai parodys Jūsų požiūrį į aplinkos apsaugos vadybos sistemą ISO 14000 ir padės atskleisti sistemos veikimo probleminius aspektus. Klausimai yra susiję su ISO 14000 politika, organizacija, tikslais ir programa, ekologinės vadybos sistemos vadovavimu, veikla, auditu ir vertinimu.

Prašau Jūsų atidžiai ir nuoširdžiai perskaityti bei užpildyti anketą.

Jūsų nuomonė man yra LABAI SVARBI!!!

Prisiminkite, kad anketa yra anoniminė, todėl Jūsų išsakytos mintys nebus viešai publikuojamos.

Padėdami man Jūs sugaišite apie 20 minučių.

Dėkoju už pagalbą ir supratimą!

ATSAKYKITE Į KELETA KLAUSIMŲ APIE SAVE ...

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba žymėkite ~~X~~:

Jūs esate:

- Moteris
- Vyras

Kiek Jums metų?

(įrašykite) _____

Koks Jūsų darbo pobūdis?

- Su dokumentais, skaičiais
- Su žmonėmis

Koks Jūsų išsimokslinimas?

- vidurinis (bendrojo lavinimo mokykla)
- profesinė technikos mokykla
- aukštesnysis (spec. vidurinis)
- nebaigtas aukštasis
- aukštasis
- aukštosios studijos (magistrantūra ir pan.)

Kokios Jūsų pareigos?

- AUKŠTESNIO LYGIO VADOVAS
(direktorius, pavaduotojas, vyr. finansininkas ir pan.)
- SMULKESNIO PADALINIO VADOVAS
(specialistas ir pan.)
- NESATE VADOVAS, bet turite žmonių, kuriems GALITE DUOTI NURODYMUS
- NURODYMUS dažniausiai Jums DUODA KITI

Įsigilinkite į KIEKVIENOJE eilutėje pateiktus teiginius. Atsirinkite bei pažymėkite atsakymo variantą, kuris Jums **labiausiai tinka**.

	TEIGINIAI:	TAIP	NE
1.	Įmonė turi ekologinę politiką	☐	☐
2.	Įmonė turi dokumentą, kuris nustato pareigų paskirstymą	☐	☐
3.	Įmonėje egzistuoja politika, kuri nusako kvalifikacijos kėlimo poreikį	☐	☐
4.	Įmonė palaiko ryšius su vietinėmis ir kitomis suinteresuotomis grupėmis	☐	☐
5.	Įmonėje daug dėmesio skiriama rezultatyvumo analizei	☐	☐
6.	Vykdoma tikslų ir uždavinių pasiekimo programa	☐	☐
7.	Įmonėje egzistuoja veiklos rizikos kriterijus	☐	☐
8.	Vykdoma aplinkos apsaugos vadybos sistemos kontrolės politika tiekėjams	☐	☐
9.	Vykdoma tiekėjų rezultatyvumo vertinimo monitoringo programa	☐	☐
10.	Įmonės subrangovai laikosi aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų	☐	☐
11.	Veikia dokumentavimo sistema dėl aplinkos apsaugos tikslų ir uždavinių įvykdymo	☐	☐
12.	Egzistuoja vieninga sistema vadovybės atliekamo mokymo, audito ir vertinimo srityse	☐	☐
13.	Įmonėje egzistuoja politika, nustatanti dokumentų prieinamumą tretiesiems asmenims	☐	☐
14.	Egzistuoja procedūra auditui įvykdyti, siekiant nustatyti ar veikla atitinka aplinkos apsaugos vadybos sistemą	☐	☐
15.	Įmonė turi sudarytą audito planą	☐	☐
16.	Vadovybė kasmet tikrina ar aplinkos apsaugos vadybos sistema atitinka ISO 14000 keliamus reikalavimus	☐	☐

Pasirinkite Jums **labiausiai tinkantį** atsakymo variantą ir jį pažymėkite.

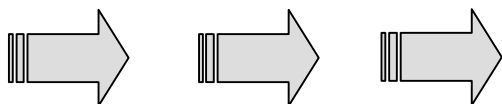
	Aplinkos apsaugos vadybos sistema:	Taip	Ne
17.1.	Būtinai vykdo įstatymų keliamus reikalavimus	☐	☐
17.2.	Nustato visų suinteresuotų pusių dalyvavimo reikšmingumą	☐	☐
17.3.	Atspindi kompanijos siekį nuolat gerinti ekologinius veiklos rodiklius	☐	☐
17.4.	Vadybos srityje su kitomis kompanijos politikos kryptimis sudaro visumą	☐	☐

18.	Dokumente pateikta sistema:	Taip	Ne
18.1.	Užtikrina turimų išteklių panaudojimą	☐	☐
18.2.	Būtinąs priemones, padedančias užtikrinti atitikimą normatyvams	☐	☐
18.3.	Problemų atskleidimą	☐	☐
18.4.	Sprendimų paiešką ir įvykdymą	☐	☐
18.5.	Jų vykdymo kontrolę ir veiksmų pakeitimą iki galutinio problemos sprendimo	☐	☐

19.	Į aplinkos apsaugos vadybos sistemą įtraukta:	Taip	Ne
19.1.	Dokumento struktūra	☐	☐
19.2.	Tikslai	☐	☐
19.3.	Uždaviniai	☐	☐
19.4.	Programos	☐	☐
19.5.	Ekologinė politika	☐	☐
19.6.	Vadovybės išsipareigojimai	☐	☐
19.7.	Instrukcijų sąrašas	☐	☐
19.8.	Ekologinių aspektų ir visų poveikio aplinkai sąrašas	☐	☐
19.9.	Organizacijos išsipareigojimų ir išteklių aprašymas	☐	☐
19.10.	Ekologinės vadybos sistemos aprašymas	☐	☐
19.11.	Tikslų ir uždavinių nustatymo aprašymas	☐	☐

20.	Politikos vadovą sudaro:	Taip	Ne
20.1.	Dokumentai atitinkantys norminius aktus	☐	☐
20.2.	Informacija apie personalo apmokymą	☐	☐
20.3.	Informacija apie reikalavimų pažeidimą ir korekcinis veiksmus	☐	☐
20.4.	Neeilinių situacijų rizikos analizė	☐	☐

21.	Ar egzistuoja procedūros nusakančios:	Taip	Ne
21.1.	Priežasčių nustatymą	☐	☐
21.2.	Veiksmų plano sudarymą	☐	☐
21.3.	Prevencinių priemonių priėmimą	☐	☐
21.4.	Kontrolę, siekiant užtikrinti priemonių efektyvumą	☐	☐
21.5.	Procedūrų pakeitimus	☐	☐

ŠAUNU!!! Liko visai nedaug!
Tad dar susikaupkite ir pabaikite darbą.
Jūsų dalyvavimas LABAI SVARBUS!

22.	Auditas tikrina:	Taip	Ne
22.1.	Administracinę veiklą	☐	☐
22.2.	Gamybinę veiklą	☐	☐
22.3.	Darbo zoną	☐	☐
22.4.	Veiklos procesus	☐	☐
22.5.	Dokumentaciją	☐	☐
22.6.	Atskaitomybę ir įrašus	☐	☐

23.	Audito ataskaitoje išdėstoma:	Taip	Ne
23.1	Politikos reikalavimų atitikimas/neatitikimas	☐	☐
23.2.	AAVS efektyvumas, siekiant tikslų ir uždavinių	☐	☐
23.3.	Koregavimų veiksmų realizacija ir efektyvumas	☐	☐
23.4.	Išvados ir rekomendacijos	☐	☐

24.	Vertinimą įtakoja:	Taip	Ne
24.1.	AAVS ataskaitose pateiktų rekomendacijų analizė	☐	☐
24.2.	Ekologinės politikos atitikimo analizė	☐	☐
24.3.	Ekologinių tikslų ir uždavinių adekvatumo analizė	☐	☐

25.	Vertinimo ataskaitoje pateikiami:	Taip	Ne
25.1.	Rezultatai	☐	☐
25.2.	Išvados	☐	☐
25.3.	Rekomendacijos	☐	☐
25.4.	Būtinai įmonės vadovybės veiksmai	☐	☐

26.	Kaip pasikeitė Jūsų darbas įdiegus aplinkos apsaugos vadybos sistemą ISO 14000?	☐ Pagerėjo	☐ Nepagerėjo

27.	Kokia užsakovų nuomonių kaita stebima įdiegus AAVS?	Taip	Ne
27.1.	Palanki	☐	☐
27.2.	Nepalanki	☐	☐

28.	Ar padaugėja įmonei klientų įdiegus ISO 14000 standartą?	☐ Taip	☐ Ne

29.	Ar Jūs keliate reikalavimus savo tiekėjams, t.y. jiems privaloma turėti tokį pat sertifikatą, atitiktis deklaracijas?	☐ Taip	☐ Ne

**DĖKOJU UŽ JŪSŲ KANTRYBĘ DALYVAUJANT APKLAUSOJE
IR ATSAKANT Į KLAUSIMUS !**

INTERVIU KLAUSIMŲ FORMULUOTĖS:

1. Ar Jūs žinote, kad įmonėje veikia aplinkos apsaugos vadybos sistema ISO 14000?
2. Kaip pasikeitė Jūsų darbo sąlygos, įdiegus įmonėje šią sistemą?
3. Ar pasikeitė reikalavimai dėl darbų vykdymo?
4. Ar pasikeitė Jūsų atliktų darbų rezultatų įvertinimas (pvz.. atlyginimas)?
5. Kaip Jūs įgyvendinotė aplinkos apsaugos politika savo darbo vietoje?